

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง ปัจจัยพระระดับที่มีผลต่อคุณลักษณะทางวิชาชีพของนักเรียน/นักศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับการอาชีวศึกษาไทย
 - 1.1 วิวัฒนาการของการอาชีวศึกษาไทย
 - 1.2 ความหมายของการอาชีวศึกษาไทย
 - 1.3 ความสำคัญของการอาชีวศึกษาไทย
 - 1.4 จุดประสงค์ของการอาชีวศึกษาไทย
 - 1.5 หลักการอาชีวศึกษาไทย
 - 1.6 รูปแบบของการจัดการศึกษาของอาชีวศึกษาไทย
 - 1.7 การจัดการอาชีวศึกษาในสถานศึกษาไทย
 - 1.8 หลักสูตร ประเภทวิชาและสาขาวิชาการศึกษาอาชีวศึกษาไทย
 - 1.9 สถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาไทย
 - 1.10 หลักสูตรการอาชีวศึกษาและการนำหลักสูตรไปใช้
 - 1.10.1 หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ พุทธศักราช 2556
 - 1.10.2 หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง พุทธศักราช 2557
2. คุณลักษณะทางวิชาชีพของผู้สำเร็จการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา
 - 2.1 คุณลักษณะทางวิชาชีพ
 - 2.2 มาตรฐานคุณวุฒิอาชีวศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.)
 - 2.3 มาตรฐานคุณวุฒิอาชีวศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.)
3. ปัจจัยที่มีผลต่อคุณลักษณะทางวิชาชีพของนักเรียน/นักศึกษา สถาบันการอาชีวศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา
 - 3.1 ปัจจัยด้านบุคลิกภาพ
 - 3.2 ปัจจัยด้านทัศนคติต่อวิชาชีพ
 - 3.3 ปัจจัยด้านครอบครัว
 - 3.4 ปัจจัยด้านสถานศึกษา
 - 3.5 ปัจจัยด้านหลักสูตรและการสอน
 - 3.6 ปัจจัยด้านอนาคตของงาน
 - 3.7 ปัจจัยด้านความรู้และประสบการณ์วิชาชีพ

- 3.8 ปัจจัยด้านปฏิบัติงานในวิชาชีพ
- 3.9 ปัจจัยด้านจรรยาบรรณวิชาชีพ
- 4. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์
 - 4.1 การวิเคราะห์การแจกแจง
 - 4.2 การวิเคราะห์พหุระดับ
- 5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
- 6. กรอบแนวคิดการวิจัย

1. แนวคิดเกี่ยวกับการอาชีวศึกษาไทย

1.1 วิวัฒนาการของการอาชีวศึกษาไทย

สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (2549) ได้บันทึกวิวัฒนาการว่า แนวคิดการจัดการศึกษาอาชีพได้มีมาตั้งแต่ยุคสมัยที่ประเทศไทยเริ่มมีอาชีพหัตถกรรมมากขึ้น นอกเหนือไปจากอาชีพกสิกรรม การอาชีวศึกษาเริ่มอย่างเป็นระบบเมื่อได้รับการบรรจุในโครงการศึกษา พ.ศ. 2441 เป็นการศึกษาพิเศษ ซึ่งหมายถึง การเรียนวิชาเฉพาะเพื่อให้เกิดความชำนาญ โดยในปี พ.ศ. 2452 การจัดการศึกษาได้แบ่งออกเป็น 2 ประเภทคือ โรงเรียนสามัญศึกษาสอนวิชาสามัญ และโรงเรียนวิสามัญศึกษาสอนวิชาเพื่อออกไปประกอบอาชีพ เช่น แพทย์ วิศวกร ภาษาอังกฤษ พาณิชยการ ครู เป็นต้น ในปี พ.ศ. 2453 ได้จัดตั้งโรงเรียนอาชีวศึกษาแห่งแรก คือ โรงเรียนพาณิชยการที่วัดมหาพฤฒารามและวัดราชบูรณะ ปี พ.ศ. 2456 จัดตั้งโรงเรียนเพาะช่างและปี พ.ศ. 2460 จัดตั้งโรงเรียนฝึกหัดครูประถมกสิกรรม

แผนการศึกษาแห่งชาติ ได้มีผลต่อการกำหนดการศึกษาอาชีพให้ชัดเจนยิ่งขึ้น โดยในแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2475 ได้กำหนดว่าวิสามัญศึกษา ได้แก่ การศึกษาวิชาชีพซึ่งจัดให้เหมาะสมกับภูมิประเทศ เช่น กสิกรรม หัตถกรรม และพาณิชยการ เพื่อเป็นพื้นฐานความรู้สำหรับประกอบการเกษตรกรรมและอุตสาหกรรมต่าง ๆ และในแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2479 ได้ปรากฏคำว่า "อาชีวศึกษา" เป็นครั้งแรกในระบบการศึกษาของประเทศไทย โดยแบ่งออกเป็น 3 ชั้น คือ อาชีวศึกษาขั้นต้น กลาง และสูง รับนักเรียนจากโรงเรียนสามัญศึกษาของทุกระดับ

ปี พ.ศ. 2481 พระราชกฤษฎีกาจัดวางระเบียบราชการในสังกัดกระทรวงธรรมการ (กระทรวงศึกษาธิการในปัจจุบัน) ให้จัดตั้งกรมใหม่ขึ้น 2 กรมคือ กรมสามัญศึกษามีหน้าที่จัดการศึกษาสายสามัญ และกรมวิชาการ มีหน้าที่จัดการศึกษาสายอาชีพ โดยแบ่งออกเป็น 4 กองคือ สำนักงานเลขานุการกรม กองตำรา กองสอบไล่ และกองอาชีวศึกษา ซึ่งกองอาชีวศึกษามีหน้าที่เกี่ยวกับการจัดโรงเรียนอาชีวศึกษา

ปี พ.ศ. 2484 ได้มีพระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม พุทธศักราช 2484 ซึ่งตราขึ้นเมื่อวันที่ 18 สิงหาคม 2484 และมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ประกาศในราชกิจจานุเบกษา คือ วันที่ 19 สิงหาคม 2484 กระทรวงธรรมการได้เปลี่ยนชื่อเป็น กระทรวงศึกษาธิการและตั้งกรม

อาชีวศึกษาขึ้นแผนกรมวิชาการ ส่วนกองวิชาการเป็นกอง ๆ หนึ่งในกรมอาชีวศึกษา ดังนั้น กรมอาชีวศึกษาจึงได้ตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติ เมื่อวันที่ 19 สิงหาคม 2484

การแบ่งส่วนราชการออกเป็น 3 กอง คือ 1) สำนักงานเลขานุการกรม 2) กองโรงเรียน ทำหน้าที่รับผิดชอบการดำเนินการโรงเรียนอาชีวศึกษา 3) กองวิชาการ ทำหน้าที่เกี่ยวกับหลักสูตรแบบเรียน ทะเบียน การสอบไล่ และการออกประกาศนียบัตร ช่วงระหว่างมหาสงครามเอเซียบูรพา การอาชีวศึกษาได้รับผลกระทบจากภัยสงครามก่อให้เกิดการขาดแคลนอุปกรณ์การสอน นักเรียนต้องหลบภัย จำนวนครูและนักเรียนน้อยลง จนกระทั่งภาวะสงครามสงบลง รัฐบาลได้จัดสรรงบประมาณเพิ่มขึ้น โดยในแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2494 การอาชีวศึกษาได้ถูกแบ่งออกเป็น 3 ระดับ คือ มัธยมศึกษาตอนต้น มัธยมศึกษา ตอนปลายและมัธยมศึกษาอาชีวศึกษาชั้นสูง โดยในแต่ละระดับกำหนดเวลาเรียนไม่เกิน 3 ปี

ปี พ.ศ. 2518 ได้มีพระราชบัญญัติจัดตั้งวิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษาขึ้น โดยแยกวิทยาลัย 28 แห่งออกจากกรมอาชีวศึกษา เปิดสอนถึงระดับปริญญาตรีและได้โอนศูนย์ฝึกต่อเรือหนองคายของสำนักงานพลังงานแห่งชาติมาอยู่ในสังกัดกรมอาชีวศึกษา โดยเปลี่ยนชื่อเป็นโรงเรียนอุตสาหกรรมต่อเรือหนองคาย

ปี พ.ศ. 2519 รวมโรงเรียนเทคนิค โรงเรียนอาชีวศึกษา โรงเรียนการช่างใน 65 วิทยาเขต และยกฐานะโรงเรียน เกษตรกรรม 12 แห่งเป็นวิทยาลัย

ปี พ.ศ. 2540 การอาชีวศึกษาได้รับความสนใจอย่างมากโดยรัฐบาลให้การสนับสนุน จัดตั้งวิทยาลัยการอาชีพ 70 แห่ง วิทยาลัยเทคนิค 19 แห่ง และวิทยาลัยบริหารธุรกิจและการท่องเที่ยว 2 แห่ง ในปัจจุบันได้มีพระราชกฤษฎีกาแบ่งส่วนราชการกรมอาชีวศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ (ฉบับที่ 2) กำหนดให้สถาบัน เทคโนโลยีปทุมวันเป็นส่วนราชการของกรมอาชีวศึกษาและกำหนดอำนาจหน้าที่ให้กรมอาชีวศึกษาจัดและส่งเสริมการศึกษาวิชาชีพในระดับปริญญาตรี อนุปริญญา ประกาศนียบัตรหลักสูตรระยะสั้นและหลักสูตรพิเศษ รวมถึงพระราชบัญญัติการจัดการศึกษาในสถาบันเทคโนโลยีปทุมวัน

ปี พ.ศ. 2541 ได้กำหนดให้สถาบันเทคโนโลยีปทุมวันมีอำนาจจัดการศึกษาระดับปริญญาตรีด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีและสถานศึกษาที่จัดหลักสูตรระดับปริญญาหรือเทียบเท่า ได้แก่ หลักสูตรประกาศนียบัตรครูวิชาชีพชั้นสูง (ปวช.) และปริญญาตรีในการเปิดสอนเป็นไปตามเกณฑ์มหาวิทยาลัยกำหนด

ปี พ.ศ. 2542 ได้รับโครงการเงินยืมจากรัฐบาลเดนมาร์กเพื่อพัฒนาอาชีวเกษตร ตามโครงการปรับปรุงรูปแบบ โครงสร้างสถานศึกษาเกษตร โดยมีวัตถุประสงค์ของโครงการเพื่อเพิ่มความรู้ ทักษะปฏิบัติ และจัดหาเครื่องมืออุปกรณ์ เครื่องจักรกลและเทคโนโลยีที่ทันสมัยให้แก่ นักเรียน/นักศึกษาในการผลิตสินค้าเกษตรและอุตสาหกรรมเกษตร รวมถึงการขยายผลให้แก่เกษตรกรท้องถิ่น ตลอดจนพัฒนาบุคลากร หลักสูตรการจัดอาชีวศึกษาเกษตร การพัฒนาอาชีวศึกษาได้พัฒนา เป็นลำดับ โดยพิจารณาถึงระบบการประกันคุณภาพอาชีวศึกษา การพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอน การเทียบโอนหน่วยกิตสะสม การขยายโอกาสทางการศึกษาให้แก่ประชาชนและการพัฒนาบุคลากร ครู อาจารย์อาชีวศึกษา ตลอดจนการส่งเสริมความร่วมมือระหว่างภาครัฐและเอกชน รวมถึงต่างประเทศ

ต่อมาเมื่อวันที่ 7 กรกฎาคม พ.ศ. 2546 ประกาศในราชกิจจานุเบกษาให้จัดตั้งเป็นสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาจนถึงปัจจุบัน

วิสัยทัศน์

สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาเป็นผู้นำในการจัดการศึกษาสายอาชีพ เพื่อเป็นพลังขับเคลื่อนเศรษฐกิจและสังคม เพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศและภูมิภาค

ภารกิจ

จัดและส่งเสริมการอาชีวศึกษาและการฝึกอบรมวิชาชีพ โดยคำนึงถึงคุณภาพและความเป็นเลิศทางวิชาชีพ

พันธกิจ

1. จัดและส่งเสริมการอาชีวศึกษาให้มีคุณภาพมาตรฐาน
2. ยกระดับคุณภาพและมาตรฐานกำลังคนสายอาชีพสู่สากล
3. ขยายโอกาสทางการศึกษาสายอาชีพให้ทั่วถึงเสมอภาค
4. เป็นแกนกลางในการจัดอาชีวศึกษาระดับฝีมือ เทคนิค และเทคโนโลยี
5. สร้างเครือข่ายความร่วมมือและการมีส่วนร่วม
6. วิจัย สร้างนวัตกรรม จัดการองค์ความรู้เพื่อการพัฒนาอาชีพ
7. ส่งเสริม/พัฒนาครูและบุคลากรอาชีวศึกษาให้เป็นเลิศ

อำนาจหน้าที่ของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา

1. จัดทำข้อเสนอแนวนโยบาย แผนพัฒนา มาตรฐานและหลักสูตรการอาชีวศึกษาทุกระดับ
2. ดำเนินการและประสานงานเกี่ยวกับมาตรฐานการอาชีวศึกษาและวิชาชีพ
3. กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการจัดงบประมาณและสนับสนุนทรัพยากร
4. พัฒนาครูและบุคลากรการอาชีวศึกษา
5. ส่งเสริมประสานงานการจัดการอาชีวศึกษาของรัฐและเอกชน รวมทั้งกำหนดหลักเกณฑ์และรูปแบบความร่วมมือกับหน่วยงานอื่นและสถานประกอบการ
6. ติดตาม ประเมินผล และรายงานผลการจัดการอาชีวศึกษาทั้งภาครัฐและเอกชน
7. จัดระบบ ส่งเสริม และประสานงานเครือข่ายข้อมูลสารสนเทศและการนำเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารมาใช้ในการอาชีวศึกษาและฝึกอบรมวิชาชีพ
8. ดำเนินการเกี่ยวกับงานเลขานุการของคณะกรรมการการอาชีวศึกษาและดำเนินการตามที่คณะกรรมการการอาชีวศึกษามอบหมาย
9. ปฏิบัติงานอื่นใดตามที่กฎหมายกำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาหรือตามที่รัฐมนตรีหรือคณะรัฐมนตรีมอบหมาย

1.2 ความหมายของการอาชีวศึกษาไทย

นวลจิตต์ เชาวกริตพิงษ์ (2544 อ้างถึงใน นฤมลย์ นิตยาเทสน์, 2554) กล่าวว่า การอาชีวศึกษา หมายถึง การศึกษาเพื่อให้มีความสามารถในการทำงานประกอบอาชีพ และรวมถึง เพื่อพัฒนาประสิทธิภาพการทำงานในอาชีพ

พจนานุกรมราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542 (2546 อ้างถึงใน นฤมลย์ นิตยาเทสน์, 2554) กล่าวว่า การอาชีวศึกษา หมายถึง การศึกษาที่มุ่งไปทางช่างฝีมือเพื่อให้เกิดทักษะในการปฏิบัติงาน

สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (2549 อ้างถึงใน นฤมลย์ นิตยาเทสน์, 2554) กล่าวว่า การอาชีวศึกษา หมายถึง วิธีการทางการศึกษาและการฝึกอบรมวิชาชีพเพื่อเตรียมกำลังคนในสายวิชาชีพทุกระดับตั้งแต่ระดับกึ่งฝีมือ ระดับฝีมือ ระดับเทคนิค และระดับเทคโนโลยีให้มีความรู้ ทักษะและเจตคติทางอาชีพที่ดีมีคุณภาพ เพื่อเข้าสู่อาชีพต่าง ๆ ทั้งงานในระบบการจ้างงาน และอาชีพอิสระต่างประเทศ

สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (2551 อ้างถึงใน นฤมลย์ นิตยาเทสน์, 2554) กล่าวว่า การอาชีวศึกษา หมายถึง กระบวนการการศึกษาเพื่อผลิตและพัฒนาากำลังคนในด้านวิชาชีพระดับฝีมือ ระดับเทคนิค และเทคโนโลยี

สรุปได้ว่า ความหมายของการอาชีวศึกษาไทย คือ การศึกษาวิชาชีพที่มุ่งให้ผู้เรียนมีความรู้ ความสามารถและมีทักษะ เพื่อนำในการประกอบอาชีพเลี้ยงตนเองได้ รวมถึงการศึกษาเพื่อพัฒนาประสิทธิภาพการทำงานในอาชีพ ตลอดจนสามารถมีส่วนร่วมในการพัฒนาและดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

1.3 ความสำคัญของการอาชีวศึกษาไทย

พนม พงษ์ไพบูลย์ (2543 อ้างถึงใน นฤมลย์ นิตยาเทสน์, 2554) ได้กล่าวถึง การอาชีวศึกษาไว้ว่า เป็นการศึกษาที่เน้นให้ผู้เรียนมีทักษะฝีมือ ตลอดจนสามารถมีส่วนร่วมในการพัฒนาและดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข ในอดีตการอาชีวศึกษาเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา ซึ่งประกอบด้วย พุทธศึกษา พลศึกษา จริยศึกษาและหัตถศึกษา แปลว่าต้องพัฒนาผู้เรียนทั้งทางด้านปัญญา ด้านร่างกาย ด้านจิตใจและความสามารถเพื่อประกอบอาชีพ

พยุงค์ดิ์ จันทรสุนทร (2545 อ้างถึงใน นฤมลย์ นิตยาเทสน์, 2554) ได้กล่าวถึง การอาชีวศึกษาหรือการศึกษาวิชาชีพไว้ว่า เป็นรากฐานสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม เพราะความเจริญก้าวหน้าของประเทศนั้นจะต้องเริ่มจากพื้นฐานของการประกอบอาชีพ สร้างผลผลิตและรายได้ให้แก่ประชาชน ในการจัดการอาชีวศึกษาให้เป็นที่พึงของประชาชนเพื่อนำพาไปสู่การสร้างงาน สร้างอาชีพอย่างแท้จริง โดยมีแนวทางที่สำคัญ 2 ประการ คือ

1. ความสอดคล้องกับวิถีชีวิต การจัดการอาชีวศึกษาต้องสอดคล้องกับวิถีชีวิตของคนและสังคม เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตให้ดีขึ้น โดยพิจารณาจากความเป็นจริงที่เกิดขึ้นในสังคมเป็นตัวตั้ง มิใช่ความต้องการของสถานศึกษาเป็นตัวตั้ง ในปัจจุบันการพัฒนาเศรษฐกิจจะต้องเริ่มจากประชาชน สถาบันครอบครัว ตลอดจนองค์กรต่าง ๆ ในชุมชนเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจให้มีความมั่นคงต่อไป

2. คุณภาพของผู้สำเร็จการศึกษา ผู้สำเร็จการศึกษาเป็นสิ่งชีวิตที่สำคัญประการหนึ่งคือ ผู้สำเร็จการศึกษาสามารถประกอบอาชีพได้โดยไม่ต้องฝึกอบรมเพิ่มเติม ทั้งนี้ต้องฝึกทักษะวิชาชีพในระดับเชิงบูรณาการ ไม่มองการศึกษาวิชาชีพเป็นแบบแยกส่วน เนื่องจากในความเป็นจริงนั้นการประกอบอาชีพมิได้แยกส่วน เทคโนโลยีที่เกี่ยวข้องกับการประกอบอาชีพก็ไม่มีส่วนแยกส่วนเช่นกัน ดังนั้นองค์ความรู้หรือทักษะวิชาชีพที่ผู้เรียนเรียนรู้จึงควรจัดให้มีการบูรณาการ ซึ่งอาจเป็นการบูรณาการระหว่างสาขาวิชาที่เชื่อมโยงกัน ตามลักษณะของอาชีพหรือเทคโนโลยีที่เกี่ยวข้อง

สรุปได้ว่า ความสำคัญของการอาชีวศึกษาไทย เพราะเป็นการศึกษาที่มุ่งให้ผู้เรียนมีทักษะฝีมือที่จะประกอบอาชีพเลี้ยงตัวเองได้ ซึ่งเป็นรากฐานสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศจะต้องเริ่มจากพื้นฐานของการประกอบอาชีพ สร้างผลผลิตและรายได้ให้แก่ประชาชน

1.4 จุดประสงค์ของการอาชีวศึกษาไทย

วีระพันธ์ สิทธิพงศ์ และ คณะ (2544 อ้างถึงใน นฤมลย์ นิตยาเทสน์, 2554) ได้กล่าวถึง เป้าหมายและจุดประสงค์ของการอาชีวศึกษาไว้ดังนี้

เป้าหมายของการอาชีวศึกษาโดยรวม มีองค์ประกอบดังต่อไปนี้

1. เพื่อผลิตกำลังคนระดับกลางให้กับระบบเศรษฐกิจและอุตสาหกรรมของประเทศ
2. เพื่อแก้ปัญหาการขาดแคลนแรงงานให้กับระบบอุตสาหกรรม และการสร้างอาชีพให้กับพลเมืองของประเทศ
3. เพื่อเพิ่มทางเลือกให้กับเยาวชนที่จะได้มีโอกาสเลือกเรียนรายวิชาที่ตนเองมีความสนใจ
4. เพื่อเสริมสร้างและพัฒนากายภาพ ทักษะความรู้ และความชำนาญในการนำเทคโนโลยีใหม่ ๆ มาใช้ในการผลิต
5. เพื่อพัฒนาและปรับปรุงจิตสำนึกของผู้จะเข้าสู่งาน และผู้ปฏิบัติงานอยู่แล้ว ให้เข้าใจสภาพการเปลี่ยนแปลงของระบบงานและเทคโนโลยีที่พวกเขาจะต้องปรับตัวเองให้เข้ากับสภาพงานและเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา
6. เพื่อเตรียมความพร้อมของผู้เข้าสู่อาชีพที่จะต้องมีการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิตและอาจถึงขั้นเปลี่ยนงานใหม่หลายครั้ง เมื่อเทคโนโลยีเปลี่ยนไป

จุดประสงค์ของการจัดการอาชีวศึกษา มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. เพื่อให้การศึกษาและการฝึกอบรมที่จำเป็นแก่การประกอบอาชีพโดยตรง และเปิดโอกาสให้ผู้เรียนเลือกเรียนได้ตามความถนัด ความสนใจ และความต้องการของตลาดแรงงานอย่างกว้างขวางโดยให้สอดคล้องกับภาวะเศรษฐกิจและสังคม
2. เพื่อให้การฝึกงานฝึกฝีมือที่ใช้เทคโนโลยีโดยปฏิบัติจนเกิดทักษะคุณธรรม และสติปัญญา สามารถจัดการเชิงธุรกิจ เชิงอุตสาหกรรม และเชิงเทคโนโลยีที่สามารถนำไปประกอบอาชีพได้จริง

3. เพื่อให้การอาชีวศึกษาครบวงจรโดยฝึกให้มีทักษะในวิชาชีพจนสามารถผลิตได้ จำหน่าย จัดการบริการ และบริโภคได้ตามความหลากหลายของอาชีพตามเนื้อหาวิชาตามเวลาฝึกตามวุฒิภาวะและตามสภาพท้องถิ่นที่แตกต่างกัน

4. เพื่อให้การศึกษาและฝึกอบรมส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ สามารถสร้างอาชีพเข้าสู่อาชีพ รักษาอาชีพและพัฒนาอาชีพให้ก้าวหน้าอยู่เสมอ

5. เพื่อให้สามารถสร้างทักษะ สร้างคุณธรรม สร้างสติปัญญาจากแหล่งวิทยาการ สถานประกอบการอาชีพอิสระและศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองได้

6. เพื่อให้รู้สึกในการป้องกันอุบัติเหตุ รักร่างกาย รักษาหน่วยงาน สามารถทำงานเป็นหมู่คณะได้ดีโดยมีความเคารพในสิทธิและหน้าที่ของตนเองและของผู้อื่น

7. เพื่อให้มีบุคลิกภาพดี มีมนุษยสัมพันธ์ มีคุณธรรม มีสุขภาพและอนามัยที่สมบูรณ์ทั้งร่างกายและจิตใจ

8. เพื่อให้มีความเข้าใจในปัญหาเศรษฐกิจสังคมและการเมืองของประเทศและของโลกปัจจุบัน มีความสำนึกในความเป็นไทย ดำรงไว้ซึ่งความมั่นคงของชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และการปกครองระบอบประชาธิปไตย

สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (2546) กล่าวว่า หลักสูตรการอาชีวศึกษาเป็นหลักสูตรที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนสามารถเลือกเรียนตามความถนัด ความสนใจ โดยคำนึงถึงความต้องการของตลาดแรงงานในปัจจุบัน ซึ่งต้องการบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถในสาขาวิชาต่าง ๆ มากมายเพื่อสนองความต้องการของผู้ผลิต ผู้บริโภคซึ่งเปลี่ยนไปตามภาวะเศรษฐกิจ สังคม และสภาพของท้องถิ่น นอกจากนี้ยังมีจุดประสงค์ให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาการเสริมสร้างความเจริญก้าวหน้าในด้านต่าง ๆ อันประกอบด้วยพุทธิพิสัย (Cognitive Domain) จิตพิสัย (Affective Domain) ทักษะพิสัย (Psycho-motor Domain) โดยมุ่งเน้นให้มีทักษะในวิชาชีพ และทันต่อความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี จนสามารถเป็นผู้ผลิต ผู้จำหน่าย บริการ และบริโภคได้

สรุปได้ว่า จุดประสงค์ของการอาชีวศึกษาไทย มีจุดมุ่งหมายในการสร้างนักศึกษาอาชีวศึกษาเพื่อให้การศึกษาและการฝึกอบรมที่จำเป็นแก่การประกอบอาชีพให้การศึกษาฝึกงานฝึกฝีมือที่ใช้เทคโนโลยีโดยปฏิบัติจนเกิดทักษะคุณธรรมและสติปัญญาให้สามารถสร้างทักษะ สร้างคุณธรรม สร้างสติปัญญาจากแหล่งวิทยาการ สถานประกอบการอาชีพอิสระและศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง เพื่อให้มีบุคลิกภาพดี มีมนุษยสัมพันธ์ มีคุณธรรม มีสุขภาพและอนามัยที่สมบูรณ์ทั้งร่างกายและจิตใจ

1.5 หลักการอาชีวศึกษาไทย

สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (2546 อ้างถึงใน นฤมลย์ นิตยาเทศน์, 2554) ได้กล่าวถึง หลักการอาชีวศึกษาดังต่อไปนี้

1. การสร้างเอกภาพเชิงนโยบาย เนื่องจากในปัจจุบันมีหลายหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน รับผิดชอบการจัดอาชีวศึกษาและฝึกอบรมวิชาชีพ จากการวิจัยของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ พบว่า เฉพาะหน่วยงานของรัฐมี 22 กรมใน 9 กระทรวง การจัดอาชีวศึกษาและฝึกอบรมวิชาชีพ บางครั้งมีปัญหาด้านความซ้ำซ้อน ความสับสนเปลือง ขาดการประสาน และการใช้ทรัพยากรร่วมกัน ขาดเอกภาพด้านนโยบายและเป้าหมาย คณะกรรมการการอาชีวศึกษาที่

เป็นองค์คณะบุคคลตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 จึงเป็นองค์กรหลักในการเสนอแนะนโยบายการจัดการอาชีวศึกษาและฝึกอบรมเพียงองค์กรเดียว เช่นเดียวกับคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานที่ดูแลการศึกษาขั้นพื้นฐานและคณะกรรมการอุดมศึกษาที่ดูแลการศึกษาระดับอุดมศึกษา

2. การกระจายอำนาจ มีการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการอาชีวศึกษาจากส่วนกลางสู่สถาบันการอาชีวศึกษา ซึ่งจะรับผิดชอบการบริหารจัดการอาชีวศึกษาใน 2-3 จังหวัดต่อ 1 สถาบันการอาชีวศึกษา ในสถาบันการอาชีวศึกษาแต่ละแห่งจะบริหารโดยคณะกรรมการ 2 คณะ ซึ่งประกอบด้วย

2.1 คณะกรรมการสภาสถาบันอาชีวศึกษา มีหน้าที่กำกับ ดูแลสถานศึกษาของรัฐจัดตั้ง ยุบ ขยาย หรือเลิกสาขาวิชา อนุมัติหลักสูตรระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) ลงมาบริหารวิชาการ อนุมัติให้ปริญญาบัตร บริหารงานบุคคลและสรรหาผู้อำนวยการสถาบันการอาชีวศึกษา เพื่อเสนอความเห็นชอบและถอดถอน

2.2 คณะกรรมการการบริหารสถาบันการอาชีวศึกษา มีอำนาจหน้าที่บริหารจัดการสถาบันอาชีวศึกษา แต่งตั้งถอดถอน คณะอนุกรรมการเพื่อทำหน้าที่อื่นใด ตามที่คณะกรรมการสถาบันอาชีวศึกษามอบหมาย สรรหาผู้อำนวยการสถานศึกษาอาชีวศึกษา และรองผู้อำนวยการสถาบันอาชีวศึกษา เพื่อเสนอความเห็นชอบในการแต่งตั้งและถอดถอนทำหน้าที่อื่นใด ตามที่คณะกรรมการการบริหารสถาบันการอาชีวศึกษามอบหมาย สำหรับหน่วยปฏิบัติที่เป็นสถานศึกษาอาชีวศึกษา สถาบันกำหนดให้มีคณะกรรมการสถานศึกษาเพื่อทำหน้าที่กำกับ ส่งเสริมสนับสนุนกิจการของสถานศึกษา ซึ่งในแนวทางปฏิรูปเป็นการกระจายอำนาจสู่คณะบุคคลแทนการกระจายอำนาจให้บุคคลใดบุคคลหนึ่งตามระบบเดิม

3. การกำหนดระบบคุณวุฒิวิชาชีพ ชีตความสามารถในการแข่งขันของประเทศ ไทยด้านทรัพยากรมนุษย์ค่อนข้างต่ำ เนื่องจากเป็นการวัดจากการศึกษาขั้นพื้นฐานของแรงงานไทย จำนวนไม่น้อยมีทักษะหรือความสามารถในการปฏิบัติงาน หรือการประกอบอาชีพอย่างดีเป็นที่ยอมรับ แต่ยังไม่มีการวัดค่าของความสามารถในการปฏิบัติงาน ขณะที่คุณวุฒิทางการศึกษามีได้ประกันความสามารถในการปฏิบัติงานเสมอไป ดังนั้นจึงจำเป็นต้องระดมกำลังและสร้างความเข้มแข็งให้กลุ่มอาชีพและผู้ประกอบการเพื่อให้สามารถกำหนดมาตรฐานอาชีพ (Occupation Standards) อันจะนำไปสู่การพัฒนา ระบบคุณวุฒิวิชาชีพ (Vocational Qualifications) เพื่อสร้างจุดเชื่อมต่อระหว่างความสามารถในการปฏิบัติงาน และคุณวุฒิวิชาชีพและทำให้การอาชีวศึกษาเป็นระบบเปิด เป็นการศึกษาตลอดชีวิตเพื่อให้โอกาสผู้ที่ทำงานอยู่แล้วได้เพิ่มพูนความรู้ และเทียบประสบการณ์ได้รับคุณวุฒิวิชาชีพ และให้ระบบอาชีวศึกษาเป็นระบบการเรียนรู้ด้วยการปฏิบัติจริง

4. การกำหนดมาตรฐานการอาชีวศึกษา การผลิตกำลังคนด้านอาชีวศึกษามีการดำเนินการหลายหน่วยงานและหลายระดับ แม้จะต้องสอดคล้องกับแนวโน้มการประกอบอาชีพและภูมิปัญญาท้องถิ่น แต่ถือเป็นภารกิจที่สำคัญของการอาชีวศึกษา ในการผลิตกำลังคนให้มีทักษะความรู้ และสมรรถนะในการประกอบอาชีพตามมาตรฐานสากล โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสาขาวิชาที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยพื้นฐานในการดำรงชีวิตที่อาจส่งผลกระทบต่อความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน

แต่เนื่องจากมีหลายหน่วยงานทั้งสถานศึกษาของรัฐ สถานศึกษากับสถานประกอบการจัดการอาชีวศึกษาจึงจำเป็นต้องสร้างมาตรฐานการอาชีวศึกษาในระดับชาติ เพื่อเป็นกรอบการดำเนินการของหน่วยงานต่าง ๆ โดยกำหนดให้คณะกรรมการอาชีวศึกษาองค์กรหลัก กำหนดมาตรฐานและหลักสูตรการอาชีวศึกษาทุกระดับและมีกลไกกำกับ ดูแลให้เป็นไปตามมาตรฐานที่กำหนด

5. การสร้างแรงจูงใจในการระดมความร่วมมือ การอาชีวศึกษาเป็น

กระบวนการพัฒนาศักยภาพของบุคคล ในด้านความสามารถในการทำงาน ทั้งในฐานะผู้ผลิตผู้ให้บริการ ผู้ใช้ ผู้สร้าง และผู้พัฒนาเทคโนโลยีเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการใช้ปัจจัยการผลิตการดำเนินการผลิตและพัฒนาคนดังกล่าว ต้องการใช้ทรัพยากรเป็นจำนวนมาก และมีความทันสมัยต่อการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ดังนั้น การอาชีวศึกษาจึงต้องเปิดโอกาสและสร้างแรงจูงใจให้หน่วยงานองค์กรวิชาชีพ องค์กรเอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สถานประกอบการ รวมทั้งชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมรับผิดชอบในการบริหารและจัดการอาชีวศึกษาอย่างเป็นระบบ และต่อเนื่อง เพื่อให้เกิดประโยชน์ในการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ในประเทศและเพิ่มพูนคุณภาพในการผลิตกำลังคนที่สนองตอบความต้องการในการพัฒนาประเทศได้มากขึ้น

สรุปได้ว่า หลักการอาชีวศึกษาไทย เป็นการจัดการศึกษาตามความต้องการของตลาดแรงงานในการผลิตกำลังคนให้มีทักษะความรู้ และสมรรถนะในการประกอบอาชีพตามมาตรฐานสากล การอาชีวศึกษาจึงต้องเปิดโอกาสและสร้างแรงจูงใจให้หน่วยงานองค์กรวิชาชีพ องค์กรเอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สถานประกอบการ รวมทั้งชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมรับผิดชอบในการบริหารและจัดการอาชีวศึกษาอย่างเป็นระบบ และต่อเนื่อง เพื่อตอบสนองความต้องการในการพัฒนาประเทศได้มากขึ้น

1.6 รูปแบบของการจัดการศึกษาของอาชีวศึกษาไทย

วีระพันธ์ สิทธิพงศ์, และคณะ (2544 อ้างถึงใน นฤมลย์ นิตยาเทสน์, 2554) ได้กล่าวถึง รูปแบบของการจัดอาชีวศึกษาไว้ว่า รูปแบบของการจัดอาชีวศึกษามีอยู่ 4 รูปแบบ ดังนี้

1. การจัดอาชีวศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน เป็นการเน้นที่การผลิตผู้จบอาชีวศึกษาด้วยระบบโรงเรียนจนแล้วเสร็จ แต่อาจมีการฝึกงานในสถานประกอบการบ้างตามแต่ผู้บริหารจะให้ความสำคัญหรือมีโอกา

2. การจัดอาชีวศึกษาระบบความร่วมมือ เป็นการจัดการศึกษาที่มีวิธีการประสานการเรียนการสอนและฝึกอบรมบางส่วนในสถานศึกษาและการฝึกภาคปฏิบัติในสถานประกอบการ

3. การจัดอาชีวศึกษาโดยใช้อุตสาหกรรมเป็นฐานเป็นการจัดการศึกษาโดยที่อุตสาหกรรมเป็นผู้มีส่วนร่วมรับผิดชอบงานจัดการศึกษาและฝึกอบรมเป็นส่วนใหญ่หรือเกือบทั้งหมด โดยสถานศึกษาเข้ามามีส่วนร่วมเพียงเล็กน้อยหรือไม่มีเลย การฝึกปฏิบัติสถานประกอบการเป็นผู้รับผิดชอบแทบทั้งหมด อาจมีการขอความช่วยเหลือจากสถานศึกษาช่วยสอนภาคทฤษฎีให้บ้างบางส่วนและนักเรียนจะต้องขึ้นทะเบียนสมัครเข้ารับการศึกษาศึกษาและฝึกอบรมกับสถานประกอบการโดยตรง

4. การจัดอาชีวศึกษาระบบศูนย์ฝึกอาชีพ เป็นการจัดการศึกษาในลักษณะที่เป็นการจัดตั้งโรงเรียนขึ้นในโรงงาน โดยที่การดำเนินงานของศูนย์ฝึกจะลักษณะการดำเนินการคล้ายกับสถานศึกษา แต่มีบรรยากาศของอุตสาหกรรมอยู่มาก และการจัดการและการบริหารงานส่วนใหญ่เป็นผู้บริหารของสถานประกอบการนั่นเอง

สรุปได้ว่า รูปแบบของการจัดการศึกษาของอาชีวศึกษามีอยู่ 4 รูปแบบ คือ

1) การจัดอาชีวศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน 2) การจัดอาชีวศึกษาระบบความร่วมมือ 3) การจัดอาชีวศึกษาโดยใช้อุตสาหกรรมเป็นฐาน และ 4) การจัดอาชีวศึกษาระบบศูนย์ฝึกอาชีพ

1.7 การจัดการอาชีวศึกษาในสถานศึกษาไทย

สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (สอศ.) มีสถานศึกษาในสังกัด 421 แห่งทั่วประเทศ เพื่อผลิตและพัฒนากำลังคนด้านวิชาชีพระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) และปริญญาตรีสายเทคโนโลยีหรือสายปฏิบัติการ โดยจัดการเรียนการสอน 9 ประเภทวิชา มีสาขาวิชาให้เลือกเรียนมากกว่า 350 สาขาวิชา ทั้งนี้ด้านการบริหารจัดการมีศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาอาชีวศึกษาประจำภาค 5 ภาค ทำหน้าที่ส่งเสริมการพัฒนาทางด้านวิชาการ และอาชีวศึกษาจังหวัด 77 แห่งและอาชีวศึกษาภาค 5 ภาค ทำหน้าที่เชื่อมโยงการบริหารจัดการกลุ่มสถานศึกษาในระดับจังหวัด

จำนวนสถานศึกษา

1. วิทยาลัยเทคนิค 114 แห่ง
2. วิทยาลัยการอาชีพ 142 แห่ง
3. วิทยาลัยบริหารธุรกิจและการท่องเที่ยว 3 แห่ง
4. วิทยาลัยพณิชยการ 5 แห่ง
5. วิทยาลัยศิลปหัตถกรรม 2 แห่ง
6. วิทยาลัยสารพัดช่าง 52 แห่ง
7. วิทยาลัยอาชีวศึกษา 39 แห่ง
8. วิทยาลัยเทคโนโลยีและการจัดการ 13 แห่ง
9. วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยี 43 แห่ง
10. กาญจนภิเษกวิทยาลัยช่างทองหลวง 1 แห่ง
11. วิทยาลัยเทคโนโลยีและอุตสาหกรรมการต่อเรือ 3 แห่ง
12. วิทยาลัยประมง 4 แห่ง
13. สถาบันการอาชีวศึกษา 19* + 4** แห่ง

**สถาบันการอาชีวศึกษา 19 แห่ง จัดตั้งขึ้นโดยรวมสถานศึกษาอาชีวศึกษา 161 แห่ง จาก 19 กลุ่ม จังหวัด สถาบันการอาชีวศึกษาภาคกลาง 1 มี 10 สถานศึกษา สถาบันการอาชีวศึกษาภาคกลาง 2 มี 7 สถานศึกษา สถาบันการอาชีวศึกษาภาคกลาง 3 มี 10 สถานศึกษา สถาบันการอาชีวศึกษาภาคกลาง 4 มี 9 สถานศึกษา สถาบันการอาชีวศึกษาภาคกลาง 5 มี 7 สถานศึกษา สถาบันการอาชีวศึกษาภาคใต้ 1 มี 11 สถานศึกษา สถาบันการอาชีวศึกษาภาคใต้ 2 มี 7 สถานศึกษา สถาบันการอาชีวศึกษาภาคใต้ 3 มี 9 สถานศึกษา สถาบันการอาชีวศึกษาภาคตะวันออก มี 9

สถานศึกษาสถาบันการอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 1 มี 10 สถานศึกษา สถาบันการอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 2 มี 4 สถานศึกษา สถาบันการอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 3 มี 9 สถานศึกษา สถาบันการอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 4 มี 7 สถานศึกษา สถาบันการอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 5 มี 9 สถานศึกษา สถาบันการอาชีวศึกษาภาคเหนือ 1 มี 7 สถานศึกษา สถาบันการอาชีวศึกษาภาคเหนือ 2 มี 9 สถานศึกษา สถาบันการอาชีวศึกษาภาคเหนือ 3 มี 8 สถานศึกษา สถาบันการอาชีวศึกษาภาคเหนือ 4 มี 6 สถานศึกษา และสถาบันการอาชีวศึกษากรุงเทพมหานครมี 13 สถานศึกษา

****สถาบันการอาชีวศึกษาเกษตร 4 แห่ง จัดตั้งขึ้นโดยรวมสถานศึกษาเกษตรและประมงในแต่ละภูมิภาค 41 สถานศึกษา ภาคเหนือ 9 สถานศึกษา ภาคกลาง 10 สถานศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 10 สถานศึกษาและภาคใต้ 12**

ประเภทวิชาที่เปิดสอน 1) ประเภทวิชาอุตสาหกรรม 2) ประเภทวิชาพาณิชยกรรม/บริหารธุรกิจ 3) ประเภทวิชาศิลปกรรม 4) ประเภทวิชาคหกรรม 5) ประเภทวิชาเกษตรกรรม 6) ประเภทวิชาประมง 7) ประเภทวิชาอุตสาหกรรมท่องเที่ยว 8) ประเภทวิชาอุตสาหกรรมสิ่งทอ และ 9) ประเภทวิชาเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร

ประเภทวิชาที่เปิดสอนระดับปริญญาตรีสายเทคโนโลยีหรือสายปฏิบัติการ

1) ประเภทวิชาอุตสาหกรรม 2) ประเภทวิชาเทคโนโลยี 3) ประเภทวิชาบริหารธุรกิจ 4) ประเภทวิชาอุตสาหกรรมท่องเที่ยว 5) ประเภทวิชาศิลปกรรมสารสนเทศและการสื่อสาร 6) ประเภทวิชาคหกรรม 7) ประเภทวิชาเกษตรกรรม และ 8) ประเภทวิชาประมง

ระดับหลักสูตรที่เปิดสอน

1. หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) เป็นหลักสูตรที่รับผู้สำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น เพื่อผลิตและพัฒนากำลังคนระดับฝีมือให้มีความชำนาญเฉพาะด้าน

2. หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) เป็นหลักสูตรที่รับผู้สำเร็จการศึกษาระดับหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) หรือระดับมัธยมศึกษาตอนปลายสายสามัญ เพื่อผลิตและพัฒนากำลังคนระดับผู้ชำนาญการเฉพาะสาขาอาชีพ

3. หลักสูตรประกาศนียบัตรครูเทคนิคชั้นสูง (ปทส.) เป็นหลักสูตรเทียบเท่าปริญญาตรีที่รับผู้สำเร็จการศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) เป็นหลักสูตรที่มุ่งผลิตครูวิชาชีพ

4. หลักสูตรปริญญาตรีสายเทคโนโลยีหรือสายปฏิบัติการ เป็นหลักสูตรที่รับผู้สำเร็จการศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) เข้าศึกษาต่อเนื่องและจบการศึกษาภายใน 2 ปี

5. หลักสูตรพัฒนาอาชีพเฉพาะทาง เป็นหลักสูตรจัดรองรับผู้มีพื้นฐานความรู้ทุกระดับการศึกษามีระยะเวลาในการเรียน 6–225 ชั่วโมง และหลักสูตร 108 อาชีพ เปิดการสอนตามวาระโอกาสต่าง ๆ มีระยะเวลาในการเรียน 1–4 ชั่วโมง

สรุปได้ว่า การจัดการอาชีวศึกษาในสถานศึกษาไทย มีสถานศึกษาในสังกัด 421 แห่งทั่วประเทศ เปิดสอนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) และปริญญาตรีสายเทคโนโลยีหรือสายปฏิบัติการ โดยจัดการเรียนการสอน 9 ประเภทวิชา มีสาขาวิชาให้เลือกเรียนมากกว่า 350 สาขาวิชา

1.8 หลักสูตร ประเภทวิชาและสาขาวิชาการอาชีวศึกษาไทย

สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (2552) กล่าวว่า หลักสูตรการอาชีวศึกษาเป็นการกำหนดให้มีการจัดการอาชีวศึกษาและฝึกอบรมวิชาชีพให้จัดตามหลักสูตรที่คณะกรรมการอาชีวศึกษากำหนด ประกอบด้วย

1. ประเภทวิชาอุตสาหกรรม

1.1 หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.)

1.1.1 สาขาวิชาช่างยนต์ ประกอบด้วยสาขา งานยานยนต์ งานเครื่องกลอุตสาหกรรม งานเครื่องกลเรือ งานเครื่องกลเกษตร และตัวถังและสีรถยนต์

1.1.2 สาขาวิชาช่างกลโรงงาน ประกอบด้วยสาขา งานเครื่องมือกล งานแม่พิมพ์โลหะงานแม่พิมพ์พลาสติก และงานผลิตชิ้นส่วนยานยนต์

1.1.3 สาขาวิชาช่างเชื่อมโลหะ ประกอบด้วยสาขา งานผลิตภัณฑ์งานโครงสร้าง และงานอุตสาหกรรมต่อตัวถังรถโดยสาร

1.1.4 สาขาวิชาช่างไฟฟ้ากำลัง ประกอบด้วยสาขา งานไฟฟ้ากำลัง

1.1.5 สาขาวิชาช่างอิเล็กทรอนิกส์ ประกอบด้วยสาขา งานอิเล็กทรอนิกส์

1.1.6 สาขาวิชาช่างก่อสร้าง ประกอบด้วยสาขา งานก่อสร้าง

1.1.7 สาขาวิชาช่างเครื่องเรือนและตกแต่งภายใน ประกอบด้วยสาขา งานเครื่องเรือนและตกแต่งภายใน

1.1.8 สาขาวิชาสถาปัตยกรรม ประกอบด้วยสาขา งานสถาปัตยกรรม

1.1.9 สาขาวิชาสำรวจ ประกอบด้วยสาขา งานสำรวจ

1.1.10 สาขาวิชาช่างเขียนแบบเครื่องกล ประกอบด้วยสาขา งานเขียนแบบเครื่องกล

1.1.11 สาขาวิชาช่างซ่อมบำรุง ประกอบด้วยสาขา งานซ่อมบำรุง

1.1.12 สาขาวิชาช่างพิมพ์ ประกอบด้วยสาขา งานช่างพิมพ์

1.1.13 สาขาวิชาเทคนิคแว่นตาและเลนส์ ประกอบด้วยสาขา งานแว่นตาและเลนส์

1.1.14 สาขาวิชาช่างต่อเรือ ประกอบด้วยสาขา งานต่อเรือโลหะ งานต่อเรือไม้และไฟเบอร์กลาส และงานสถาปัตยกรรม

1.1.15 สาขาวิชาโทรคมนาคม ประกอบด้วยสาขา งานโทรคมนาคม

1.1.16 สาขาวิชาโยธา ประกอบด้วยสาขา งานโยธา

1.1.17 สาขาวิชาอุตสาหกรรมยาง ประกอบด้วยสาขา งานอุตสาหกรรมยาง

1.1.18 สาขาวิชาเมคคาทรอนิกส์ ประกอบด้วยสาขา งานเมคคา-
ทรอนิกส์

1.2 หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.)

1.2.1 สาขาวิชาเครื่องกล ประกอบด้วยสาขา งานเทคนิคยานยนต์ งานเทคนิคเครื่องกลอุตสาหกรรม งานเทคนิคเครื่องกลเรือ งานเทคนิคเครื่องกลเกษตร งานเทคนิคเครื่องกลเรือพาณิชย์ งานเทคนิคซ่อมตัวถังและสีรถยนต์ งานบำรุงรักษาเครื่องกล อุตสาหกรรมผลิตไฟฟ้า และงานเทคโนโลยีสิ่งแวดล้อม

1.2.2 สาขาวิชาเทคนิคการผลิต ประกอบด้วยสาขา งานเครื่องมือกล งานอุปกรณ์จับยึด งานแม่พิมพ์โลหะ งานแม่พิมพ์พลาสติก งานเทคนิคเครื่องกลเกษตร และงานเทคโนโลยีสิ่งแวดล้อม

1.2.3 สาขาวิชาเทคนิคโลหะ ประกอบด้วยสาขา งานเทคนิคการเชื่อม อุตสาหกรรม งานเทคนิคการเชื่อมโลหะ งานเทคนิคงานท่ออุตสาหกรรม งานเทคโนโลยีอุตสาหกรรมต่อตัวถังรถโดยสาร และงานเทคโนโลยีสิ่งแวดล้อม

1.2.4 สาขาวิชาไฟฟ้ากำลัง ประกอบด้วยสาขา งานเครื่องกลไฟฟ้า งานติดตั้งไฟฟ้า งานเครื่องทำความเย็นและปรับอากาศ งานเครื่องมือวัดอุตสาหกรรม งานช่างเทคนิคในอาคารขนาดใหญ่ งานช่างบำรุงรักษาระบบจำหน่ายและอุปกรณ์ไฟฟ้า งานการซ่อมบำรุงเครื่องกลไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ด้านความสะอาด และงานเทคโนโลยีอุตสาหกรรมผลิตไฟฟ้า

1.2.5 สาขาวิชาอิเล็กทรอนิกส์ ประกอบด้วยสาขา งานอิเล็กทรอนิกส์อุตสาหกรรม งานเทคนิคคอมพิวเตอร์ งานระบบโทรคมนาคม และงานระบบเสียงและภาพ

1.2.6 สาขาวิชาการก่อสร้าง ประกอบด้วยสาขา งานเทคนิคการก่อสร้าง และงานเทคนิคการควบคุมงานก่อสร้าง

1.2.7 สาขาวิชาอุตสาหกรรมเครื่องเรือนและตกแต่งภายใน ประกอบด้วยสาขา งานอุตสาหกรรมเครื่องเรือน งานออกแบบตกแต่งภายใน และงานตกแต่งภายใน

1.2.8 สาขาวิชาเทคนิคสถาปัตยกรรม ประกอบด้วยสาขา งานเทคนิคสถาปัตยกรรม

1.2.9 สาขาวิชาสำรวจ ประกอบด้วยสาขา งานสำรวจ

1.2.10 สาขาวิชาเขียนแบบเครื่องกล ประกอบด้วยสาขา งานออกแบบและเขียนแบบการผลิต และงานเทคโนโลยีสิ่งแวดล้อม

1.2.11 สาขาวิชาเทคนิคอุตสาหกรรม ประกอบด้วยสาขา งานติดตั้งและบำรุงรักษา งานอุตสาหกรรมการผลิต งานอุตสาหกรรมยางและพลาสติก งานเทคโนโลยีอุตสาหกรรมรองเท้า งานเทคโนโลยีอุตสาหกรรมข้าว งานเทคโนโลยีอุตสาหกรรมมันสำปะหลัง งานเทคโนโลยีอุตสาหกรรมโลจิสติกส์ งานอุตสาหกรรมน้ำมันปาล์ม งานเทคนิคบริหารการผลิตรถยนต์ งานเดินเครื่องผลิตไฟฟ้า และงานเทคโนโลยีสิ่งแวดล้อม

- 1.2.12 สาขาวิชาการพิมพ์ ประกอบด้วยสาขา งานการพิมพ์
- 1.2.13 สาขาวิชาเทคนิคแว่นตาและเลนส์ ประกอบด้วยสาขา งานเทคนิคแว่นตาและเลนส์
- 1.2.14 สาขาวิชาอุตสาหกรรมการต่อเรือ ประกอบด้วยสาขา งานอุตสาหกรรมการต่อเรือ
- 1.2.15 สาขาวิชาเทคนิคการหล่อ ประกอบด้วยสาขา งานเทคนิคการหล่อ
- 1.2.16 สาขาวิชาเทคโนโลยีโทรคมนาคม ประกอบด้วยสาขา งานระบบโทรศัพท์ งานระบบข่ายสายต่อนอก ระบบสื่อสารข้อมูลและเครือข่าย และระบบสื่อสารวิทยุ
- 1.2.17 สาขาวิชาเครื่องมือวัดและควบคุม ประกอบด้วยสาขา งานเทคโนโลยีวัดและควบคุม งานเทคโนโลยีปิโตรเลียม งานเทคโนโลยีแก๊ส งานมาตรวิทยา งานเทคโนโลยีหลุมเจาะปิโตรเลียม และงานเทคโนโลยีสิ่งแวดล้อม
- 1.2.18 สาขาวิชาโยธา ประกอบด้วยสาขา งานโยธา
- 1.2.19 สาขาวิชาเทคโนโลยียางและพอลิเมอร์ ประกอบด้วยสาขา งานเทคโนโลยียางและพอลิเมอร์
- 1.2.20 สาขาวิชาเคมีอุตสาหกรรม ประกอบด้วยสาขา งานเคมีอุตสาหกรรม
- 1.2.21 สาขาวิชาปิโตรเคมี ประกอบด้วยสาขา งานปิโตรเคมี
- 1.2.22 สาขาวิชาเทคนิควิศวกรรมเหมืองแร่ ประกอบด้วยสาขา งานเทคนิควิศวกรรมเหมืองแร่
- 1.2.23 สาขาวิชาเมคคาทรอนิกส์ ประกอบด้วยสาขา งานวิชาเมคคาทรอนิกส์
- 1.2.24 สาขาวิชาเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ ประกอบด้วยสาขา งานคอมพิวเตอร์ฮาร์ดแวร์ งานคอมพิวเตอร์ซอฟต์แวร์ งานระบบเครือข่ายและสารสนเทศ และงานคอมพิวเตอร์มัลติมีเดีย
- 1.2.25 สาขาวิชาเทคนิควิศวกรรมสิ่งแวดล้อม ประกอบด้วยสาขา งานเทคนิควิศวกรรมสิ่งแวดล้อม
- 1.2.26 การป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ประกอบด้วยสาขา งานการป้องกันและระงับอัคคีภัย

2. ประเภทวิชาพาณิชยกรรม/บริหารธุรกิจ

2.1 หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.)

- 2.1.1 สาขาวิชาการบัญชี ประกอบด้วยสาขา งานการบัญชี
- 2.1.2 สาขาวิชาการตลาด ประกอบด้วยสาขา งานการตลาด
- 2.1.3 สาขาวิชาการเลขานุการ ประกอบด้วยสาขา งานการเลขานุการ
- 2.1.4 สาขาวิชาคอมพิวเตอร์ ประกอบด้วยสาขา งานคอมพิวเตอร์ธุรกิจ

2.1.5 สาขาวิชาธุรกิจสถานพยาบาล ประกอบด้วยสาขา งานธุรกิจ

สถานพยาบาล

2.1.6 สาขาวิชาการประชาสัมพันธ์ ประกอบด้วยสาขา งานการ

ประชาสัมพันธ์

2.1.7 สาขาวิชาธุรกิจค้าปลีก ประกอบด้วยสาขา งานธุรกิจค้าปลีกทั่วไป งานธุรกิจค้าปลีกร้านสะดวกซื้อ งานธุรกิจค้าปลีกสรรพสินค้า งานธุรกิจค้าปลีกซูเปอร์เซ็นเตอร์ งานธุรกิจค้าปลีกซูเปอร์มาร์เก็ต งานธุรกิจค้าปลีกสินค้าเฉพาะอย่าง งานธุรกิจบริการ และงานธุรกิจค้าปลีกร้านอาหารและภัตตาคาร

2.1.8 สาขาวิชาภาษาต่างประเทศ ประกอบด้วยสาขา งาน

ภาษาต่างประเทศ

2.2 หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.)

2.2.1 สาขาวิชาการบัญชี ประกอบด้วยสาขา งานการบัญชี และงาน

คอมพิวเตอร์เพื่อการบัญชี

2.2.2 สาขาวิชาการตลาด ประกอบด้วยสาขา งานการตลาด และงาน

ธุรกิจค้าขาย

2.2.3 สาขาวิชาการเลขานุการ ประกอบด้วยสาขา งานการเลขานุการ

2.2.4 สาขาวิชาคอมพิวเตอร์ธุรกิจ ประกอบด้วยสาขา งานการพัฒนา

โปรแกรม งานการพัฒนาเว็บเพจ งานเทคโนโลยีสำนักงาน และงานคอมพิวเตอร์กราฟิก

2.2.5 สาขาวิชาการเงินและการธนาคาร ประกอบด้วยสาขา งาน

การเงินภาครัฐบาลและเอกชน และงานการเงินเพื่ออาชีพอิสระ

2.2.6 สาขาวิชาธุรกิจการค้าระหว่างประเทศ ประกอบด้วยสาขา งาน

ธุรกิจการค้าระหว่างประเทศ

2.2.7 สาขาวิชาการจัดการทรัพยากรมนุษย์ ประกอบด้วยสาขา งาน

การจัดการทรัพยากรมนุษย์

2.2.8 สาขาวิชาธุรกิจประกันภัย ประกอบด้วยสาขา งานธุรกิจ

ประกันภัย

2.2.9 สาขาวิชาธุรกิจสถานพยาบาล ประกอบด้วยสาขา งานธุรกิจ

สถานพยาบาล

2.2.10 สาขาวิชาการโฆษณาและประชาสัมพันธ์ ประกอบด้วยสาขา

งานการโฆษณาและงานการประชาสัมพันธ์

2.1.11 สาขาวิชาการจัดการธุรกิจค้าปลีก ประกอบด้วยสาขา งานธุรกิจ

ค้าปลีกทั่วไป งานธุรกิจร้านสะดวกซื้อ งานธุรกิจสรรพสินค้า งานธุรกิจซูเปอร์เซ็นเตอร์ งานธุรกิจซูเปอร์มาร์เก็ต งานธุรกิจค้าปลีกเฉพาะอย่าง งานธุรกิจบริการ และงานธุรกิจร้านอาหารและภัตตาคาร

2.1.12 สาขาวิชาภาษาต่างประเทศธุรกิจ ประกอบด้วยสาขา งาน

ภาษาอังกฤษ งานภาษาจีน งานภาษาญี่ปุ่น งานภาษาฝรั่งเศส และงานภาษาเยอรมัน

- 2.1.13 สาขาวิชาการจัดการผลิตภัณฑ์ ประกอบด้วยสาขา งานการจัดการผลิตภัณฑ์
- 2.1.14 สาขาวิชาการจัดการโลจิสติกส์ ประกอบด้วยสาขา งานการจัดการการขนส่ง งานการจัดการคลังสินค้า และงานตัวแทนรับออกของ
- 2.1.15 สาขาวิชาการจัดการทั่วไป ประกอบด้วยสาขา งานการจัดการทั่วไป
- 2.1.16 สาขาวิชาการจัดการสำนักงาน ประกอบด้วยสาขา งานการจัดการสำนักงาน
- 2.1.17 สาขาวิชาการพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ ประกอบด้วยสาขา งานการพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์
- 2.1.18 สาขาวิชาธุรกิจรับจัดงาน ประกอบด้วยสาขา งานธุรกิจรับจัดงาน

3. ประเภทวิชาศิลปกรรม

3.1 หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.)

- 3.1.1 สาขาวิชาจิตรศิลป์ ประกอบด้วยสาขา งานจิตรศิลป์
- 3.1.2 สาขาวิชาการออกแบบ ประกอบด้วยสาขา งานการออกแบบ
- 3.1.3 สาขาวิชาศิลปหัตถกรรม ประกอบด้วยสาขา งานศิลปหัตถกรรม
- 3.1.4 สาขาวิชาศิลปกรรมเซรามิก ประกอบด้วยสาขา งานศิลปกรรมเซรามิก
- 3.1.5 สาขาวิชาศิลปหัตถกรรมรูปพรรณและเครื่องประดับ ประกอบด้วยสาขา งานศิลปหัตถกรรมรูปพรรณและเครื่องประดับ
- 3.1.6 สาขาวิชาการถ่ายภาพและวิดีโอ ประกอบด้วยสาขา งานการถ่ายและวิดีโอ
- 3.1.7 สาขาวิชาเทคโนโลยีศิลปกรรม ประกอบด้วยสาขา งานเทคโนโลยีศิลปกรรม
- 3.1.8 สาขาวิชาคอมพิวเตอร์กราฟิก ประกอบด้วยสาขา งานคอมพิวเตอร์กราฟิกอาร์ต งานมัลติมีเดีย และงานแอนิเมชัน
- 3.1.9 สาขาวิชาอุตสาหกรรมเครื่องหนัง ประกอบด้วยสาขา งานผลิตภัณฑ์เครื่องหนัง
- 3.1.10 สาขาวิชาเครื่องประดับอัญมณี ประกอบด้วยสาขา งานเครื่องประดับอัญมณีและงานวิทยากรการเจียระไนอัญมณี
- 3.1.11 สาขาวิชาช่างทองหลวง ประกอบด้วยสาขา งานช่างทองหลวงและงานเครื่องประดับอัญมณี
- 3.1.12 สาขาวิชาศิลปะการดนตรี ประกอบด้วยสาขา งานดนตรี และงานดนตรีประกอบสื่อและการแสดง

3.2 หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.)

3.2.1 สาขาวิชาจิตรศิลป์ ประกอบด้วยสาขา งานจิตรกรรม งานจิตรกรรมไทย งานประติมากรรม งานประติมากรรมไทย งานภาพพิมพ์ และงานวิจิตรศิลป์

3.2.2 สาขาวิชาการออกแบบ ประกอบด้วยสาขา งานออกแบบนิเทศศิลป์ งานการออกแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม งานออกแบบตกแต่งภายใน และงานการออกแบบเครื่องแต่งกาย

3.2.3 สาขาวิชาศิลปหัตถกรรม ประกอบด้วยสาขา งานเทคนิคงานหนัง งานเทคนิค งานดิน งานเทคนิคงานหล่อ งานเทคนิคงานพิมพ์ งานเทคนิคงานไม้ งานเทคนิคงานโลหะรูปพรรณ งานเทคนิคงานรัก และงานเทคนิคงานจักสาน

3.2.4 สาขาวิชาเทคโนโลยีเครื่องเคลือบดินเผา ประกอบด้วยสาขา งานเทคโนโลยีอุตสาหกรรมเครื่องเคลือบดินเผา และงานศิลปะเครื่องเคลือบดินเผา

3.2.5 สาขาวิชาศิลปหัตถกรรมโลหะรูปพรรณและเครื่องประดับ ประกอบด้วยสาขา งานโลหะรูปพรรณและเครื่องประดับ

3.2.6 สาขาวิชาเทคโนโลยีการถ่ายภาพและวีดิทัศน์ ประกอบด้วยสาขา งานศิลปะการถ่ายภาพ งานการถ่ายภาพโฆษณา งานการผลิตวีดิทัศน์ และงานการถ่ายภาพและการพิมพ์

3.2.7 สาขาวิชาเทคโนโลยีศิลปกรรม ประกอบด้วยสาขา งานเทคโนโลยีศิลปกรรม และงานการพิมพ์สกรีน

3.2.8 สาขาวิชาคอมพิวเตอร์กราฟิก ประกอบด้วยสาขา งานคอมพิวเตอร์กราฟิกอาร์ต งานคอมพิวเตอร์มัลติมีเดีย และงานคอมพิวเตอร์สารสนเทศ

3.2.9 สาขาวิชาเทคโนโลยีผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมเครื่องหนัง ประกอบด้วยสาขา งานเทคโนโลยีผลิตภัณฑ์รองเท้า งานเทคโนโลยีผลิตภัณฑ์กระเป๋า งานศิลปะการทำเครื่องหนัง งานเทคโนโลยีผลิตภัณฑ์บุเบาะครุภัณฑ์ และงานเทคโนโลยีเต็นท์และอุปกรณ์เดินป่า

3.1.10 สาขาวิชาเครื่องประดับอัญมณี ประกอบด้วยสาขา งานเครื่องประดับอัญมณี งานรูปพรรณ และงานประดับอัญมณี

3.1.11 สาขาวิชาการออกแบบเครื่องประดับอัญมณี ประกอบด้วยสาขา งานการออกแบบเครื่องประดับอัญมณี

3.1.12 สาขาวิชาการวิเคราะห์และควบคุมคุณภาพอัญมณีและเครื่องประดับ ประกอบด้วยงานวิเคราะห์และควบคุมคุณภาพอัญมณีและเครื่องประดับ

3.1.13 สาขาวิชาเทคนิคเครื่องจักรกลเครื่องประดับอัญมณี ประกอบด้วยสาขางานซ่อมสร้างเครื่องจักรกลและอุปกรณ์

3.1.14 สาขาวิชาเทคนิคการทำต้นแบบและการหล่อเครื่องประดับอัญมณี ประกอบด้วยงานเทคนิคการทำต้นแบบเครื่องประดับอัญมณี งานเทคนิคการหล่อเครื่องประดับอัญมณี และงานเทคนิคการทำต้นแบบและการหล่อเครื่องประดับอัญมณี

3.1.15 สาขาวิชาช่างทองหลวง ประกอบด้วยสาขา งานช่างทองหลวง

3.1.16 สาขาวิชาช่างพันตกรรม ประกอบด้วยสาขา งานเทคนิคช่าง

พันตกรรม

4. ประเภทวิชาคหกรรม

4.1 หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.)

4.1.1 สาขาวิชาแฟชั่นและสิ่งทอ ประกอบด้วยสาขา งานแฟชั่นดีไซน์ งานเสื้อผ้าแฟชั่น งานอุตสาหกรรมเสื้อผ้า และงานธุรกิจแฟชั่น

4.1.2 สาขาวิชาอาหารและโภชนาการ ประกอบด้วยสาขา งานอาหาร และโภชนาการ งานแปรรูปอาหาร และงานธุรกิจอาหาร

4.1.3 สาขาวิชาคหกรรมศาสตร์ ประกอบด้วยสาขา งานธุรกิจดอกไม้ และงานประดิษฐ์ งานเด็กปฐมวัย และงานคหกรรมเพื่อการโรงแรม

4.1.4 สาขาวิชาเสริมสวย ประกอบด้วยสาขา งานเสริมสวย

4.2 หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.)

4.2.1 สาขาวิชาเทคโนโลยีผ้าและเครื่องแต่งกาย ประกอบด้วยสาขา งานตัดเย็บเสื้อผ้าสตรีชั้นสูง งานตัดเย็บเสื้อผ้าบุรุษชั้นสูง งานธุรกิจเสื้อผ้า และงานเทคโนโลยี ภูษากันท์

4.2.2 สาขาวิชาเทคโนโลยีอุตสาหกรรมเครื่องนุ่งห่ม ประกอบด้วยสาขา งานการจัดการสินค้าเครื่องนุ่งห่ม งานการทำแบบตัดเย็บเสื้อผ้าอุตสาหกรรม และงานเทคนิคการผลิต เครื่องนุ่งห่ม

4.2.3 สาขาวิชาเทคโนโลยีการออกแบบเครื่องแต่งกาย ประกอบด้วย สาขา งานออกแบบเสื้อผ้าชั้นสูง งานออกแบบเสื้อผ้ากึ่งอุตสาหกรรม และงานออกแบบอุตสาหกรรม

4.2.4 สาขาวิชาอาหารและโภชนาการ ประกอบด้วยสาขา งาน โภชนาการและอาหารเพื่อสุขภาพ งานการประกอบอาหาร สาขางานถนอมและแปรรูปอาหาร งาน ธุรกิจอาหารในเรือเดินทะเลระหว่างประเทศ

4.2.5 สาขาวิชาอุตสาหกรรมอาหาร ประกอบด้วยสาขา งาน อุตสาหกรรมอาหาร และงานเทคโนโลยีผลิตภัณฑ์ข้าว

4.2.6 สาขาวิชาการบริหารงานคหกรรมศาสตร์ ประกอบด้วยสาขา งาน ธุรกิจงานประดิษฐ์ งานคหกรรมบริการ งานการดูแลเด็กและผู้สูงอายุ งานบริการสุขภาพและ เสริมสวย งานธุรกิจ คหกรรม และงานการจัดการงานคหกรรมการโรงแรม

4.2.7 สาขาวิชาเทคโนโลยีความงาม ประกอบด้วยสาขา งานการทำผม งานการแต่งหน้า และงานการนวดตัว

5. ประเภทวิชาเกษตรกรรม

5.1 หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.)

5.1.1 สาขาวิชาเกษตรศาสตร์ ประกอบด้วยสาขา งานการเกษตร งานพืชศาสตร์ งานสัตวศาสตร์ งานช่างเกษตร งานอุตสาหกรรมเกษตร และงานผลิตสัตว์น้ำ

5.2 หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.)

5.2.1 สาขาวิชาเกษตรศาสตร์ ประกอบด้วยสาขา งานเกษตรศาสตร์

5.2.2 สาขาวิชาพืชศาสตร์ ประกอบด้วยสาขา งานพืชไร่ งานพืชสวน งานเทคโนโลยีกล้วยไม้ และงานการจัดการดูแลรักษาสนามกอล์ฟ

5.2.3 สาขาวิชาสัตวศาสตร์ ประกอบด้วยสาขา งานการจัดการผลิตสัตว์ และงานอาหารสัตว์

5.2.4 สาขาวิชาสัตวรักษ์ ประกอบด้วยสาขา งานสัตวรักษ์

5.2.5 สาขาวิชาช่างกลเกษตร ประกอบด้วยสาขา งานช่างกลเกษตร และงานเทคโนโลยีโรงสีข้าว

5.2.6 สาขาวิชาธุรกิจเกษตรและสหกรณ์ ประกอบด้วยสาขา งานธุรกิจเกษตรและงานสหกรณ์

5.2.7 สาขาวิชาอุตสาหกรรมเกษตร ประกอบด้วยสาขา งานผลิตภัณฑ์พืช และงานผลิตภัณฑ์สัตว์

5.2.8 สาขาวิชาเทคโนโลยีสมุนไพร ประกอบด้วยสาขา งานเทคโนโลยีสมุนไพร

5.2.9 สาขาวิชาเทคโนโลยีการปลูกหม่อนเลี้ยงไหม ประกอบด้วยสาขา งานเทคโนโลยีการปลูกหม่อนเลี้ยงไหม

5.2.10 สาขาวิชาการจัดการหลังการเก็บเกี่ยว ประกอบด้วยสาขา งานการจัดการหลังการเก็บเกี่ยว

5.2.11 สาขาวิชาเทคโนโลยีภูมิทัศน์ ประกอบด้วยสาขา งานเทคโนโลยีภูมิทัศน์

5.2.12 สาขาวิชาเทคโนโลยีสิ่งแวดล้อม ประกอบด้วยสาขา งานเทคโนโลยีสิ่งแวดล้อม

5.2.13 สาขาวิชาเกษตรอุตสาหกรรม ประกอบด้วยสาขา งานเทคโนโลยีข้าว งานเทคโนโลยีอ้อย งานเทคโนโลยีมันสำปะหลัง งานเทคโนโลยียางพารา งานเทคโนโลยีปาล์มน้ำมัน และงานเทคโนโลยีไม้ผล

6. ประเภทวิชาประมง

6.1 หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.)

6.1.1 สาขาวิชาเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ ประกอบด้วยสาขา งานเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ

6.1.2 สาขาวิชาแปรรูปสัตว์น้ำ ประกอบด้วยสาขา งานแปรรูปสัตว์น้ำ งานผลิตภัณฑ์สัตว์น้ำแช่เยือกแข็ง งานซูริมิและผลิตภัณฑ์ และงานผลิตภัณฑ์สัตว์น้ำบรรจุกระป๋อง

6.2 หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.)

6.2.1 สาขาวิชาเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ ประกอบด้วยสาขา งานวิทยาศาสตร์เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ งานผลิตสัตว์น้ำ งานธุรกิจเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ งานเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำทั่วไป และงานเทคโนโลยีเพาะเลี้ยงกุ้ง

6.2.2 สาขาวิชาแปรรูปสัตว์น้ำ ประกอบด้วยสาขา งานแปรรูปสัตว์น้ำ

6.2.3 สาขาวิชาการควบคุมเรือประมง ประกอบด้วยสาขา งานการควบคุมเรือประมง

6.2.4 สาขาวิชาอุตสาหกรรมสัตว์น้ำ ประกอบด้วยสาขา การผลิตซูริมิและผลิตภัณฑ์

7. ประเภทวิชาอุตสาหกรรมท่องเที่ยว

7.1 หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.)

7.1.1 สาขาวิชาการโรงแรม ประกอบด้วยสาขา งานการโรงแรม

7.1.2 สาขาวิชาการท่องเที่ยว ประกอบด้วยสาขา งานการท่องเที่ยว

7.2 หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.)

7.2.1 สาขาวิชาการโรงแรมและบริการ ประกอบด้วยสาขา งานบริการส่วนหน้าโรงแรม งานแม่บ้านโรงแรม งานบริการอาหารและเครื่องดื่ม งานครัวโรงแรม งานสนับสนุนการและงานบริการเพื่อสุขภาพ และงานศิลปะและภูมิทัศน์เพื่องานโรงแรม

7.2.2 สาขาวิชาการจัดการธุรกิจท่องเที่ยว ประกอบด้วยสาขา งานมัคคุเทศก์ทางทะเล งานมัคคุเทศก์เดินป่า งานมัคคุเทศก์ทั่วไป และงานมัคคุเทศก์ศิลปวัฒนธรรม

7.2.3 สาขาวิชาการจัดการธุรกิจขนส่ง ประกอบด้วยสาขา งานธุรกิจการบิน และงานธุรกิจขนส่งทางน้ำ

7.2.4 สาขาวิชาการจัดการธุรกิจของที่ระลึกและผลิตภัณฑ์พื้นบ้าน ประกอบด้วยสาขางานอุตสาหกรรมพื้นบ้าน

7.2.5 สาขาวิชาการจัดการธุรกิจท่องเที่ยวเกษตรเชิงนิเวศ ประกอบด้วยสาขา งานการจัดการธุรกิจท่องเที่ยวเกษตรเชิงนิเวศ

7.2.6 สาขาวิชาสปาและความงาม ประกอบด้วยสาขา งานนวดแผนไทย และงานเสริมความงาม

8. ประเภทวิชาอุตสาหกรรมสิ่งทอ

8.1 หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.)

- ทอ
- 8.1.1 สาขาวิชาเทคโนโลยีสิ่งทอ ประกอบด้วยสาขา งานเทคโนโลยีสิ่งทอ
- 8.1.2 สาขาวิชาเคมีสิ่งทอ ประกอบด้วยสาขา งานเคมีสิ่งทอ
- 8.1.3 สาขาวิชาเทคโนโลยีเครื่องนุ่งห่ม ประกอบด้วยสาขา งานเทคโนโลยีเครื่องนุ่งห่ม

8.2 หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.)

- ทอ
- 8.2.1 สาขาวิชาเทคโนโลยีสิ่งทอ ประกอบด้วยสาขา งานเทคโนโลยีสิ่งทอ
- 8.2.2 สาขาวิชาเคมีสิ่งทอ ประกอบด้วยสาขา งานเคมีสิ่งทอ
- 8.2.3 สาขาวิชาอุตสาหกรรมเสื้อผ้าสำเร็จรูป ประกอบด้วยสาขา งานอุตสาหกรรมเสื้อผ้าสำเร็จรูป
- 8.2.4 สาขาวิชาเทคโนโลยีการทอผ้าไหมและผ้าพื้นเมือง ประกอบด้วยสาขา งานเทคโนโลยีการทอผ้าไหมและผ้าพื้นเมือง

9. ประเภทวิชาเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร

9.1 หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.)

- 9.1.1 สาขาวิชาเทคโนโลยีสารสนเทศ ประกอบด้วยสาขา งานเทคโนโลยีสารสนเทศ

9.2 หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.)

- 9.2.1 สาขาวิชาเทคโนโลยีสารสนเทศ ประกอบด้วยสาขา งานเทคโนโลยีสารสนเทศ
- 9.2.2 สาขาวิชาเทคโนโลยีระบบเสียง ประกอบด้วยสาขา งานเทคโนโลยีระบบเสียง

หลักสูตรประกาศนียบัตรครูเทคนิคชั้นสูง (ปทส.)

ประเภทวิชาอุตสาหกรรม

1. สาขาวิชาเครื่องกล ประกอบด้วย วิชาเอกเทคนิคยานยนต์
2. สาขาวิชาเทคนิคการผลิต ประกอบด้วย วิชาเอกเชื่อมและประสาน
3. สาขาวิชาไฟฟ้า ประกอบด้วย วิชาเอกเทคนิคไฟฟ้ากำลัง และวิชาเอกเทคนิคไฟฟ้าสื่อสาร
4. สาขาวิชาโยธา ประกอบด้วย วิชาเอกเทคนิคโยธา

ประเภทวิชาบริหารธุรกิจ

สาขาวิชาคอมพิวเตอร์ธุรกิจ ประกอบด้วย วิชาเอกคอมพิวเตอร์ธุรกิจ
หลักสูตรปริญญาตรีสายเทคโนโลยีหรือสายปฏิบัติการ

ประเภทวิชาอุตสาหกรรม

1. สาขาวิชาเทคโนโลยีไฟฟ้า
2. สาขาวิชาเทคโนโลยีเครื่องกล
3. สาขาวิชาเทคโนโลยีแม่พิมพ์
4. สาขาวิชาเทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์
5. สาขาวิชาเทคโนโลยียางและพอลิเมอร์
6. สาขาวิชาเทคโนโลยีสถาปัตยกรรม
7. สาขาวิชาเทคโนโลยีการก่อสร้าง
8. สาขาวิชาการจัดการอุตสาหกรรมเฟอร์นิเจอร์ไม้และเครื่องเรือน

ประเภทวิชาเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร

สาขาวิชาเทคโนโลยีสารสนเทศ

ประเภทวิชาบริหารธุรกิจ

1. สาขาวิชาการบัญชี
2. สาขาวิชาการตลาด
3. สาขาวิชาคอมพิวเตอร์ธุรกิจ
4. สาขาวิชาการจัดการสำนักงาน
5. สาขาวิชาการจัดการโลจิสติกส์

ประเภทวิชาอุตสาหกรรมท่องเที่ยว

1. สาขาวิชาการท่องเที่ยว
2. สาขาวิชาการโรงแรม

ประเภทวิชาศิลปกรรม

1. สาขาวิชาศิลปกรรม
2. สาขาวิชาออกแบบผลิตภัณฑ์
3. สาขาวิชาช่างทองหลวง
4. สาขาวิชาคอมพิวเตอร์กราฟิก
5. สาขาวิชาออกแบบอัญมณีและเครื่องประดับ

ประเภทวิชาคหกรรม

1. สาขาวิชาเทคโนโลยีอาหารและโภชนาการ
2. สาขาวิชาการออกแบบแฟชั่น
3. สาขาวิชาการจัดการงานคหกรรม

ประเภทวิชาเกษตรกรรม

1. สาขาวิชาเทคโนโลยีการผลิตพืช
2. สาขาวิชาเทคโนโลยีการผลิตสัตว์

ประเภทวิชาประมง

1. สาขาวิชาเทคโนโลยีเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ
2. สาขาวิชาเทคโนโลยีแปรรูปสัตว์น้ำ

หลักสูตรเฉพาะทาง

1. อุตสาหกรรมปิโตรเคมี
2. อุตสาหกรรมแม่พิมพ์โลหะ
3. อุตสาหกรรมเหล็กและเหล็กกล้า
4. พาณิชยนาวี
5. อุตสาหกรรม เครื่องปรับอากาศ
6. อุตสาหกรรมการพิมพ์
7. อุตสาหกรรมเทคโนโลยียาง และพอลิเมอร์

สรุปได้ว่า หลักสูตร ประเภทวิชา และสาขาวิชาอาชีวศึกษา ประกอบไปด้วย 5 หลักสูตร ดังนี้ 1) หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) 2) หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) 3) หลักสูตรประกาศนียบัตรครูเทคนิคชั้นสูง (ปทส.) 4) หลักสูตรปริญญาตรีสายเทคโนโลยี หรือสายปฏิบัติการ และ 5) หลักสูตรพัฒนาอาชีพเฉพาะทาง ซึ่งหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพและหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง จะแบ่งประเภทวิชาอาชีวศึกษาประกอบไปด้วย 9 ประเภทวิชา ในแต่ละประเภทยังสามารถแยกออกเป็นสาขาวิชาต่าง ๆ เพื่อให้นักเรียนนักศึกษาสามารถเลือกวิชาเรียนที่ตนชอบและถนัดได้ตามความต้องการของแต่ละบุคคล นอกจากนี้แล้วหลักสูตรประกาศนียบัตรครูเทคนิคชั้นสูง (ปทส.) จะแบ่งประเภทวิชาอาชีวศึกษาประกอบไปด้วย 2 ประเภทวิชา หลักสูตรปริญญาตรีสายเทคโนโลยีหรือสายปฏิบัติการ จะแบ่งประเภทวิชาอาชีวศึกษาประกอบไปด้วย 8 ประเภทวิชา และหลักสูตรเฉพาะทาง

1.9 สถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา

สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (2549) กล่าวว่า สถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา มีจำนวนทั้งหมด 421 แห่ง ประกอบด้วย 1) วิทยาลัยเทคนิค 120 แห่ง 2) วิทยาลัยอาชีวศึกษา 37 แห่ง 3) วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยี 43 แห่ง 4) วิทยาลัยสารพัดช่าง 52 แห่ง 5) วิทยาลัยการอาชีพ 137 แห่ง 6) วิทยาลัยพณิชยการ 5 แห่ง 7) วิทยาลัยเทคโนโลยีอุตสาหกรรมการต่อเรือ 3 แห่ง 8) วิทยาลัยศิลปหัตถกรรม 2 แห่ง 9) วิทยาลัยบริหารธุรกิจ และการท่องเที่ยว 3 แห่ง 10) วิทยาลัยประมง 4 แห่ง 11) กาญจนภิเษกวิทยาลัยช่างทองหลวง 1 แห่ง 12) วิทยาลัยเทคโนโลยีและการจัดการ 12 แห่ง 13) วิทยาลัยอาชีวศึกษาเทคโนโลยีฐานวิทยาศาสตร์ 1 แห่ง และ 14) วิทยาลัยการอาชีวศึกษา 1 แห่ง

หากพิจารณาจำแนกตามจังหวัด สถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ประกอบด้วย 1) วิทยาลัยเทคนิคปัตตานี 2) วิทยาลัยเทคนิคกาญจนภิเษกปัตตานี 3) วิทยาลัยอาชีวศึกษาปัตตานี 4) วิทยาลัยการอาชีพปัตตานี 5) วิทยาลัยการอาชีพสายบุรี 6) วิทยาลัยเทคนิคยะลา 7) วิทยาลัยอาชีวศึกษายะลา 8) วิทยาลัย

สารพัดช่างยะลา 9) วิทยาลัยการอาชีพพราหมณ์ 10) วิทยาลัยการอาชีพเบตง 11) วิทยาลัยสารพัดช่างนราธิวาส และ 12) วิทยาลัยการอาชีพสุโขทัย

1.10 หลักสูตรการอาชีวศึกษาและการนำหลักสูตรไปใช้

1.10.1 หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ พุทธศักราช 2556

1. หลักการของหลักสูตร

1.1 เป็นหลักสูตรระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพหลังมัธยมศึกษาตอนต้นหรือเทียบเท่าด้านวิชาชีพที่สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และประชาคมอาเซียน เพื่อผลิตและพัฒนากำลังคนระดับฝีมือให้มีสมรรถนะ มีคุณธรรม จริยธรรม และจรรยาบรรณวิชาชีพ สามารถประกอบอาชีพได้ตรงตามความต้องการของสถานประกอบการและการประกอบอาชีพอิสระ

1.2 เป็นหลักสูตรที่เปิดโอกาสให้เลือกรเรียนได้อย่างกว้างขวาง เน้นสมรรถนะเฉพาะด้านด้วยการปฏิบัติจริงสามารถเลือกวิธีการเรียนตามศักยภาพและโอกาสของผู้เรียน เปิดโอกาสให้ผู้เรียนสามารถเทียบโอนผลการเรียน สะสมผลการเรียน เทียบความรู้และประสบการณ์จากแหล่งวิทยาการ สถานประกอบการและสถานประกอบอาชีพอิสระ

1.3 เป็นหลักสูตรที่สนับสนุนการประสานความร่วมมือในการจัดการศึกษาร่วมกันระหว่างหน่วยงานและองค์กรที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชน

1.4 เป็นหลักสูตรที่เปิดโอกาสให้สถานศึกษา สถานประกอบการ ชุมชน และท้องถิ่น มีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรให้ตรงตามความต้องการและสอดคล้องกับสภาพยุทธศาสตร์ของภูมิภาค เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ

2. จุดมุ่งหมายของหลักสูตร

2.1 เพื่อให้มีความรู้ ทักษะและประสบการณ์ในงานอาชีพ สอดคล้องกับมาตรฐานวิชาชีพ สามารถนำความรู้ ทักษะและประสบการณ์ในงานอาชีพไปปฏิบัติงานอาชีพได้อย่างมีประสิทธิภาพ เลือกวิธีการดำรงชีวิต การประกอบอาชีพได้อย่างเหมาะสมกับตน สร้างสรรค์ความเจริญต่อชุมชน ท้องถิ่นและประเทศชาติ

2.2 เพื่อให้เป็นผู้มีปัญญา มีความคิดสร้างสรรค์ ใฝ่เรียนรู้ เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตและการประกอบอาชีพ สามารถสร้างอาชีพ มีทักษะในการจัดการและพัฒนาอาชีพให้ก้าวหน้าอยู่เสมอ

2.3 เพื่อให้มีเจตคติที่ดีต่ออาชีพ มีความมั่นใจและภาคภูมิใจในวิชาชีพที่เรียน รักงาน รักหน่วยงาน สามารถทำงานเป็นหมู่คณะได้ดี โดยมีความเคารพในสิทธิและหน้าที่ของตนเองและผู้อื่น

2.4 เพื่อให้เป็นผู้มีประพัตริกรรมทางสังคมที่ดีงาม ทั้งในการทำงาน การอยู่ร่วมกัน การต่อต้านความรุนแรงและสารเสพติด มีความรับผิดชอบต่อครอบครัว หน่วยงาน ท้องถิ่นและประเทศชาติ อุทิศตนเพื่อสังคม เข้าใจและเห็นคุณค่าของศิลปวัฒนธรรม ภูมิปัญญา ท้องถิ่น มีจิตสำนึกด้านปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง รู้จักใช้และอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสร้างสิ่งแวดล้อมที่ดี

2.5 เพื่อให้มีบุคลิกภาพที่ดี มีมนุษยสัมพันธ์ มีคุณธรรม จริยธรรม และวินัยในตนเอง มีสุขภาพอนามัยที่สมบูรณ์ทั้งร่างกายและจิตใจเหมาะสมกับงานอาชีพ

2.6 เพื่อให้ตระหนักและมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาเศรษฐกิจ สังคม การเมืองของประเทศและโลก มีความรักชาติ สำนึกในความเป็นไทย เสียสละเพื่อส่วนร่วม ดำรงรักษาไว้ซึ่งความมั่นคงของชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข

หลักเกณฑ์การใช้หลักสูตร

1. การเรียนการสอน

1.1 การเรียนการสอนตามหลักสูตรนี้ ผู้เรียนสามารถลงทะเบียน เรียนได้ทุกวิธีเรียนที่กำหนด และนำผลการเรียนแต่ละวิธีมาประเมินผลร่วมกันได้ สามารถเทียบโอน ผลการเรียน และขอเทียบความรู้และประสบการณ์ได้

1.2 การจัดการเรียนการสอนเน้นการปฏิบัติจริง สามารถจัดการ เรียนการสอนได้หลากหลายรูปแบบ เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจในวิธีการและการดำเนินงาน มีทักษะการปฏิบัติงานในขอบเขตสำคัญและบริบทต่าง ๆ ที่สัมพันธ์กันซึ่งส่วนใหญ่เป็นงานประจำ สามารถประยุกต์ใช้ความรู้และทักษะไปสู่บริบทใหม่ สามารถให้คำแนะนำ แก้ปัญหาเฉพาะด้านและ รับผิดชอบต่อตนเองและผู้อื่น มีส่วนร่วมในคณะทำงานหรือมีการประสานงานกลุ่ม รวมทั้งมีคุณธรรม จริยธรรม จรรยาบรรณวิชาชีพ เจตคติและกิจนิสัยที่เหมาะสมในการทำงาน

2. การจัดการศึกษาและเวลาเรียน

การจัดการศึกษาในระบบปกติใช้ระยะเวลา 3 ปีการศึกษา การ จัด เวลาเรียนให้ดำเนินการ ดังนี้

2.1 ในปีการศึกษาหนึ่ง ๆ ให้แบ่งภาคเรียนออกเป็น 2 ภาคเรียน ปกติหรือระบบทวิภาค ภาคเรียนละ 18 สัปดาห์ โดยมีเวลาเรียนและจำนวนหน่วยกิตตามที่กำหนด และสถานศึกษาอาชีวศึกษาหรือสถาบันอาจเปิดสอนภาคเรียนฤดูร้อนได้อีกตามที่เห็นสมควร

2.2 การเรียนในระบบชั้นเรียน ให้สถานศึกษาอาชีวศึกษาหรือ สถาบันเปิดทำการสอนไม่น้อยกว่าสัปดาห์ละ 5 วัน ๆ ละไม่เกิน 7 ชั่วโมง โดยกำหนดให้จัดการเรียน การสอนคาบละ 60 นาที

3. หน่วยกิต

ให้มีจำนวนหน่วยกิตตลอดหลักสูตรไม่น้อยกว่า 103 หน่วยกิต การคิดหน่วยกิตถือเกณฑ์ ดังนี้

3.1 รายวิชาทฤษฎีที่ใช้เวลาบรรยายหรืออภิปราย ไม่น้อยกว่า 18 ชั่วโมง เท่ากับ 1 หน่วยกิต

3.2 รายวิชาปฏิบัติที่ใช้เวลาในการทดลองหรือฝึกปฏิบัติในห้อง ปฏิบัติการ ไม่น้อยกว่า 36 ชั่วโมง เท่ากับ 1 หน่วยกิต

3.3 รายวิชาปฏิบัติที่ใช้เวลาในการฝึกปฏิบัติในโรงฝึกงานหรือ ภาคสนาม ไม่น้อยกว่า 54 ชั่วโมง เท่ากับ 1 หน่วยกิต

3.4 รายวิชาที่ใช้ในการศึกษาระบบทวิศึกษา ไม่น้อยกว่า 54 ชั่วโมง
เท่ากับ 1 หน่วยกิต

3.5 การฝึกประสบการณ์ทักษะวิชาชีพในสถานประกอบการหรือ
แหล่งวิทยาการไม่น้อยกว่า 320 ชั่วโมง เท่ากับ 4 หน่วยกิต

3.6 การทำโครงการพัฒนาทักษะวิชาชีพ ไม่น้อยกว่า 54 ชั่วโมง
เท่ากับ 1 หน่วยกิต

4. โครงสร้าง

โครงสร้างของหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ พุทธศักราช 2556
แบ่งเป็น 3 หมวดวิชา และกิจกรรมเสริมหลักสูตร ดังนี้

4.1 หมวดวิชาทักษะชีวิต

- 4.1.1 กลุ่มวิชาภาษาไทย
- 4.1.2 กลุ่มวิชาภาษาต่างประเทศ
- 4.1.3 กลุ่มวิชาวิทยาศาสตร์
- 4.1.4 กลุ่มวิชาคณิตศาสตร์
- 4.1.5 กลุ่มวิชาสังคมศึกษา
- 4.1.6 กลุ่มวิชาสุขศึกษาและพลศึกษา

4.2 หมวดวิชาทักษะอาชีพ

- 4.2.1 กลุ่มทักษะวิชาชีพพื้นฐาน
- 4.2.2 กลุ่มทักษะวิชาชีพเฉพาะ
- 4.2.3 กลุ่มทักษะวิชาชีพเลือก
- 4.2.4 ฝึกประสบการณ์ทักษะวิชาชีพ
- 4.2.5 โครงการพัฒนาทักษะวิชาชีพ

4.3 หมวดวิชาเลือกเสรี

4.4 กิจกรรมเสริมหลักสูตร

จำนวนหน่วยกิตของแต่ละหมวดวิชาตลอดหลักสูตร ให้เป็นไปตามที่กำหนดไว้ใน
โครงสร้างของแต่ละประเภทวิชาและสาขาวิชา รายวิชาแต่ละหมวดวิชา สถานศึกษาอาชีวศึกษาหรือ
สถาบันสามารถจัดตามที่กำหนดไว้ในหลักสูตร และหรือพัฒนาได้ตามความเหมาะสมของภูมิภาคตาม
ยุทธศาสตร์ เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ ทั้งนี้ สถานศึกษาอาชีวศึกษาหรือ
สถาบันต้องกำหนดรหัสวิชา จำนวนหน่วยกิตและจำนวนชั่วโมงเรียนตามที่กำหนดไว้ในหลักสูตร

5. การฝึกประสบการณ์ทักษะวิชาชีพ

เป็นการจัดกระบวนการเรียนรู้โดยความร่วมมือระหว่างสถานศึกษา
อาชีวศึกษาหรือสถาบันกับภาคการผลิตและหรือภาคบริการ หลังจากที่ได้เรียนรู้ภาคทฤษฎี
และการฝึกหัดหรือฝึกปฏิบัติเบื้องต้นในสถานศึกษาอาชีวศึกษาหรือสถาบันแล้วระยะเวลาหนึ่ง ทั้งนี้
เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ได้สัมผัสกับการปฏิบัติงานอาชีพ เครื่องมือ
เครื่องจักร อุปกรณ์ที่ทันสมัย และบรรยากาศการทำงานร่วมกัน ส่งเสริมการฝึกทักษะ กระบวนการ
คิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนทำได้ คิดเป็น ทำเป็นและเกิดการใฝ่รู้อย่าง

ต่อเนื่อง ตลอดจนเกิดความมั่นใจและเจตคติที่ดีในการทำงานและการประกอบอาชีพอิสระ โดยการ
จัดฝึกประสบการณ์ทักษะวิชาชีพต้องดำเนินการ ดังนี้

5.1 สถานศึกษาอาชีวศึกษาหรือสถาบันต้องจัดให้มีการฝึก

ประสบการณ์ทักษะวิชาชีพ ในรูปของการฝึกงานในสถานประกอบการ แหล่งวิทยาการ รัฐวิสาหกิจ
หรือหน่วยงานของรัฐ โดยใช้เวลารวมไม่น้อยกว่า 320 ชั่วโมงกำหนดให้มีค่าเท่ากับ 4 หน่วยกิต กรณี
สถานศึกษาอาชีวศึกษาหรือสถาบันต้องการเพิ่มพูนประสบการณ์ทักษะวิชาชีพ สามารถนำรายวิชาใน
หมวดวิชาทักษะวิชาชีพที่ตรงหรือสัมพันธ์กับลักษณะงานไปเรียนหรือฝึกในสถานประกอบการ
รัฐวิสาหกิจหรือหน่วยงานของรัฐได้ โดยใช้เวลารวมกับการฝึกประสบการณ์ทักษะวิชาชีพ ไม่น้อยกว่า
1 ภาคเรียน

5.2 การตัดสินผลการเรียนและให้ระดับผลการเรียนให้ปฏิบัติ

เช่นเดียวกับรายวิชาอื่น

6. โครงการพัฒนาทักษะวิชาชีพ

เป็นรายวิชาที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ศึกษาค้นคว้า บูรณาการ
ความรู้ ทักษะและประสบการณ์จากสิ่งที่ได้เรียนรู้ ลงมือปฏิบัติด้วยตนเองตามความถนัดและความ
สนใจ ตั้งแต่การเลือกหัวข้อหรือเรื่องที่จะศึกษาค้นคว้า การวางแผน การกำหนดขั้นตอนการดำเนิน
การ การดำเนินงาน การประเมินผลและการจัดทำรายงาน ซึ่งอาจทำเป็นรายบุคคลหรือกลุ่มก็ได้ ทั้งนี้
ขึ้นอยู่กับลักษณะของโครงการดังกล่าว

6.1 สถานศึกษาอาชีวศึกษาหรือสถาบันต้องจัดให้ผู้เรียนจัดทำ

โครงการพัฒนาทักษะวิชาชีพที่สัมพันธ์หรือสอดคล้องกับสาขาวิชา ในภาคเรียนที่ 5 หรือภาคเรียนที่
6 รวมจำนวน 4 หน่วยกิต ใช้เวลาไม่น้อยกว่า 216 ชั่วโมง ทั้งนี้ สถานศึกษาอาชีวศึกษาหรือสถาบัน
ต้องจัดให้มีชั่วโมงเรียน 4 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ กรณีที่ใช้รายวิชาเดียว หากจัดให้มีโครงการพัฒนาทักษะ
วิชาชีพ 2 รายวิชา คือ โครงการ 1 และโครงการ 2 ให้สถานศึกษาอาชีวศึกษาหรือสถาบันจัดให้มี
ชั่วโมงเรียนต่อสัปดาห์ที่เทียบเคียงกับเกณฑ์ดังกล่าวข้างต้น

6.2 การตัดสินผลการเรียนและให้ระดับผลการเรียนให้ปฏิบัติ

เช่นเดียวกับรายวิชาอื่น

7. การศึกษาระบบทวิภาคี

เป็นรูปแบบการจัดการศึกษาที่เกิดจากข้อตกลงร่วมกันระหว่าง
สถานศึกษาหรือสถาบันกับสถานประกอบการ รัฐวิสาหกิจหรือหน่วยงานของรัฐ โดยผู้เรียนใช้เวลา
ส่วนหนึ่งในสถานศึกษาอาชีวศึกษาหรือสถาบัน และเรียนภาคปฏิบัติในสถานประกอบการรัฐวิสาหกิจ
หรือหน่วยงานของรัฐ เพื่อให้การจัดการศึกษาระบบทวิภาคีสามารถเพิ่มขีดความสามารถด้านการผลิต
และพัฒนากำลังคนตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร การจัดการศึกษาระบบทวิภาคี โดยนำรายวิชาทวิ
ภาคีในกลุ่มทักษะวิชาชีพเลือกไปกำหนดรายละเอียดของรายวิชาและเวลาที่ใช้ฝึก จัดทำแผนฝึก
อาชีพ การวัดและประเมินผลในแต่ละรายวิชาให้สอดคล้องกับลักษณะงานของสถานประกอบการ
รัฐวิสาหกิจ หรือหน่วยงานของรัฐ ทั้งนี้ อาจนำรายวิชาอื่นในหมวดทักษะวิชาชีพไปจัดร่วมด้วยก็ได้

8. การเข้าเรียน

ผู้เข้าเรียนต้องสำเร็จการศึกษาไม่ต่ำกว่าระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3 หรือเทียบเท่าและมีคุณสมบัติเป็นไปตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยการจัดการศึกษาและการประเมินตามหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ พ.ศ. 2556

9. การประเมินผลการเรียน

เน้นการประเมินสภาพจริง ทั้งนี้ ให้เป็นไปตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยการจัดการศึกษาและการประเมินผลการเรียนตามหลักสูตรประกาศนียบัตร พ.ศ. 2556

10. กิจกรรมเสริมหลักสูตร

10.1 สถานศึกษาอาชีวศึกษาหรือสถาบันต้องจัดให้มีกิจกรรมเสริมหลักสูตรไม่น้อยกว่า 2 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ทุกภาคเรียน เพื่อพัฒนาวิชาการและวิชาชีพปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม ระเบียบวินัย การต่อต้านความรุนแรงและสารเสพติด ส่งเสริมการคิด วิเคราะห์ สร้างสรรค์การทำงาน ปลูกฝังจิตสำนึกและเสริมสร้างการเป็นพลเมืองไทยและพลโลก ใช้กระบวนการกลุ่มในการทำประโยชน์ต่อชุมชนและท้องถิ่น รวมทั้งการทะนุบำรุงขนบธรรมเนียมประเพณีอันดีงาม โดยการวางแผน ลงมือปฏิบัติ ประเมินผล และปรับปรุงการทำงาน ทั้งนี้สำหรับนักเรียนอาชีวศึกษา ระบบทวิภาคีให้เข้าร่วมกิจกรรมที่สถานประกอบการจัดขึ้น

10.2 การประเมินผลกิจกรรมเสริมหลักสูตรให้เป็นไปตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการจัดการศึกษาและการประเมินผลการเรียนตามหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ พ.ศ. 2556

11. การสำเร็จการศึกษาตามหลักสูตร

11.1 ประเมินผ่านรายวิชาในหมวดวิชาทักษะชีวิต หมวดวิชาทักษะวิชาชีพ และหมวดวิชาเลือกเสรีตามที่กำหนดไว้ในหลักสูตร

11.2 ได้จำนวนหน่วยกิตสะสมครบตามโครงสร้างของหลักสูตร

11.3 ได้ค่าระดับคะแนนเฉลี่ยสะสมไม่ต่ำกว่า 2.00 และผ่านการประเมินมาตรฐานวิชาชีพ

11.4 เข้าร่วมกิจกรรมและประเมินผ่านทุกภาคเรียน

12. การพัฒนารายวิชาในหลักสูตร

12.1 หมวดวิชาทักษะชีวิต สถานศึกษาอาชีวศึกษาหรือสถาบันสามารถพัฒนารายวิชาเพิ่มเติมในแต่ละกลุ่มวิชาของหมวดวิชาทักษะ ในลักษณะจำแนกเป็นรายวิชาหรือลักษณะบูรณาการใด ๆ ก็ได้ โดยผสมผสานเนื้อหาวิชาที่ครอบคลุมสาระของกลุ่มวิชาภาษาไทย กลุ่มวิชาภาษาต่างประเทศ กลุ่มวิชาวิทยาศาสตร์ กลุ่มวิชาคณิตศาสตร์ กลุ่มวิชาสังคมศึกษา กลุ่มวิชาสุขศึกษาและพลศึกษา ในสัดส่วนที่เหมาะสม โดยพิจารณาจากมาตรฐานการเรียนรู้ของกลุ่มวิชานั้น ๆ เพื่อให้บรรลุจุดประสงค์ของหมวดวิชาทักษะชีวิต

12.2 หมวดวิชาทักษะวิชาชีพ สถานศึกษาอาชีวศึกษาหรือสถาบันสามารถปรับปรุงรายละเอียดของรายวิชาในกลุ่มทักษะวิชาชีพเฉพาะ และหรือพัฒนารายวิชาเพิ่มเติมในกลุ่มทักษะวิชาชีพเลือกได้ โดยพิจารณาจากจุดประสงค์สาขาวิชาและมาตรฐานการศึกษา

วิชาชีพ สาขาวิชา ตลอดจนความต้องการของสถานประกอบการหรือสภาพยุทธศาสตร์ของภูมิภาค เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ

12.3 หมวดวิชาเลือกเสรี สถานศึกษาอาชีวศึกษาหรือสถาบัน สามารถพัฒนารายวิชาเพิ่มเติมได้ตามต้องการของสถานประกอบการ ชุมชน ท้องถิ่น หรือสภาพ ยุทธศาสตร์ของภูมิภาค เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ และหรือเพื่อการศึกษา ต่อ

ทั้งนี้ การกำหนดรหัสวิชา จำนวนหน่วยกิตและจำนวนชั่วโมงเรียนให้เป็นไปตามที่ หลักสูตรกำหนด

13. การปรับปรุงแก้ไข พัฒนารายวิชา กลุ่มวิชาและการอนุมัติ

หลักสูตร

13.1 การพัฒนาหลักสูตรหรือการปรับปรุงสาระสำคัญของ หลักสูตรตามมาตรฐานคุณวุฒิอาชีวศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพให้เป็นหน้าที่ของสำนักงาน คณะกรรมการการอาชีวศึกษา สถาบันการอาชีวศึกษา หรือสถานศึกษา โดยความเห็นชอบของ คณะกรรมการการอาชีวศึกษา

13.2 การอนุมัติหลักสูตรให้เป็นหน้าที่ของสำนักงานคณะกรรมการ การการอาชีวศึกษา

13.3 การประกาศใช้หลักสูตรให้ทำเป็นประกาศกระทรวง ศึกษาธิการ

13.4 การพัฒนารายวิชาหรือกลุ่มวิชาเพิ่มเติม สถานศึกษา อาชีวศึกษาหรือสถาบันสามารถดำเนินการได้ โดยต้องรายงานให้สำนักงานคณะกรรมการการ อาชีวศึกษาทราบ

14. การประกันคุณภาพหลักสูตร

ให้ทุกหลักสูตรกำหนดระบบประกันคุณภาพไว้ให้ชัดเจน อย่าง น้อยประกอบด้วย 4 ประเด็น คือ

14.1 คุณภาพของผู้สำเร็จการศึกษา

14.2 การบริหารหลักสูตร

14.3 ทรัพยากรการจัดการอาชีวศึกษา

14.4 ความต้องการกำลังคนของตลาดแรงงาน

ให้สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา สถาบันการ อาชีวศึกษาและสถานศึกษาจัดให้มีการประเมินเพื่อพัฒนาหลักสูตรที่อยู่ในความรับผิดชอบอย่าง ต่อเนื่อง อย่างน้อยทุก 5 ปี

การกำหนดรหัสวิชาหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ พุทธศักราช 2556

1	2	3	4	-	5	6	7	8	ชื่อวิชา	ท-ป-น
									ลำดับที่วิชา 01-99	
									สาขาวิชา/วิชาเรียนร่วม	กลุ่มวิชา
2	0	0	0						หมวดวิชาทักษะชีวิต	11 กลุ่มวิชาภาษาไทย 12 กลุ่มวิชาภาษาต่างประเทศ 13 กลุ่มวิชาวิทยาศาสตร์ 14 กลุ่มวิชาคณิตศาสตร์ 15 กลุ่มวิชาสังคมศึกษา 16 กลุ่มวิชาสุขศึกษาและพลศึกษา 17 กลุ่มวิชาบูรณาการ 20 กลุ่มกิจกรรม 9X กลุ่มวิชาเลือกเสรี
2	0	0	1						หมวดวิชาทักษะวิชาชีพ กลุ่มทักษะวิชาชีพพื้นฐาน	10 กลุ่มวิชาเรียนร่วมหลักสูตร (การประกอบอาชีพ) 20 กลุ่มวิชาเรียนร่วมหลักสูตร (คอมพิวเตอร์)
2	X	0	0						หมวดวิชาทักษะวิชาชีพ กลุ่มทักษะวิชาชีพพื้นฐาน	10 กลุ่มวิชาเรียนร่วมประเภทวิชา
2	X	X	X						หมวดวิชาทักษะวิชาชีพ	10 กลุ่มทักษะวิชาชีพพื้นฐาน 20 กลุ่มทักษะวิชาชีพเฉพาะ 21-49 กลุ่มทักษะวิชาชีพเลือก 51-79 กลุ่มทักษะวิชาชีพเลือก (ทวิภาคี) 80 กลุ่มวิชาฝึกประสบการณ์ทักษะวิชาชีพ 85 กลุ่มวิชาโครงการพัฒนาทักษะวิชาชีพ 9X กลุ่มทักษะวิชาชีพเลือกเสรี
(-) รายวิชาพัฒนาโดยส่วนกลาง (*) รายวิชาพัฒนาโดยสถานศึกษา										
สาขาวิชา										
0 วิชาเรียนร่วม										
ประเภทวิชา 1 ประเภทวิชาอุตสาหกรรม 2 ประเภทวิชาพาณิชยกรรม 3 ประเภทวิชาศิลปกรรม 4 ประเภทวิชาคหกรรม 5 ประเภทวิชาเกษตรกรรม 6 ประเภทวิชาประมง 7 ประเภทวิชาอุตสาหกรรมท่องเที่ยว 8 ประเภทวิชาอุตสาหกรรมสิ่งทอ 9 ประเภทวิชาเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร										
หลักสูตร										
2 หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ										ปวช.

ภาพประกอบ 1 หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ พุทธศักราช 2556

1.10.2 หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง พุทธศักราช 2557

1. หลักการของหลักสูตร

1.1 เป็นหลักสูตรระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง เพื่อพัฒนา กำลังคนระดับเทคนิคให้มีสมรรถนะ มีคุณธรรม จริยธรรม และจรรยาบรรณวิชาชีพ สามารถประกอบ อาชีพได้ตรงตามความต้องการของสถานประกอบการและการประกอบอาชีพอิสระสอดคล้องกับ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติและแผนการศึกษาแห่งชาติ ทั้งในระดับชุมชน ระดับท้องถิ่น และระดับชาติ

1.2 เป็นหลักสูตรที่เปิดโอกาสให้เลือกรเรียนได้อย่างกว้างขวาง เน้น สมรรถนะด้วยการปฏิบัติจริงสามารถเลือกวิธีการเรียนตามศักยภาพและโอกาสของผู้เรียน เปิดโอกาส ให้ผู้เรียนสามารถเทียบโอนผลการเรียน สะสมผลการเรียน เทียบความรู้และประสบการณ์จากแหล่ง วิทยาการ สถานประกอบการและสถานประกอบอาชีพอิสระ

1.3 เป็นหลักสูตรที่มุ่งเน้นให้ผู้สำเร็จการศึกษามีสมรรถนะในการ ประกอบอาชีพ มีความรู้เต็มภูมิ ปฏิบัติงานได้จริง มีความเป็นผู้นำและสามารถทำงานเป็นหมู่คณะได้ ดี

1.4 เป็นหลักสูตรที่สนับสนุนการประสานความร่วมมือในการจัด การศึกษาร่วมกัน ระหว่างหน่วยงานและองค์กรที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชน

1.5 เป็นหลักสูตรที่เปิดโอกาสให้สถานศึกษา ชุมชนและท้องถิ่น มีส่วน ร่วมในการพัฒนาหลักสูตรให้ตรงตามความต้องการและสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ของภูมิภาค เพื่อเพิ่ม ขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ

2. จุดมุ่งหมายของหลักสูตร

2.1 เพื่อให้มีความรู้และทักษะพื้นฐานในการดำรงชีวิตสามารถศึกษา ค้นคว้าเพิ่มเติมหรือศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น

2.2 เพื่อให้มีทักษะและสมรรถนะในงานอาชีพตามมาตรฐานวิชาชีพ

2.3 เพื่อให้สามารถบูรณาการความรู้ ทักษะจากศาสตร์ต่าง ๆ ประยุกต์ใช้ในงานอาชีพสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี

2.4 เพื่อให้เจตคติที่ดีต่ออาชีพ มีความมั่นใจและภาคภูมิใจในงานอาชีพ รักงาน รักองค์กร สามารถทำงานเป็นหมู่คณะได้ดี และมีความภาคภูมิใจในตนเองต่อการเรียนวิชาชีพ

2.5 เพื่อให้มีปัญญา ใฝ่รู้ ใฝ่เรียน มีความคิดสร้างสรรค์ มีความสามารถ ในการจัดการ การตัดสินใจและแก้ปัญหา รู้จักแสวงแนวทางใหม่ ๆ มาพัฒนาตนเอง ประยุกต์ใช้ ความรู้ในการสร้างงานให้สอดคล้องกับวิชาชีพและการพัฒนางานอาชีพอย่างต่อเนื่อง

2.6 เพื่อให้มีบุคลิกภาพที่ดี มีคุณธรรม จริยธรรม ซื่อสัตย์ มีวินัย มี สุขภาพสมบูรณ์แข็งแรงทั้งร่างกายและจิตใจเหมาะสมกับการปฏิบัติในอาชีพนั้น ๆ

2.7 เพื่อให้เป็นผู้มีพลวัตทางสังคมที่ติดตามต่อต้านความรุนแรงและ สารเสพติดทั้งในการทำงาน การอยู่ร่วมกัน มีความรับผิดชอบต่อครอบครัว องค์กร ท้องถิ่นและ ประเทศชาติ อุทิศตนเพื่อสังคมเข้าใจและเห็นคุณค่าของศิลปวัฒนธรรมไทย ภูมิปัญญาท้องถิ่น ตระหนักในปัญหาและความสำคัญของสิ่งแวดล้อม

2.8 เพื่อให้ตระหนักและมีส่วนร่วมในการพัฒนาและแก้ไขเศรษฐกิจของประเทศ โดยเป็นกำลังสำคัญในด้านการผลิตและให้บริการ

2.9 เพื่อให้เห็นคุณค่าและดำรงไว้ซึ่งสถาบันชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ ปฏิบัติตนในฐานะพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

หลักเกณฑ์การใช้หลักสูตร

1. การเรียนการสอน

1.1 การเรียนการสอนตามหลักสูตรนี้ ผู้เรียนสามารถลงทะเปียนเรียนได้ทุกวิธีเรียนที่กำหนด และนำผลการเรียนแต่ละวิธีมาประเมินผลร่วมกันได้ สามารถเทียบโอนผลการเรียน และขอเทียบความรู้และประสบการณ์ได้

1.2 การจัดการเรียนการสอนเน้นการปฏิบัติจริง สามารถจัดการเรียนการสอนได้หลากหลายรูปแบบ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถประยุกต์ใช้ความรู้และทักษะในวิชาการที่สัมพันธ์กับวิชาชีพ ในการวางแผน แก้ปัญหาและจัดการทรัพยากรในการดำเนินงานได้อย่างเหมาะสม มีส่วนร่วมในการพัฒนาวิชาการ ริเริ่มสิ่งใหม่ มีความรับผิดชอบต่อตนเอง ผู้อื่นและหมู่คณะ เป็นอิสระในการปฏิบัติงานที่ซับซ้อนหรือจัดการงานผู้อื่น มีส่วนร่วมที่เกี่ยวกับการวางแผน การประสานงาน และการประเมินผล รวมทั้งมีคุณธรรม จริยธรรม จรรยาบรรณวิชาชีพ เจตคติและกิจนิสัยที่เหมาะสมในการทำงาน

2. การจัดการศึกษาและเวลาเรียน

2.1 การจัดการศึกษาในระบบปกติสำหรับผู้เข้าเรียนที่สำเร็จการศึกษา ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) หรือเทียบเท่าในประเภทวิชาและสาขาวิชาตามที่หลักสูตร กำหนดใช้ระยะเวลา 2 ปีการศึกษา ส่วนผู้เข้าเรียนที่สำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า และผู้เข้าเรียนที่สำเร็จการศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) หรือเทียบเท่าต่างประเภทวิชาและสาขาวิชาที่กำหนด ใช้ระยะเวลาประมาณ 3 ปีการศึกษา

2.2 การจัดเวลาเรียนให้ดำเนินการ ดังนี้

2.3 ในปีการศึกษาหนึ่ง ๆ ให้แบ่งภาคเรียนออกเป็น 2 ภาคเรียนปกติ หรือระบบทวิภาค ภาคเรียนละ 18 สัปดาห์ โดยมีเวลาเรียนและจำนวนหน่วยกิตตามที่กำหนด และสถานศึกษาอาชีวศึกษาหรือสถาบันอาจเปิดสอนภาคเรียนฤดูร้อนได้อีกตามที่เห็นสมควร

2.4 การเรียนในระบบชั้นเรียน ให้สถานศึกษาอาชีวศึกษาหรือสถาบัน เปิดทำการสอนไม่น้อยกว่าสัปดาห์ละ 5 วัน ๆ ละไม่เกิน 7 ชั่วโมง โดยกำหนดให้จัดการเรียนการสอน คาบละ 60 นาที

3. หน่วยกิต

ให้มีจำนวนหน่วยกิตตลอดหลักสูตร ระหว่าง 83-90 หน่วยกิต การคิด หน่วยกิตถือเกณฑ์ ดังนี้

3.1 รายวิชาทฤษฎีที่ใช้เวลาบรรยายหรืออภิปราย ไม่น้อยกว่า 18 ชั่วโมง เท่ากับ 1 หน่วยกิต

3.2 รายวิชาปฏิบัติที่ใช้เวลาในการทดลองหรือฝึกปฏิบัติในห้องปฏิบัติการ ไม่น้อยกว่า 36 ชั่วโมง เท่ากับ 1 หน่วยกิต

3.3 รายวิชาปฏิบัติที่ใช้เวลาในการฝึกปฏิบัติในโรงฝึกงานหรือภาคสนาม ไม่น้อยกว่า 54 ชั่วโมง เท่ากับ 1 หน่วยกิต

3.4 รายวิชาที่ใช้ในการศึกษาระบบทวิศึกษา ไม่น้อยกว่า 54 ชั่วโมง เท่ากับ 1 หน่วยกิต

3.5 การฝึกประสบการณ์ทักษะวิชาชีพในสถานประกอบการหรือแหล่ง วิทยาการ ไม่น้อยกว่า 320 ชั่วโมง เท่ากับ 4 หน่วยกิต

3.6 การทำโครงการพัฒนาทักษะวิชาชีพ ไม่น้อยกว่า 54 ชั่วโมง เท่ากับ 1 หน่วยกิต

4. โครงสร้าง

โครงสร้างของหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง พุทธศักราช 2557 แบ่งเป็น 3 หมวดวิชา และกิจกรรมเสริมหลักสูตร ดังนี้

4.1 หมวดวิชาทักษะชีวิต

4.1.1 กลุ่มทักษะภาษาและการสื่อสาร

- 1) กลุ่มวิชาภาษาไทย
- 2) กลุ่มวิชาภาษาต่างประเทศ

4.1.2 กลุ่มทักษะการคิดและการแก้ปัญหา

- 1) กลุ่มวิชาวิทยาศาสตร์
- 2) กลุ่มวิชาคณิตศาสตร์

4.1.3 กลุ่มทักษะทางสังคมและการดำรงชีวิต

- 1) กลุ่มวิชาสังคมศาสตร์
- 2) กลุ่มวิชามนุษยศาสตร์

4.2 หมวดวิชาทักษะอาชีพ

4.2.1 กลุ่มทักษะวิชาชีพพื้นฐาน

4.2.2 กลุ่มทักษะวิชาชีพเฉพาะ

4.2.3 กลุ่มทักษะวิชาชีพเลือก

4.2.4 ฝึกประสบการณ์ทักษะวิชาชีพ

4.2.5 โครงการพัฒนาทักษะวิชาชีพ

4.3 หมวดวิชาเลือกเสรี

4.4 กิจกรรมเสริมหลักสูตร

จำนวนหน่วยกิตของแต่ละหมวดวิชาตลอดหลักสูตร ให้เป็นไปตามที่กำหนดไว้ใน โครงสร้างของแต่ละประเภทวิชาและสาขาวิชา รายวิชาแต่ละหมวดวิชา สถานศึกษาอาชีวศึกษาหรือ สถาบันสามารถจัดตามที่กำหนดไว้ในหลักสูตร และหรือพัฒนาได้ตามความเหมาะสมของภูมิภาคตาม ยุทธศาสตร์ เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ ทั้งนี้ สถานศึกษาอาชีวศึกษาหรือ สถาบันต้องกำหนดรหัสวิชา จำนวนหน่วยกิตและจำนวนชั่วโมงเรียนตามที่กำหนดไว้ในหลักสูตร

5. การฝึกประสบการณ์ทักษะวิชาชีพ

เป็นการจัดกระบวนการเรียนรู้โดยความร่วมมือระหว่างสถานศึกษา อาชีวศึกษาหรือสถาบันกับภาคการผลิตและหรือภาคบริการ หลังจากที่ผู้เรียนได้เรียนรู้ภาคทฤษฎี และการฝึกหัดหรือฝึกปฏิบัติเบื้องต้นในสถานศึกษาอาชีวศึกษาหรือสถาบันแล้วระยะเวลาหนึ่ง ทั้งนี้ เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ได้สัมผัสกับการปฏิบัติงานอาชีพ เครื่องมือ เครื่องจักร อุปกรณ์ที่ทันสมัย และบรรยากาศการทำงานร่วมกัน ส่งเสริมการฝึกทักษะ กระบวนการ คิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนทำได้ คิดเป็น ทำเป็นและเกิดการใฝ่รู้อย่าง ต่อเนื่อง ตลอดจนเกิดความมั่นใจและเจตคติที่ดีในการทำงานและการประกอบอาชีพอิสระ โดยการ จัดฝึกประสบการณ์ทักษะวิชาชีพต้องดำเนินการดังนี้

5.1 สถานศึกษาอาชีวศึกษาหรือสถาบันต้องจัดให้มีการฝึกประสบการณ์ ทักษะวิชาชีพ ในรูปของการฝึกงานในสถานประกอบการ แหล่งวิทยากร รัฐวิสาหกิจหรือหน่วยงาน ของรัฐ โดยใช้เวลารวมไม่น้อยกว่า 320 ชั่วโมงกำหนดให้มีค่าเท่ากับ 4 หน่วยกิต กรณีสถานศึกษา อาชีวศึกษาหรือสถาบันต้องการเพิ่มพูนประสบการณ์ทักษะวิชาชีพ สามารถนำรายวิชาในหมวดวิชา ทักษะวิชาชีพที่ตรงหรือสัมพันธ์กับลักษณะงานไปเรียนหรือฝึกในสถานประกอบการ รัฐวิสาหกิจหรือ หน่วยงานของรัฐได้ โดยใช้เวลารวมกับการฝึกประสบการณ์ทักษะวิชาชีพ ไม่น้อยกว่า 1 ภาคเรียน

5.2 การตัดสินผลการเรียนและให้ระดับผลการเรียนให้ปฏิบัติเข้า เดียวกับรายวิชาอื่น

6. โครงการพัฒนาทักษะวิชาชีพ

เป็นรายวิชาที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ศึกษาค้นคว้า บูรณาการความรู้ ทักษะและประสบการณ์จากสิ่งที่ได้เรียนรู้ ลงมือปฏิบัติด้วยตนเองตามความถนัดและความสนใจ ตั้งแต่การเลือกหัวข้อหรือเรื่องที่จะศึกษาค้นคว้า การวางแผน การกำหนดขั้นตอนการดำเนินการ การ ดำเนินงาน การประเมินผลและการจัดทำรายงาน ซึ่งอาจทำเป็นรายบุคคลหรือกลุ่มก็ได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับ ลักษณะของโครงการนั้น ๆ โดยการจัดทำโครงการดังกล่าวต้องดำเนินการดังนี้

6.1 สถานศึกษาอาชีวศึกษาหรือสถาบันต้องจัดให้ผู้เรียนจัดทำโครงการ พัฒนาทักษะวิชาชีพที่สัมพันธ์หรือสอดคล้องกับสาขาวิชา ในภาคเรียนที่ 3 หรือภาคเรียนที่ 4 รวม จำนวน 4 หน่วยกิต ใช้เวลาไม่น้อยกว่า 216 ชั่วโมง ทั้งนี้ สถานศึกษาอาชีวศึกษาหรือสถาบันต้องจัด ให้มีชั่วโมงเรียน 4 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ กรณีที่ใช้รายวิชาเดียว

หากจัดให้มีโครงการพัฒนาทักษะวิชาชีพ 2 รายวิชา คือ โครงการ 1 และโครงการ 2 ให้สถานศึกษาอาชีวศึกษาหรือสถาบันจัดให้มีชั่วโมงเรียนต่อสัปดาห์ที่เทียบเคียงกับเกณฑ์ดังกล่าว ข้างต้น

6.2 การตัดสินผลการเรียนและให้ระดับผลการเรียนให้ปฏิบัติเช่นเดียวกับ รายวิชาอื่น

7. การศึกษาระบบทวิภาคี

การศึกษาระบบทวิภาคีเป็นรูปแบบการจัดการศึกษาที่เกิดจากข้อตกลง ร่วมกันระหว่างสถานศึกษาหรือสถาบันกับสถานประกอบการ รัฐวิสาหกิจหรือหน่วยงานของรัฐ โดย ผู้เรียนใช้เวลาส่วนหนึ่งในสถานศึกษาอาชีวศึกษาหรือสถาบัน และเรียนภาคปฏิบัติในสถานประกอบ

การ รัฐวิสาหกิจ หรือหน่วยงานของรัฐ เพื่อให้การจัดการศึกษาระบบทวิภาคีสามารถเพิ่มขีดความสามารถด้านการผลิตและพัฒนากำลังคนที่ตรงตามความต้องการของผู้ใช้ตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร สถานศึกษาอาชีวศึกษาหรือสถาบันต้องนำรายวิชา สมรรถนะรายวิชา คำอธิบายรายวิชา เวลาที่ใช้ฝึกและจำนวนหน่วยกิตให้สอดคล้องกับลักษณะงานของสถานประกอบการ รัฐวิสาหกิจ หรือหน่วยงานของรัฐ รวมทั้งสมรรถนะวิชาชีพของสาขางานพร้อมจัดทำแผนฝึกอาชีพ การวัดและประเมินผลในแต่ละรายวิชา ทั้งนี้ อาจนำรายวิชาชีพอื่นในหมวดทักษะวิชาชีพไปจัดรวมด้วยก็ได้

จำนวนหน่วยกิตและจำนวนชั่วโมงที่ใช้ฝึกอาชีพของแต่ละรายวิชาทวิภาคีให้เป็นไปตามที่หลักสูตรกำหนด และให้รายงานการพัฒนาการเรียนการสอนให้สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาทราบ

8. การเข้าเรียน

ผู้เข้าเรียนต้องมีพื้นฐานความรู้และคุณสมบัติดังนี้

8.1 พื้นความรู้

สำเร็จการศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) หรือเทียบเท่า หรือสำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า

ผู้เข้าเรียนที่สำเร็จการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า และผู้สำเร็จการศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพต่างประเภทวิชาและสาขาวิชาที่กำหนดต้องเรียนรายวิชาปรับพื้นฐานวิชาชีพให้ครบตามที่ระบุไว้ในหลักสูตรแต่ละประเภทวิชาและสาขาวิชา การเรียนรายวิชาปรับพื้นฐานวิชาชีพให้เป็นไปตามข้อกำหนดที่ระบุไว้ในหลักสูตร สาขาวิชาและการตัดสินผลการเรียนให้เป็นไปตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยการจัดการศึกษาและการประเมินผลการเรียนตามหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง พุทธศักราช 2557 พ.ศ. 2558

8.2 คุณสมบัติ

คุณสมบัติของผู้เข้าเรียนให้เป็นไปตามที่ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยการจัดการศึกษาและการประเมินผลการเรียนตามหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง พุทธศักราช 2557 พ.ศ. 2558

9. การประเมินผลการเรียน

เน้นการประเมินสภาพจริง ทั้งนี้ ให้เป็นไปตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยการจัดการศึกษาและการประเมินผลการเรียนตามหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง พุทธศักราช 2557 พ.ศ. 2558

10. กิจกรรมเสริมหลักสูตร

10.1 สถานศึกษาอาชีวศึกษาหรือสถาบันต้องจัดให้มีกิจกรรมเสริมหลักสูตรไม่น้อยกว่า 2 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ทุกภาคเรียน เพื่อพัฒนาวิชาการและวิชาชีพปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม ระเบียบวินัย การต่อต้านความรุนแรงและสารเสพติด ส่งเสริมการคิด วิเคราะห์ สร้างสรรค์การทำงาน ปลูกฝังจิตสำนึกและเสริมสร้างการเป็นพลเมืองไทยและพลโลก ใช้กระบวนการกลุ่มในการทำประโยชน์ต่อชุมชนและท้องถิ่น รวมทั้งการทะนุบำรุงขนบธรรมเนียมประเพณีอันดีงาม

โดยการวางแผน ลงมือปฏิบัติ ประเมินผล และปรับปรุงการทำงาน ทั้งนี้สำหรับนักเรียนอาชีวศึกษา ระบบทวิภาคีให้เข้าร่วมกิจกรรมที่สถานประกอบการจัดขึ้น

10.2 การประเมินผลกิจกรรมเสริมหลักสูตรให้เป็นไปตามระเบียบ

กระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการจัดการศึกษาและการประเมินผลการเรียนตามหลักสูตร

ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง พุทธศักราช 2557 พ.ศ. 2558

11. การจัดการเรียน

การจัดทำแผนการเรียน เป็นการกำหนดรายวิชาตามโครงสร้างหลักสูตร ที่จะดำเนินการสอนในแต่ละภาคเรียน โดยจัดอัตราส่วนการเรียนรู้ภาคทฤษฎีต่อภาคปฏิบัติในหมวด วิชาทักษะวิชาชีพ ประมาณ 40 : 60 ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับลักษณะหรือกระบวนการจัดการเรียนรู้ของแต่ละ สาขาวิชา ซึ่งมีข้อเสนอแนะดังนี้

11.1 จัดรายวิชาในแต่ละภาคเรียน โดยคำนึงถึงรายวิชาที่ต้องเรียนตาม ลำดับก่อน-หลัง ความง่าย-ยากของรายวิชา ความต่อเนื่องและเชื่อมโยงสัมพันธ์กันของรายวิชา รวมทั้งรายวิชาที่สามารถบูรณาการจัดการศึกษาร่วมกัน เพื่อเรียนเป็นงานและหรือชิ้นงานในแต่ละภาค เรียน

11.2 จัดให้ผู้เรียนได้เลือกเรียนรายวิชาชีพเลือกและวิชาเลือกเสรี ตาม ความถนัด ความสนใจ เพื่อสนับสนุนการประกอบอาชีพหรือการศึกษาต่อ

11.3 รายวิชาทวิภาคี หรือการนำรายวิชาไปเรียนและฝึกในสถาน ประกอบการ/แหล่งวิทยาการให้ประสานงานร่วมกับสถานประกอบการ/แหล่งวิทยาการ เพื่อ พิจารณากำหนดรายวิชาหรือกลุ่มวิชาที่ตรงกับลักษณะงานของสถานประกอบการ/แหล่งวิทยาการ นั้น ๆ

11.4 รายวิชาโครงการ สามารถจัดให้นักศึกษาลงทะเบียนเรียนในภาค เรียนที่ 3 หรือ 4 ครั้งเดียว จำนวน 4 หน่วยกิตหรือจัดให้ลงทะเบียนเรียนเป็น 2 ครั้ง คือ ภาคเรียนที่ 3 และภาคเรียนที่ 4 รวม 4 หน่วยกิตตามเงื่อนไขของหลักสูตรนั้น ๆ

11.5 กิจกรรมเสริมหลักสูตรให้กำหนดกิจกรรมเสริมหลักสูตรไว้ในแต่ละ ภาคเรียน โดยนักศึกษาต้องเข้าร่วมกิจกรรมเสริมหลักสูตรไม่น้อยกว่า 2 ชั่วโมงต่อสัปดาห์

11.6 จำนวนหน่วยกิตในแต่ละภาคเรียน ในแต่ละภาคเรียนปกติสำหรับ ลงทะเบียนเต็มเวลาให้ลงทะเบียนเรียนได้ไม่น้อยกว่า 12 หน่วยกิต และไม่เกิน 22 หน่วยกิต ส่วนการ ลงทะเบียนเรียนในภาคฤดูร้อนให้ลงทะเบียนเรียนได้ไม่น้อยกว่า 12 หน่วยกิต ทั้งนี้ เวลาในการจัด การเรียนการสอนโดยเฉลี่ยไม่ควรเกิน 35 ชั่วโมงต่อสัปดาห์

12. การสำเร็จการศึกษาตามหลักสูตร

12.1 ได้รายวิชาและจำนวนหน่วยกิตสะสมในหมวดวิชาทักษะชีวิต หมวดวิชาทักษะวิชาชีพ และหมวดวิชาเลือกเสรี ครบถ้วนตามที่กำหนดไว้ในหลักสูตรแต่ละประเภท วิชาและสาขาวิชา และตามแผนการเรียนที่สถานศึกษากำหนด

12.2 ได้ค่าระดับคะแนนเฉลี่ยสะสมไม่ต่ำกว่า 2.00

12.3 ผ่านการประเมินมาตรฐานวิชาชีพ

12.4 ได้เข้าร่วมปฏิบัติกิจกรรมเสริมหลักสูตรและ “ผ่าน” ทุกภาคเรียน ตามแผนการเรียนรู้ที่สถานศึกษากำหนด

13. การพัฒนารายวิชาในหลักสูตร

13.1 หมวดวิชาทักษะชีวิต สถานศึกษาอาชีวศึกษาหรือสถาบันสามารถ พัฒนารายวิชาเพิ่มเติมในแต่ละกลุ่มวิชาของหมวดวิชาทักษะชีวิตในลักษณะจำแนกเป็นรายวิชาหรือ ลักษณะบูรณาการใด ๆ ก็ได้ โดยผสมผสานเนื้อหาวิชาที่ครอบคลุมสาระของกลุ่มวิชาภาษาไทย กลุ่ม วิชาภาษาต่างประเทศ กลุ่มวิชาวิทยาศาสตร์ กลุ่มวิชาคณิตศาสตร์ กลุ่มวิชาสังคมศึกษา กลุ่มวิชา มนุษยศาสตร์ ในสัดส่วนที่เหมาะสม โดยพิจารณาจากมาตรฐานการเรียนรู้ของกลุ่มวิชานั้น ๆ เพื่อให้ บรรลุจุดประสงค์ของหมวดวิชาทักษะชีวิต

13.2 หมวดวิชาทักษะวิชาชีพ สถานศึกษาอาชีวศึกษาหรือสถาบัน สามารถปรับปรุงรายละเอียดของรายวิชาในกลุ่มทักษะวิชาชีพเฉพาะในแผนการจัดการเรียนรู้ และ หรือพัฒนารายวิชาเพิ่มเติมในกลุ่มทักษะวิชาชีพเลือกได้ โดยพิจารณาจากจุดประสงค์สาขาวิชาและ มาตรฐานการศึกษารายวิชาชีพ สาขาวิชา ตลอดจนความชำนาญเฉพาะด้านของสถานประกอบการหรือ สภาอุตสาหกรรมของภูมิภาค เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ

13.3 หมวดวิชาเลือกเสรี สถานศึกษาอาชีวศึกษาหรือสถาบันสามารถ พัฒนารายวิชาเพิ่มเติมได้ตามความชำนาญเฉพาะด้านของสถานประกอบการ ชุมชน ท้องถิ่น หรือ สภาอุตสาหกรรมของภูมิภาค เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ และหรือเพื่อ การศึกษาต่อ

ทั้งนี้ การกำหนดรหัสวิชา จำนวนหน่วยกิตและจำนวนชั่วโมงเรียนให้เป็นไปตามที่ หลักสูตรกำหนด

14. การประกันคุณภาพหลักสูตร

ให้ทุกหลักสูตรกำหนดระบบประกันคุณภาพไว้ให้ชัดเจน อย่างน้อย ประกอบด้วย 4 ประเด็น คือ

14.1 คุณภาพของผู้สำเร็จการศึกษา

14.2 การบริหารหลักสูตร

14.3 ทรัพยากรการจัดการอาชีวศึกษา

14.4 ความต้องการกำลังคนของตลาดแรงงาน

ให้สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา สถาบันการอาชีวศึกษาและ สถานศึกษาจัดให้มีการประเมินเพื่อพัฒนาหลักสูตรที่อยู่ในความรับผิดชอบอย่างต่อเนื่องอย่างน้อยทุก 5 ปี

การกำหนดรหัสวิชาหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง พุทธศักราช 2557

1	2	3	4	-	5	6	7	8	ชื่อวิชา	ท-ป-น
									ลำดับที่วิชา 01-99	
3	0	0	0		สาขาวิชา/วิชาเรียนร่วม				กลุ่มวิชา	
					วิชาเรียนร่วม หมวดวิชาทักษะชีวิต				11 กลุ่มวิชาภาษาไทย 12 กลุ่มวิชาภาษาต่างประเทศ 13 กลุ่มวิชาวิทยาศาสตร์ 14 กลุ่มวิชาคณิตศาสตร์ 15 กลุ่มวิชาสังคมศึกษา 16 กลุ่มวิชาสุขศึกษาและพลศึกษา 17-19 กลุ่มวิชาบูรณาการ 20 กลุ่มกิจกรรม 9X กลุ่มวิชาเลือกเสรี	
3	0	0	1		หมวดวิชาทักษะวิชาชีพ กลุ่มทักษะวิชาชีพพื้นฐาน				10 กลุ่มวิชาเรียนร่วมหลักสูตร (การจัดการอาชีพ) 20 กลุ่มวิชาเรียนร่วมหลักสูตร (เทคโนโลยีสารสนเทศ)	
3	X	0	0		หมวดวิชาทักษะวิชาชีพ กลุ่มทักษะวิชาชีพพื้นฐาน				00 วิชาปรับพื้นฐานวิชาชีพประเภทวิชา 10 วิชาชีพพื้นฐาน (ร่วมประเภทวิชา) 0X วิชาชีพพื้นฐาน (ร่วมกลุ่ม/สาขาวิชา)	
3	X	X	X		หมวดวิชาทักษะวิชาชีพ				00 วิชาปรับพื้นฐานวิชาชีพสาขาวิชา 10 กลุ่มทักษะวิชาชีพพื้นฐานสาขาวิชา 20 กลุ่มทักษะวิชาชีพเฉพาะ 21-49 กลุ่มทักษะวิชาชีพเลือก 51-79 กลุ่มทักษะวิชาชีพเลือก (ทวิภาคี) 80 กลุ่มวิชาฝึกประสบการณ์ทักษะวิชาชีพ 85 กลุ่มวิชาโครงการพัฒนาทักษะวิชาชีพ 9X กลุ่มวิชาชีพเลือกเสรี	
- รายวิชาพัฒนาโดยส่วนกลาง * รายวิชาพัฒนาโดยสถานศึกษา										
สาขาวิชา										
0 วิชาเรียนร่วม										
ประเภทวิชา 1 ประเภทวิชาอุตสาหกรรม 2 ประเภทวิชาพาณิชยกรรม 3 ประเภทวิชาศิลปกรรม 4 ประเภทวิชาคหกรรม 5 ประเภทวิชาเกษตรกรรม 6 ประเภทวิชาประมง 7 ประเภทวิชาอุตสาหกรรมท่องเที่ยว 8 ประเภทวิชาอุตสาหกรรมสิ่งทอ 9 ประเภทวิชาเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร										
หลักสูตร 3 หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.)										

2. คุณลักษณะทางวิชาชีพของผู้สำเร็จการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา

2.1 คุณลักษณะทางวิชาชีพ

ความหมายของ “วิชาชีพ” (Professional)

พจนานุกรม Collins cobuild (1987 อ้างถึงใน อีรศักดิ์ อัครบรร 2542) อธิบายความหมายของวิชาชีพว่า เป็นลักษณะหนึ่งของงาน (Job) ซึ่งเป็นงานที่ผู้ทำต้องได้รับการฝึกฝนโดยเฉพาะและเป็นงานที่ทำให้ผู้ประกอบกรนั้นได้รับฐานะที่สูงเป็นพิเศษจากสังคม ตัวอย่างเช่น งานที่เกี่ยวข้องกับการรักษาโรค กฎหมาย หรือการให้การศึกษาอบรม เป็นต้น

วิจิตร ศรีสอาน (2535 อ้างถึงใน อีรศักดิ์ อัครบรร 2542) อธิบายลักษณะของวิชาชีพชั้นสูงไว้ว่ามี 6 ลักษณะดังนี้

1. วิชาชีพชั้นสูงจะต้องมีบริการที่ให้แก่สังคมที่มีลักษณะเฉพาะเจาะจงและจำเป็น (Social Service) วิชาชีพหลัก ๆ ในแต่ละวิชาชีพต่างก็มีบริการที่ให้แก่สังคมเป็นการเฉพาะของแต่ละวิชาชีพโดยไม่ซ้ำซ้อนกัน

2. สมาชิกของวิชาชีพชั้นสูงจะต้องใช้วิธีการแห่งปัญญาในการให้บริการ (Intellectual Method) หมายความว่า การวินิจฉัยตัดสินใจในการปฏิบัติต่อผู้รับบริการของวิชาชีพนั้นจะต้องอาศัยความรู้ ความคิด และสติปัญญาเป็นพื้นฐานสำคัญมากกว่าการใช้ทักษะและความชำนาญเพียงด้านเดียว แต่เป็นกิจกรรมที่ต้องอาศัยความรู้ ความคิด หลักการ และทฤษฎีจึงจะประกอบการได้ วิธีการนี้เรียกว่า วิธีการแห่งปัญญา

3. สมาชิกของวิชาชีพชั้นสูงจะต้องได้รับการศึกษาอบรมให้มีความรู้กว้างขวางลึกซึ้งโดยใช้ระยะเวลายาวนานพอสมควร (Long Period of Training) เนื่องจากต้องใช้วิธีการแห่งปัญญาในการให้บริการ โดยปกติมักจะถือเป็นเกณฑ์ว่าอย่างน้อยควรต้องได้รับการศึกษาในสาขาวิชานั้น ๆ ไม่ต่ำกว่าระดับปริญญาตรี และมักจะใช้เวลาศึกษามากกว่า 4 ปีหลังจากมัธยมศึกษาตอนปลาย ทั้งนี้เพื่อให้หลักประกันแก่ผู้ให้บริการ สามารถให้บริการที่มีคุณภาพตามมาตรฐานวิชาชีพได้ เพราะมีการศึกษาอบรมมามากพอ

4. สมาชิกของวิชาชีพชั้นสูงจะต้องมีเสรีภาพในการใช้วิชาชีพนั้น ๆ ตามมาตรฐานของวิชาชีพ (Professional Autonomy) หมายความว่า การวินิจฉัยในการให้บริการภายในขอบเขตของวิชาชีพแต่ละวิชานั้น สมาชิกของวิชาชีพนั้น ๆ ควรจะมีเสรีภาพในการให้บริการโดยปราศจากการแทรกแซงจากบุคคลภายนอก การใช้เสรีภาพทางวิชาชีพเป็นความรับผิดชอบสำคัญเมื่อผู้ที่เป็นสมาชิกของวิชาชีพได้รับการศึกษาอบรมมาดีแล้ว ก็เป็นธรรมดาที่จะสามารถวินิจฉัยเพื่อให้บริการได้ถูกต้องตามลำพัง ความเป็นอิสระในการให้บริการเป็นลักษณะที่จำเป็นที่ทุกวิชาชีพต้องมี แต่จะมีมากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับความยอมรับของสังคมและผู้รับบริการเป็นสำคัญ

5. วิชาชีพชั้นสูงต้องมีจรรยาบรรณ (Professional Ethics) จรรยาบรรณเป็นแนวทางของการปฏิบัติวิชาชีพ ผู้ที่ละเมิดจรรยาบรรณจะต้องได้รับการลงโทษ ในกรณี

ร้ายแรงอาจถูกเพิกถอนใบอนุญาต ประกอบวิชาชีพได้ ในทุกสังคมจะมีกฎหมายควบคุมการประกอบวิชาชีพ โดยเฉพาะวิชาชีพหลัก ๆ ซึ่งให้บริการอันอาจมีผลกระทบต่อสวัสดิการ สวัสดิภาพและความมั่นคงปลอดภัยของสังคม ในประเทศไทยก็มีกำหนดคุ่มครองการปฏิบัติวิชาชีพอยู่หลายวิชาชีพ ผู้ที่จะปฏิบัติวิชาชีพจะต้องได้รับใบอนุญาตประกอบ วิชาชีพจึงจะกระทำได้ เช่น วิชาชีพเวชกรรม วิศวกรรม หรือสถาปัตยกรรม เป็นต้น

6. วิชาชีพชั้นสูงจะต้องมีสถาบันวิชาชีพเป็นแหล่งกลางในการสร้างสรรค์ จรรยาบรรณมาตรฐานของวิชาชีพ (Professional Institution) สถาบันหรือองค์กรวิชาชีพเป็นแหล่งกลาง ในการเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกของวิชาชีพ สถาบันวิชาชีพมีสองลักษณะคือ ลักษณะที่ หนึ่งเป็นสถาบันควบคุมและพัฒนามาตรฐานและการปฏิบัติวิชาชีพ เช่น แพทยสภา หรือเนติบัณฑิตยสภา เป็นต้น ลักษณะที่สองเป็นสมาคมวิชาชีพเพื่อเป็นแหล่งส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิก และเสริมสร้างความแข็งแกร่ง และความก้าวหน้าของวิชาชีพ เช่น แพทย์สมาคม หรือสมาคมการจัดการธุรกิจแห่งประเทศไทย เป็นต้น

อุทุมพร จามรมาน (2537) ชี้ความแตกต่างระหว่างการประกอบวิชาชีพกับการ ประกอบอาชีพว่าต่างกันที่กิจกรรมของการปฏิบัติภาระหน้าที่ กิจกรรมของการประกอบวิชาชีพ มี ลักษณะดังนี้

1. กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับปัญญา
2. กิจกรรมที่ต้องอาศัยความรู้เฉพาะสิ่ง
3. กิจกรรมที่ต้องมีการเตรียมตัวล่วงหน้า
4. กิจกรรมที่ต้องการความเจริญก้าวหน้าอย่างต่อเนื่อง
5. กิจกรรมที่ต้องใช้เวลาเต็มเวลา และมีการเป็นสมาชิกที่ถาวร
6. กิจกรรมที่มีมาตรฐาน
7. กิจกรรมที่บริการผู้อื่น
8. กิจกรรมที่มีองค์กรสถาบันรองรับอย่างชัดเจนและเข้มแข็ง

กองมาตรฐานวิชาชีพครู (2537) ได้กำหนดลักษณะของ“วิชาชีพ” ไว้ดังนี้

1. ให้บริการแก่สังคมโดยไม่ซ้ำซ้อนกับสาขาวิชาชีพอื่น
2. ให้บริการแก่สังคมโดยใช้วิธีแห่งปัญญา
3. สมาชิกมีความเป็นอิสระในการดำเนินการเกี่ยวกับวิชาชีพ
4. สมาชิกต้องได้รับการศึกษาในระดับสูง
5. สมาชิกจะต้องประพฤติดี มีจรรยาบรรณแห่งวิชาชีพนั้น
6. ต้องมีสถาบันหรือองค์กรวิชาชีพเป็นแหล่งกลาง คอยสร้างสรรค์จรรยา

ความมั่นคงแห่งวิชาชีพของสมาชิก

ไกรนุช ศิริพล (2531) ได้กล่าวว่า วิชาชีพ (Professional) ถือว่าเป็นอาชีพชั้น สูงจะต้องมีคุณลักษณะดังนี้

1. ต้องมีเนื้อหากว้าง มีวิธีการเฉพาะ
2. ต้องใช้วิธีแห่งปัญญา ต้องได้รับการศึกษาอบรมเป็นระยะเวลานานพอ

สมควรอย่างน้อย 4-5 ปี

3. วิชาชีพนั้นจะต้องเป็นบริการที่ไม่เหมือนใคร ไม่ซ้ำซ้อนใคร
4. ต้องมีกฎเกณฑ์แห่งจรรยาบรรณของวิชาชีพเป็นของตนเอง
5. มีความอิสระในการวิจัยในการให้บริการของตนเอง เช่น จะสอนอะไร

จะสอนอย่างไรถือว่าเป็นศิลปะของอาจารย์ผู้สอน

6. มีพระราชบัญญัติ (พรบ.) ควบคุมอยู่
7. ต้องมีสถาบันวิชาชีพเป็นของตนเอง เป็นแหล่งกลางเพื่อสร้างสรรค์

จรรยาบรรณวิชาชีพนั้น

สรุปได้ว่า วิชาชีพ หมายถึง บุคคลที่จะประกอบอาชีพต้องได้รับการศึกษาในระดับสูง มีความรู้ ความประพฤติ มีคุณธรรม มีจรรยาบรรณแห่งวิชาชีพ มีความเป็นอิสระในการประกอบอาชีพโดยใช้ สติปัญญาไตร่ตรอง และให้บริการแก่สังคมและวิชาชีพนั้น ต้องไม่ซ้ำซ้อนกับสาขาวิชาชีพอื่น

2.1.1 ด้านคุณธรรม จริยธรรม และจรรยาบรรณวิชาชีพ

มีนักวิชาการ ได้อธิบายความหมายของคำว่า คุณธรรม ไว้หลายท่านที่น่าสนใจ (Good, 1973) ได้ให้ความหมายของคำว่า คุณธรรม ไว้ดังนี้

1. คุณธรรม หมายถึง ความดีงามของลักษณะนิสัยหรือพฤติกรรมที่ทำจนเคยชิน

2. คุณธรรม หมายถึง คุณภาพที่บุคคลได้กระทำตามความคิดและมาตรฐานของสังคมเกี่ยวกับความประพฤติ ปฏิบัติ และศีลธรรม

กิริติ บุญเจือ (2519) กล่าวว่า คุณธรรม หมายถึง ความเคยชินในการประพฤติอย่างใดอย่างหนึ่ง ประพฤติในสิ่งที่ดีงาม สิ่งที่ถูกต้องตรงกับกิเลส

สงวน สุทธิเลิศอรุณ (2524) กล่าวไว้ว่า คุณธรรม หมายถึง ความงามความดีของบุคคลที่กระทำไปด้วยความสำนึกในจิตใจโดยเป้าหมายว่า การทำดีเป็นที่ยอมรับของสังคม

พจนานุกรมฉบับเฉลิมพระเกียรติ (2530) ได้ให้คำนิยามคำว่า คุณธรรม หมายถึง สภาพคุณงามความดี ส่วนจริยธรรมคือ การประพฤติแต่สิ่งที่ดีงาม โดยถือปฏิบัติเป็นประจำ และเป็นแบบอย่างที่ดี

สรุปได้ว่า คุณธรรม จริยธรรม และจรรยาบรรณวิชาชีพ หมายถึง ความดีงามที่มีความสำคัญต่อการประกอบในวิชาชีพทุกสาขาอาชีพ และเป็นข้อบังคับหรือมารยาทที่ผู้ประกอบวิชาชีพต้องรักษาและส่งเสริมเกียรติคุณ ชื่อเสียง ความดีงาม รวมทั้งก่อให้เกิดความสงบสุขและความเจริญในวิชาชีพและสังคม

เพื่อให้การพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม และคุณลักษณะทางวิชาชีพของผู้สำเร็จการอาชีวศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาโดยกระบวนการเรียน การสอนบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดจึงได้กำหนดคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม คุณลักษณะทางวิชาชีพและพฤติกรรมบ่งชี้ที่อาจารย์ผู้สอนสามารถสังเกตได้ขณะทำการสอน ดังนี้

คุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมและ คุณลักษณะทางวิชาชีพ	พฤติกรรมบ่งชี้
1. มีมนุษยสัมพันธ์	1.1 แสดงกิริยาท่าทางสุภาพต่อผู้อื่น 1.2 พุดจาสุภาพ 1.3 ช่วยเหลือผู้อื่น 1.4 รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น 1.5 ให้ความร่วมมือกับผู้อื่น 1.6 ชื่นชมยินดีเมื่อผู้อื่นประสบความสำเร็จ 1.7 กล่าวคำขอบคุณ หรือขอโทษได้อย่างเหมาะสมตาม สถานการณ์
2. ความมีวินัย	2.1 ปฏิบัติตามกฎหมายระเบียบ ข้อบังคับและข้อตกลงต่าง ๆ ของ วิทยาลัยได้แก่ แต่งกายถูกต้องตามระเบียบและข้อบังคับ ตรง ต่อเวลา รักษาสาธารณสมบัติ สิ่งแวดล้อมและเข้าร่วมกิจกรรม ที่ครู อาจารย์ผู้สอนกำหนด 2.2 ประพฤติตนถูกต้องตามศีลธรรมอันดีงาม
3. ความรับผิดชอบ	3.1 มีการเตรียมความพร้อมในการเรียนและการปฏิบัติงาน 3.2 ปฏิบัติงานตามขั้นตอนที่วางไว้ 3.3 ปฏิบัติงานด้วยความตั้งใจ 3.4 ปฏิบัติงานด้วยความละเอียดรอบคอบ 3.5 ปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมายเสร็จตามกำหนด 3.6 มีความเพียรพยายามในการเรียนและการปฏิบัติงาน 3.7 ปฏิบัติงานตามหน้าที่ของตนเอง 3.8 ยอมรับผลการกระทำของตนเอง 3.9 ปฏิบัติงานโดยคำนึงถึงความปลอดภัยต่อตนเอง 3.10 ปฏิบัติงานโดยคำนึงถึงความปลอดภัยผู้อื่น 3.11 ปฏิบัติงานโดยคำนึงถึงความปลอดภัยส่วนรวม
4. ความซื่อสัตย์สุจริต	4.1 พุดความจริง 4.2 ไม่นำผลงานของผู้อื่นมาแอบอ้างเป็นของตนเอง 4.3 ไม่ทุจริตในการสอบ 4.4 ไม่ลักขโมย
5. ความเชื่อมั่นในตนเอง	5.1 กล้าแสดงความคิดเห็นอย่างมีเหตุผล 5.2 กล้าทักท้วงในสิ่งที่ไม่ถูกต้อง 5.3 กล้ายอมรับความจริง 5.4 เสนอตัวเข้าแข่งขันหรือทำงานท้าทาย 5.5 กล้าแสดงออกในสิ่งที่ถูกต้อง

คุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมและ คุณลักษณะทางวิชาชีพ	พฤติกรรมบ่งชี้
6. การประหยัด	6.1 ใช้วัสดุถูกต้องและเหมาะสมกับงาน 6.2 ปิดน้ำ ปิดไฟทุกครั้งเมื่อเลิกใช้ 6.3 ใช้จ่ายเงินของส่วนรวมให้เกิดประโยชน์สูงสุด
7. ทักษะคิดต่อวิชาชีพ	7.1 มองเห็นความสำคัญในวิชาชีพ มีทักษะในการปฏิบัติงาน 7.2 มองเห็นการมีโอกาสดำรงตำแหน่งที่ดี 7.3 มองเห็นการได้รับความรู้ใหม่ ๆ ที่เกี่ยวข้องกับวิชาชีพ เฉพาะทาง
8. การละเว้นสิ่งเสพติดและการ พนัน	8.1 ไม่สูบบุหรี่ 8.2 ไม่ดื่มสุราและของมึนเมา 8.3 ไม่เสพสิ่งเสพติดอื่น ๆ 8.4 ไม่เล่นการพนัน 8.5 หลีกเลี่ยงในการเข้าไปอยู่ในสถานที่ที่มีการเล่นพนัน
9. ความรักสามัคคี	9.1 ไม่ทะเลาะวิวาท 9.2 ร่วมมือในการทำงาน
10. ความกตัญญูคุณงามความดี	10.1 ตระหนักในพระคุณครู อาจารย์ 10.2 มีสัมมาคารวะต่อครู อาจารย์อย่างสม่ำเสมอ ทั้งต่อหน้า และลับหลัง 10.3 อาสาช่วยเหลืองานครู อาจารย์
11. การพึ่งตนเอง	12.1 สามารถแก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้ด้วยตนเอง 12.2 สามารถทำงานที่ได้รับมอบหมายได้ด้วยตนเอง 12.3 หารายได้พิเศษได้ด้วยตนเองเมื่อจำเป็น
12. ความอดกลั้น	13.1 มีสติ และสามารถควบคุมอารมณ์ได้ดี 13.2 ควบคุมกิริยามารยาทในสถานการณ์ที่ไม่พึงประสงค์
13. อื่น ๆ (สามารถเพิ่มเติมได้ ตามความเหมาะสม)	

2.1.2 ด้านความรู้และทักษะวิชาชีพ

เกื้อ วงศ์บุญสิน และสุวณี สุรเสียงสังข์ (2547 อ้างถึงใน สมหมาย ชาญสิกขกร, 2553) กล่าวว่า การศึกษาที่มุ่งให้ผู้เรียนมีความรู้พื้นฐานและความสามารถในการปรับตัวสู่การพัฒนาทักษะ สมรรถภาพ และมีคุณสมบัติที่สามารถศึกษา เรียนรู้ อบรม เพิ่มเติม และพร้อมที่จะรับการอบรมก่อนเริ่มทำงานและในระหว่างทำงาน รวมทั้งเป็นผู้ใฝ่เรียนรู้ ใฝ่ศึกษาตลอดชีวิต

ศิรินันท์ ดำรงผล (2527) กล่าวถึง ลักษณะของทักษะว่ามี 3 ลักษณะ คือ

1. การกระทำที่ต่อเนื่องกันเป็นลูกโซ่ การกระทำแบบนี้ กล้ามเนื้อจะเคลื่อนไหวเกิดการตอบสนองเมื่อมีสิ่งเร้า เช่น การเคลื่อนที่ของนิ้วมือ แขน ขา และนิ้วเท้าและจะเกิดทักษะได้นั้นการตอบสนองจะต้องต่อเนื่องกันเป็นลูกโซ่

2. การเคลื่อนไหวที่สัมพันธ์กัน เป็นการเคลื่อนไหวร่วมกันระหว่างมือกับตา มีบ่อยครั้งที่เรียกทักษะทางกล้ามเนื้อนี้ว่า Perceptual Motor Skill เพื่อเน้นการประสานกันของการรับรู้ทางตาและการกระทำด้วยมือ คือ เมื่อจะทำสิ่งใดสิ่งหนึ่ง คือ มือและตาต้องทำงานไปพร้อม ๆ กัน

3. แบบแผนของการกระทำเป็นการกระทำที่อาศัยทักษะนั้นผู้กระทำจะเกิดทักษะได้จะต้องตอบสนองต่อสิ่งเร้าหลายอย่างต่อเนื่องกันเป็นลูกโซ่อย่างมีระเบียบนั้นก็หมายความว่าต้องเรียนรู้การกระทำย่อย ๆ หลายขั้นก่อนที่จะเกิดทักษะ

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 (2546) ทักษะ หมายความว่า ความชำนาญและความรู้ หมายถึง สิ่งที่สั่งสมมาจากการศึกษาเล่าเรียน การค้นคว้าหรือประสบการณ์ รวมทั้งความสามารถเชิงปฏิบัติและทักษะ ความเข้าใจ หรือสารสนเทศที่ได้รับมาจากการประสบการณ์ สิ่งที่ได้รับมาจากการได้ยิน ได้ฟัง การคิดหรือปฏิบัติ

สรุปได้ว่า ความรู้และทักษะวิชาชีพ หมายถึง ความรู้ความสามารถในการประยุกต์ทฤษฎีไปสู่การปฏิบัติหรือกระบวนการของการพัฒนาความรู้ความสามารถ และทักษะวิชาชีพในสาขาที่สำเร็จการศึกษา อันนำไปสู่ประสิทธิภาพและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่จะก่อให้เกิดความตระหนักความสำคัญของวิชาชีพในการประกอบอาชีพและการดำเนินชีวิตในสังคม

2.1.3 ด้านผลสัมฤทธิ์ในการปฏิบัติงานวิชาชีพ

ไพศาล หวังพานิช (2526) ได้ให้ความหมายของ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง คุณลักษณะและความสามารถของบุคคลอันเกิดจากการเรียนการสอน เป็นการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมและประสบการณ์การเรียนรู้ที่เกิดจากการฝึกอบรม หรือจากการสอน

กมล สุตประเสริฐ (2533) ได้กล่าวถึง การวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง การวัดผลการเรียนที่ได้เรียนผ่านมาแล้วว่ามีความรอบรู้ เจตคติ ตลอดจนปฏิบัติได้มากน้อยเพียงใดหรือเรียนมาแล้วผลการเรียนยังเหลืออยู่เท่าใด

สุภัททา ปิณฑะแพทย์ (2534) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง ความสามารถหรือประสิทธิภาพของบุคคลที่ได้เรียนรู้ได้ในสิ่งที่ได้รับการฝึกฝน อบรม สั่งสอน เช่น ความสามารถทางการเรียนในโรงเรียน

นฤมล คงขุนเทียน (2545) ได้อธิบายผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไว้ว่า คือ ความสามารถของบุคคลที่ได้รับจากการเรียนรู้ ฝึกอบรมในสถานศึกษาและนอกสถานศึกษาส่งผลให้เกิดความรู้ ความเข้าใจ ทักษะและความสามารถทางด้านวิชาการรวมทั้งความสามารถทางด้านสมอง หทัยกาญจน์ บัวหนอง (2547) ได้ให้ความหมายว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง มวลประสบการณ์ต่าง ๆ ของผู้เรียนซึ่งเป็นผลของการเรียนการสอนทั้งในด้านความรู้ ความสามารถ ความรู้สึนึกคิดหรือทัศนคติรวมถึงกระบวนการต่าง ๆ และมวลประสบการณ์ต่าง ๆ เหล่านี้สามารถที่จะวัดได้ด้วย

สรุปได้ว่า ผลสัมฤทธิ์ในการปฏิบัติงานวิชาชีพ หมายถึง ความรู้ความสามารถของผู้เรียนที่เกิดจากกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่ได้เรียนผ่านมาแล้วในเนื้อหาสาระสู่การปฏิบัติ **ลักษณะของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน**

ลักษณะของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมีหลายลักษณะ โดยจะกล่าวถึง 2 ด้าน ดังนี้ (อุทุมพร จามรมาน อ้วนถึงใน วนิดา ตีแป้น 2553)

1) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านสมอง จำแนกเป็น 6 ระดับ ดังนี้

1.1 ผลสัมฤทธิ์ด้านความจำ เป็นสิ่งสำคัญทางการเรียน ความจำเป็น ตัวเสริมให้เกิดความรู้ความสามารถในการเรียน ความจำเป็นผลสัมฤทธิ์พื้นฐานก่อนการแสดง ความสามารถในระดับสูงขึ้น

1.2 ผลสัมฤทธิ์ด้านความเข้าใจ เป็นการแสดงความสามารถในระดับสูงขึ้น กว่าความจำ

1.3 ผลสัมฤทธิ์ด้านการนำไปใช้ เป็นการนำความรู้ที่ได้เรียนไปแล้วไปใช้ใน สถานการณ์อื่นที่เกิดขึ้น ซึ่งเป็นการบรรลุจุดมุ่งหมายของการนำไปใช้

1.4 ผลสัมฤทธิ์ด้านการวิเคราะห์ เป็นการแยกแยะเนื้อหาให้เป็นส่วน ย่อยแล้วระบุส่วนย่อยกับส่วนย่อย หรือส่วนย่อยกับส่วนใหญ่

1.5 ผลสัมฤทธิ์ด้านการสังเคราะห์ เป็นการนำสิ่งที่วิเคราะห์มาผสม ผสานเป็นเรื่องใหม่

1.6 ผลสัมฤทธิ์ด้านการประเมิน ความสามารถในการประเมิน เพื่อให้ได้ คุณค่าบางอย่าง ถือว่าเป็นขั้นสุดท้ายของการพัฒนาทางสังคมของผู้เรียน

2) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านจิตใจ เป็นสิ่งที่เป็นามธรรมและมีขอบเขตกว้าง มาก ตั้งแต่การรับรู้จนถึงความพึงพอใจในคุณค่า แบ่งย่อยเป็น 5 ระดับ ดังนี้

2.1 ขั้นการรับรู้ เป็นระดับต่ำ หมายถึง การที่บุคคลแต่ละคนเปิดใจอยาก รับรู้ว่าจะเกิดอะไรขึ้นภายนอกบ้าง คือการรับรู้ตัวและการตั้งใจรับรู้เพิ่ม

2.2 ขั้นการตอบสนอง เป็นขั้นที่นักเรียนได้แสดงตอบต่อคน สิ่งของและ ปรัชญาการณ

2.3 ขั้นการแสดงคุณค่าเป็นขั้นที่มีการรับรู้คุณค่า

2.4 ขั้นการสร้างมโนทัศน์ของคุณค่าเป็นขั้นการสร้างความเข้าใจ

2.5 ขั้นการแสดงลักษณะ เป็นขั้นการแสดงบุคลิกนิสัยของบุคคลเหล่า

นั้นออกมา

สรุปได้ว่า ลักษณะของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง การวัดคะแนน
ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านสมอง และคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านจิตใจ

2.2 มาตรฐานคุณวุฒิอาชีวศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.)

คุณวุฒิอาชีวศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ กำหนดให้ผู้สำเร็จการศึกษา มี
คุณภาพครบคลุมน้อย 3 ด้าน คือ ด้านคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ด้านสมรรถนะหลักและ
สมรรถนะทั่วไป และด้านสมรรถนะวิชาชีพ มีความรู้ ความเข้าใจในวิธีการและการดำเนินงาน มี
ทักษะ การปฏิบัติงานในขอบเขตสำคัญและบริบทต่าง ๆ ที่สัมพันธ์กัน ซึ่งส่วนใหญ่เป็นงานประจำ
สามารถประยุกต์ใช้ความรู้และทักษะไปสู่บริบทใหม่ สามารถให้คำแนะนำ แก้ปัญหาเฉพาะด้าน และ
รับผิดชอบต่อตนเองและผู้อื่น มีส่วนร่วมในคณะทำงานหรือมีการประสานงานกลุ่ม รวมทั้งมีคุณธรรม
จริยธรรม จรรยาบรรณวิชาชีพ เจตคติและกิจนิสัยที่เหมาะสมในการทำงาน

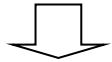
2.3 มาตรฐานคุณวุฒิอาชีวศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.)

คุณวุฒิอาชีวศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง กำหนดให้ผู้สำเร็จ
การศึกษามีคุณภาพครบคลุมน้อย 3 ด้าน คือ ด้านคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ด้านสมรรถนะ
หลักและสมรรถนะทั่วไป และด้านสมรรถนะวิชาชีพ สามารถประยุกต์ใช้ความรู้และทักษะในวิชาการ
ที่สัมพันธ์กับวิชาชีพในการวางแผน แก้ปัญหา การดำเนินงานได้อย่างเหมาะสม มีส่วนร่วมในการ
พัฒนาวิชาการริเริ่มสิ่งใหม่ มีความรับผิดชอบต่อตนเอง ผู้อื่นและหมู่คณะ เป็นอิสระในการปฏิบัติงาน
ที่ซับซ้อนหรือจัดการงานผู้อื่น มีส่วนร่วมที่เกี่ยวกับการวางแผน การประสานงาน และการประเมินผล
รวมทั้งมีคุณธรรม จริยธรรม จรรยาบรรณวิชาชีพ เจตคติและกิจนิสัยที่เหมาะสมในการทำงาน

การศึกษาตัวแปรตามนี้ได้ประยุกต์แนวคิดจากมาตรฐานการศึกษาวิชาชีพตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิอาชีวศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2556 คือ ด้านคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ด้านสมรรถนะหลักและสมรรถนะทั่วไป และด้านสมรรถนะวิชาชีพ ทำให้ได้ตัวแปรคุณลักษณะทางวิชาชีพ ดังนี้

1) ด้านคุณธรรม จริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพ 2) ด้านความรู้และทักษะวิชาชีพ และ 3) ด้านผลสัมฤทธิ์ในการปฏิบัติงานวิชาชีพ

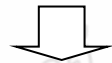
ด้านคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ได้แก่ คุณธรรม จริยธรรม จรรยาบรรณวิชาชีพ พฤติกรรมลักษณะนิสัย และทักษะทางปัญญา

1. ด้านคุณธรรม จริยธรรม และจรรยาบรรณวิชาชีพ

- ความซื่อสัตย์สุจริต
- ความกตัญญูต่อเวที
- ความอดกลั้น
- การละเว้นสิ่งเสียดสีและการพนัน
- เจตคติที่ดีต่อวิชาชีพและสังคม**
- ความมีวินัย
- ความรับผิดชอบ
- การมีมนุษยสัมพันธ์
- ความเชื่อมั่นในตนเอง
- ความรักสามัคคี
- การประหยัด
- การพึ่งตนเอง

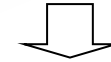
ด้านสมรรถนะหลักและสมรรถนะทั่วไป ได้แก่ ความรู้และทักษะการสื่อสาร การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ การพัฒนาการเรียนรู้และการปฏิบัติงาน การทำงานร่วมกับผู้อื่น การใช้กระบวนการทางวิทยาศาสตร์ การประยุกต์ใช้ตัวเลข การจัดการและการพัฒนางาน

2. ด้านความรู้และทักษะวิชาชีพ

- การคิดอย่างมีวิจารณญาณ และทักษะในการแก้ปัญหา
- การสร้างสรรค์ และนวัตกรรม
- ความเข้าใจความต่างวัฒนธรรม ต่างกระบวนทัศน์
- ความร่วมมือ การทำงานเป็นทีม และภาวะผู้นำ
- การสื่อสารสารสนเทศ และรู้เท่าทันสื่อ
- ความสามารถทางคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีสารสนเทศ และการสื่อสาร
- ทักษะอาชีพ และทักษะการเรียนรู้

ด้านสมรรถนะวิชาชีพ ได้แก่ ความสามารถในการประยุกต์ใช้ความรู้และทักษะในสาขาวิชาชีพสู่การปฏิบัติจริง รวมทั้งประยุกต์สู่อาชีพ

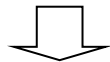
3. ด้านผลสัมฤทธิ์ในการปฏิบัติงานวิชาชีพ

- วางแผน
- ประยุกต์ใช้เทคโนโลยี
- วิเคราะห์**
- ออกแบบ**
- ควบคุม**
- ติดตั้ง
- บำรุงรักษา
- พัฒนา
- ใช้เครื่องมือ
- ให้คำแนะนำ/แก้ไขปัญหา

การศึกษาตัวแปรอิสระ (ระดับวิทยาลัย) ได้ประยุกต์แนวคิดจากมาตรฐานวิชาชีพครูอาชีพศึกษา คือ ด้านคุณลักษณะมาตรฐานความรู้และ
 ประสบการณ์วิชาชีพมาตรฐานการปฏิบัติงาน และมาตรฐานการปฏิบัติตน ทำให้ได้ตัวแปร ดังนี้ 1) ปัจจัยด้านความรู้วิชาชีพ 2) ปัจจัยด้านประสบการณ์วิชาชีพ
 3) ปัจจัยด้านปฏิบัติงานในวิชาชีพ และ 4) ปัจจัยด้านจรรยาบรรณวิชาชีพ

มาตรฐานความรู้และประสบการณ์วิชาชีพ หมายถึง ข้อกำหนด
 สำหรับผู้ที่เข้ามาประกอบวิชาชีพต้องมีความรู้ในการจัดการ
 เรียนรู้ หรือการจัดการศึกษาพอเพียงพอที่จะประกอบวิชาชีพ
 ทางการศึกษาได้

มาตรฐานความรู้และประสบการณ์วิชาชีพ หมายถึง ข้อกำหนดสำหรับผู้ที่จะเข้ามา
 ประกอบวิชาชีพต้องมีประสบการณ์เพียงพอ จึงจะสามารถขอรับใบอนุญาตประกอบวิชาชีพ
 เพื่อใช้เป็นหลักฐานแสดงว่าเป็นบุคคลที่มีความรู้ความสามารถ และมีประสบการณ์พร้อมที่
 จะประกอบวิชาชีพทางการศึกษาได้

1. ด้านความรู้วิชาชีพครู

- ภาษาและเทคโนโลยีสำหรับครู
- การพัฒนาหลักสูตร
- การจัดการเรียนรู้
- จิตวิทยาสำหรับครู
- การวัดและประเมินผลการศึกษา
- การบริหารจัดการในห้องเรียน
- การวิจัยทางการศึกษา
- นวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศทางการศึกษา
- ความเป็นครู

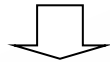

2. ด้านประสบการณ์วิชาชีพ

- การบูรณาการความรู้ทั้งหมดมาใช้ในการปฏิบัติการสอนในสถานศึกษา
- การจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ
- การจัดกระบวนการเรียนรู้
- การเลือกใช้ การผลิตสื่อและนวัตกรรมที่สอดคล้องกับการจัดการเรียนรู้
- การใช้เทคนิคและยุทธวิธีในการจัดการเรียนรู้
- การวัดและประเมินผลการเรียนรู้
- การทำวิจัยในชั้นเรียนเพื่อพัฒนาผู้เรียน
- การนำผลการประเมินมาพัฒนาการจัดการเรียนรู้และพัฒนาคุณภาพผู้เรียน
- การบันทึกและรายงานผลการจัดการเรียนรู้
- การสัมมนาทางการศึกษา

การศึกษาตัวแปรอิสระ (ระดับวิทยาลัย) ได้ประยุกต์แนวคิดจากมาตรฐานวิชาชีพครูอาชีวศึกษา คือ ด้านคุณลักษณะมาตรฐานความรู้และ
ประสบการณ์วิชาชีพมาตรฐานการปฏิบัติงาน และมาตรฐานการปฏิบัติตน ทำให้ได้ตัวแปร ดังนี้ 1) ปัจจัยด้านความรู้วิชาชีพ 2) ปัจจัยด้านประสบการณ์วิชาชีพ
3) ปัจจัยด้านปฏิบัติงานในวิชาชีพ และ 4) ปัจจัยด้านจรรยาบรรณวิชาชีพ (ต่อ)

มาตรฐานการปฏิบัติงาน หมายถึง ข้อกำหนดเกี่ยวกับคุณลักษณะหรือการแสดง
พฤติกรรมปฏิบัติงานและการพัฒนางาน ซึ่งผู้ประกอบการวิชาชีพทางการศึกษาต้อง
ปฏิบัติตาม เพื่อให้เกิดผลตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายการเรียนรู้ หรือการจัดการศึกษา
รวมทั้งต้องฝึกฝนให้มีทักษะหรือความชำนาญสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง

3. ด้านปฏิบัติงานในวิชาชีพ มี 12 มาตรฐาน

- ปฏิบัติกิจกรรมทางวิชาการเกี่ยวกับการพัฒนาวิชาชีพครูอยู่เสมอ
- ตัดสินใจปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ โดยคำนึงถึงผลที่จะเกิดแก่ผู้เรียน
- มุ่งมั่นพัฒนาผู้เรียนให้เต็มศักยภาพ
- พัฒนาแผนการสอนให้สามารถปฏิบัติได้เกิดผลจริง
- พัฒนาสื่อการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพอยู่เสมอ
- จัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยเน้นผลถาวรที่เกิดแก่ผู้เรียน
- รายงานผลการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ
- ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้เรียน
- ร่วมมือกับผู้อื่นในสถานศึกษาอย่างสร้างสรรค์
- ร่วมมือกับผู้อื่นในชุมชนอย่างสร้างสรรค์
- แสวงหาและใช้ข้อมูลข่าวสารในการพัฒนา
- สร้างโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ในทุกสถานการณ์

มาตรฐานการปฏิบัติตน หมายถึง จรรยาบรรณของวิชาชีพที่กำหนดขึ้น
เป็นแบบแผนในการประพฤติตน ซึ่งผู้ประกอบการวิชาชีพทางการศึกษาต้อง
ปฏิบัติตาม เพื่อรักษาและส่งเสริมเกียรติคุณ ชื่อเสียง และฐานะของผู้ประ
กอบวิชาชีพทางการศึกษาให้เป็นที่เชื่อถือศรัทธาแก่ผู้รับบริการและสังคม
อันจะนำมาซึ่งเกียรติและศักดิ์ศรีแห่งวิชาชีพ

4. ด้านจรรยาบรรณวิชาชีพ

- จรรยาบรรณต่อตนเอง
- จรรยาบรรณต่อวิชาชีพ
- จรรยาบรรณต่อผู้รับบริการ
- จรรยาบรรณต่อผู้ร่วมประกอบวิชาชีพ
- จรรยาบรรณต่อสังคม

3. ปัจจัยที่มีผลต่อคุณลักษณะทางวิชาชีพของนักเรียน/นักศึกษา สถาบันการอาชีวศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา

3.1 ปัจจัยด้านบุคลิกภาพ

ความหมายของบุคลิกภาพ

ก่อเกียรติ วิริยะกิจพัฒนา และวินัส อัครสิทธิถาวร (2550) กล่าวว่า บุคลิกภาพ หมายถึง กระบวนการสร้าง หรือการรวมคุณลักษณะทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจของบุคคล ตลอดจนความสามารถตามความโน้มเอียง นิสัย กิริยา ท่าทางของแต่ละบุคคล โดยเฉพาะและบุคลิกภาพจะเป็นเครื่องกำหนดปฏิกิริยาของบุคคลที่มีต่อตนเองและต่อผู้อื่นและเป็นผลต่อความรู้สึกนึกคิดที่มีต่อสิ่งแวดล้อม วัตถุ บุคคลและวัฒนธรรมของสังคมที่อาศัย

ฉัตยาพร เสมอใจ (2550) กล่าวว่า บุคลิกภาพ หมายถึง ลักษณะนิสัยโดยรวมของบุคคลที่พัฒนาขึ้นมาจากความคิด ความเชื่ออุปนิสัยและสิ่งจูงใจต่าง ๆ ระยะยาวและแสดงออกมาในด้านต่าง ๆ ซึ่งมีผลต่อการกำหนดรูปแบบในการตอบสนองของแต่ละบุคคล

พิบูล ทีปะपाल (2550) กล่าวว่า บุคลิกภาพ หมายถึง ภาพรวมทั้งหมดซึ่งเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัวบุคคลมีลักษณะแตกต่างกัน และมีรูปแบบการตอบสนองต่อสิ่งแวดล้อมที่เป็นเอกลักษณ์ของตนเองอย่างสม่ำเสมอ

อเนก สุวรรณบัณฑิต และภาสกร อุดลพัฒน์กิจ (2554) กล่าวว่า บุคลิกภาพ หมายถึง การแสดงออกของบุคคลทั้งในด้านสรีระและพฤติกรรมที่สามารถสังเกตเห็นได้ หรือลักษณะการแสดงออกทางพฤติกรรม และการแต่งกายที่เป็นเอกลักษณ์ของบุคคลหนึ่ง ถือเป็นบุคลิกภาพของบุคคลนั้น ๆ

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อบุคลิกภาพ

อเนก สุวรรณบัณฑิต และภาสกร อุดลพัฒน์กิจ (2554) กล่าวว่า บุคคลจะมีบุคลิกภาพเช่นไร ย่อมมีปัจจัยหลายด้านที่เข้ามาส่งผลในช่วงวัยต่าง ๆ ซึ่งหากสามารถเข้าใจปัจจัยเหล่านั้นย่อมทำให้เราสามารถที่จะควบคุม ปรับเปลี่ยนหรือสร้างบุคลิกภาพที่ดีขึ้นได้

1. ปัจจัยทางพันธุกรรม (Constitutional Determinant) เป็นความเชื่อและการสรุปจากอดีตที่ว่าลูกหรือบุคคลในตระกูลต่างๆ ล้วนมีบุคลิกภาพที่คล้ายคลึงกับพ่อแม่หรือญาติใกล้ชิด เช่น ปู่ ย่า ตา ยาย โดยเชื่อว่าพันธุกรรมมีส่วนในการสร้างให้เกิดบุคลิกภาพ โดยผ่านทางรูปร่างหน้าตา สรีระของร่างกาย รูปแบบการเคลื่อนไหว รูปแบบความคิดต่าง ๆ ต่อมาแนวคิดต่อปัจจัยพันธุกรรมนี้ได้รับการโต้แย้งและลดความสำคัญลง

2. ปัจจัยการเป็นสมาชิกกลุ่ม (Group Determinants) เป็นปัจจัยที่ได้รับการยอมรับกว้างขวางว่าเป็นกระบวนการขัดเกลาบุคลิกภาพของบุคคลผ่านการเรียนรู้กลุ่ม โดยในวัยเด็ก กลุ่มที่สำคัญก็คือครอบครัวและเพื่อน ซึ่งจะเพื่อกำหนดบุคลิกภาพ และเมื่อเติบโตขึ้นการเข้าไปเป็นสมาชิกของกลุ่มใด ย่อมมีการปรับเปลี่ยนหรือเกิดบุคลิกภาพใหม่ ๆ ที่สอดคล้องกับกลุ่มขึ้น และในปัจจุบันอิทธิพลของสื่อต่าง ๆ ก็มีผลต่อบุคลิกภาพของบุคคลในฐานะผู้นำเสนอรูปแบบของกลุ่มเช่นกัน

3. ปัจจัยทางบทบาท (Role Determinants) เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อ

บุคลิกภาพผ่านการแสดงออกของบทบาทของบุคคล เนื่องจากบุคคลย่อมมีความสัมพันธ์กับบุคคลต่าง ๆ รอบข้าง โดยต้องแสดงบทบาทที่สอดคล้องกับความสัมพันธ์นั้น จึงเกิดเป็นบุคลิกภาพต่างขึ้น เช่น ความเป็นผู้นำ ความเป็นคนละเอียดรอบคอบ ความเป็นคนรักความสะอาด เป็นต้น โดยยอมรับต่อการมีบุคลิกภาพซ้อน หรือภาวะสองบุคลิกภาพของบุคคล ซึ่งเกิดจากการมีบทบาทที่แตกต่างกันไป

4. ปัจจัยเชิงสถานการณ์ (Situational Determinants) เป็นปัจจัยที่เกิดขึ้นในช่วงเวลา ที่จะส่งผลสำคัญต่อการเกิดบุคลิกภาพที่เด่นชัดของบุคคล เช่น การตกใจ ความตื่นกลัว ซึ่งจะเกิดเป็นกลไกป้องกันตนเอง (defense mechanism) ซึ่งจะแสดงออกเป็นพฤติกรรมต่าง ๆ กันไป บางคนกลายเป็นคนขี้ตกใจ บางคนมีอาการวิตกกังวล หรือบางคนอาจเปลี่ยนเป็นคนที่กล้าบ้าบิ่น โดยที่ไม่อาจคาดเดาผลที่จะตามมาของบุคคลที่เกิดจากสถานการณ์เช่นนั้นได้

Robbins (2003) กล่าวว่า ปัจจุบันเป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปแล้วว่า ปัจจัยที่กำหนดบุคลิกภาพของบุคคลประกอบด้วย 3 อย่างคือ

1. พันธุกรรม (Heredity) หมายถึง ปัจจัยต่าง ๆ ที่ถูกกำหนดขึ้นตั้งแต่วัยอยู่ในครรภ์ของมารดา เช่น ลักษณะรูปร่างหน้าตา เพศ อารมณ์ ส่วนประกอบของกล้ามเนื้อ เป็นต้น สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ได้รับอิทธิพลถ่ายทอดจากบิดามารดา โดยผ่านทางยีน (genes) ซึ่งอยู่ในโครโมโซม (chromosomes) ทั้งด้านชีววิทยา สรีรวิทยา และจิตวิทยา

2. สิ่งแวดล้อม (Environment) หมายถึง สิ่งต่าง ๆ ที่อยู่รอบตัวบุคคล ซึ่งมีอิทธิพลหลักต้นในการกำหนดรูปแบบของบุคลิกภาพของบุคคล โดยเฉพาะอย่างยิ่งวัฒนธรรม (culture) นับว่ามีอิทธิพลอย่างยิ่งต่อการก่อตัวของบุคลิกภาพของคน วัฒนธรรมที่บุคคลนั้นได้รับการอบรมเลี้ยงดู ตั้งแต่เยาว์วัยจนเจริญเติบโตที่สถาน (norms) ของครอบครัว กลุ่มเพื่อน ๆ กลุ่มทางสังคม (social groups) และอิทธิพลจากสิ่งแวดล้อมอื่น ๆ อีกมากมาย สิ่งเหล่านี้เป็นปัจจัยสำคัญที่มีบทบาทต่อการกำหนดรูปแบบ (shaping) บุคลิกภาพของบุคคลทั้งสิ้น

วัฒนธรรมจะเป็นตัวสร้างปทัสถานหรือบรรทัดฐาน (norms) ทศนคติ (attitudes) และค่านิยม (values) ให้กับบุคคลซึ่งจะส่งผ่านถ่ายทอดจากคนรุ่นหนึ่งไปยังอีกคนรุ่นหนึ่ง วัฒนธรรมจึงมีบทบาทต่อการเสริมสร้างบุคลิกภาพของคนโดยตรง

3. สถานการณ์ (Situation) หมายถึง สิ่งต่าง ๆ หรือเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นรอบตัวเรา ณ วันเวลา และสถานที่ต่าง ๆ บางครั้งทำให้เกิดความดีใจ ทำให้มีความสุข แต่บางครั้งอาจเกิดโชคร้าย ทำให้รู้สึกไม่สบายใจ ทำให้เกิดความทุกข์ โศกเศร้า เสียใจ เป็นต้น สิ่งเหล่านี้นับว่ามี อิทธิพลต่อพันธุกรรมและสิ่งแวดล้อม และมีผลสะท้อนต่อบุคลิกภาพของคนด้วย แม้ว่าโดยทั่วไปแล้วบุคลิกภาพของคนจะมีลักษณะที่มั่นคง สม่าเสมอ และเปลี่ยนแปลงยาก แต่บางครั้งอาจทำให้บุคลิกภาพของบุคคลเปลี่ยนแปลงไปได้ในสถานการณ์ที่เกิดขึ้น เช่น ผู้ชายที่มีอารมณ์ร่าเริง สนุกสนาน เมื่อเกิดผิดหวังเรื่องความรัก อาจทำให้บุคลิกภาพอาจจะเป็นคนเศร้าซึมและเก็บตัวตลอดชีวิตก็ได้

สรุปได้ว่า บุคลิกภาพ หมายถึง สิ่งที่แสดงออกทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ นิสัยและกิริยาท่าทาง ประกอบด้วย ความมีวินัย ความซื่อสัตย์สุจริต ความเชื่อมั่นในตนเอง ความกระตือรือร้น ความสนใจใฝ่รู้ กิริยามารยาท การแต่งกาย และความเสียสละ

3.2 ปัจจัยด้านทัศนคติต่อวิชาชีพ

ความหมายของทัศนคติ

ก่อเกียรติ วิริยะกิจพัฒนา และวินัส อัครสิทธิถาวร (2550) กล่าวว่า ทัศนคติ หมายถึง ความรู้สึกนึกคิดของบุคคลที่มีต่อสิ่งใด ๆ อันได้จากประสบการณ์หรือการเรียนรู้และเป็นแนวโน้มที่จะแสดงออก ซึ่งพฤติกรรมในทางสนับสนุนหรือต่อต้านสิ่งนั้น ๆ

ณรงค์ศักดิ์ บุญเลิศ (2550) กล่าวว่า ทัศนคติ หมายถึง ผลความรู้สึกในทางกระตุ้นให้เกิดพฤติกรรมไปในทางใดทางหนึ่งโดยทัศนคติเป็นสิ่งที่สะท้อนมาสู่พฤติกรรมของบุคคล ดังนั้นพฤติกรรมของบุคคลย่อมเป็นการแสดงออกที่มีผลมาจากทัศนคติของบุคคลซึ่งเป็นสิ่งที่มาจาก ประสบการณ์ ความรู้ ความคิด ความเชื่อ การเรียนรู้ของบุคคล และเป็นที่รวมภูมิหลังของบุคคล นั้น ๆ ด้วย

ฉัตยาพร เสมอใจ (2550) กล่าวว่า ทัศนคติ หมายถึง ความรู้สึกหรือความคิด เห็นต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใดของบุคคล โดยทัศนคติจะมีผลต่อพฤติกรรมต่าง ๆ ของบุคคล ดังนั้นเมื่อต้องการ ให้บุคคลใด ๆ เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมจะต้องมีการเปลี่ยนแปลงทัศนคติก่อน

สร้อยตระกูล (ดิทยานนท์) อรรถมานะ (2550) กล่าวว่า ทัศนคติ หมายถึง ผล ผสมผสานของความรู้สึกนึกคิด ความเชื่อ ความคิดเห็น ความรู้ และความรู้สึกของบุคคลที่มีต่อสิ่งใด สิ่งหนึ่ง คนใดคนหนึ่ง สถานการณ์ใดสถานการณ์หนึ่ง ซึ่งออกมาในรูปของการประเมินค่าอันอาจจะ เป็นพฤติกรรมหนึ่ง

พิบูล ทีปะपाल (2550) กล่าวว่า ทัศนคติ หมายถึง แนวทางที่เราคิดรู้สึก หรือมี ทำที่จะกระทำต่อบางสิ่งบางอย่างในสิ่งแวดล้อมรอบตัวเรา เช่น ทัศนคติต่องานที่ทำ ทัศนคติต่อ รายการโทรทัศน์ ทัศนคติต่อเพื่อนร่วมงาน ทัศนคติต่อนายจ้าง เป็นต้น ทัศนคติจะบอกแนวทางความรู้สึกอย่างไร ชอบหรือไม่ชอบ ดีหรือไม่ดี พอใจหรือไม่พอใจ เป็นต้น

สุรางค์ ไควตระกูล (2552) กล่าวว่า ทัศนคติ หมายถึง อธิษฐานหรือแนวโน้มที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมสนองตอบต่อสิ่งแวดล้อมหรือสิ่งเร้า ซึ่งอาจจะเป็นได้ทั้งคน วัตถุสิ่งของ หรือ ความคิด (idea) ทัศนคติอาจจะเป็นบวกหรือลบ ถ้าบุคคลมีทัศนคติบวกต่อสิ่งใดก็จะมีพฤติกรรมที่ เฝือชิดกับสิ่งนั้น ถ้ามีทัศนคติลบก็จะหลีกเลี่ยง ทัศนคติเป็นสิ่งที่เรียนรู้และเป็นการแสดงออกของค่านิยมและความเชื่อของบุคคล

องค์ประกอบของทัศนคติ มี 3 ประการ คือ (สร้อยตระกูล อรรถมานะ, 2545) กล่าวว่า องค์ประกอบที่สำคัญของทัศนคติโดยทั่วไปจะเหมือนกัน ประกอบด้วย

1. องค์ประกอบด้านความคิดความเข้าใจ (Cognitive Component) ความคิดความเข้าใจนี้ จะเป็นการแสดงออกซึ่งความรู้หรือความเชื่อ ซึ่งเป็นผลมาจากการเรียนรู้ใน ประสบการณ์ต่าง ๆ จากสภาพแวดล้อมอันเป็นเรื่องของปัญญาในระดับที่สูงขึ้น อาทิ นักบริหารหรือ ผู้บังคับบัญชามีความคิดหรือความเชื่อว่ามีผู้ใต้บังคับบัญชาของเขานั้นมีลักษณะของความเป็นผู้ใหญ่ สามารถปกครองตนเองได้ ดังนั้น เขาจึงให้ความเป็นอิสระในการทำงานแก่ผู้ใต้บังคับบัญชา หรือเปิด โอกาสให้มีส่วนร่วมในการทำงานหรือวินิจฉัยสั่งการ

2. องค์ประกอบด้านความรู้สึก (Affective Component) องค์ประกอบด้านความรู้สึกนี้จะ เป็นสภาพทางอารมณ์ (emotion) ประกอบกับการประเมิน (evaluation) ในสิ่งนั้น ๆ อันเป็นผลจากการเรียนรู้ในอดีต ดังนั้น จึงเป็นการแสดงออกซึ่งความรู้สึกอันเป็นการยอมรับ อาทิ ชอบ ถูกใจ สนุก หรือปฏิเสธต่อสิ่งนั้น อาทิ เกลียด โกรธ ก็ได้ ความรู้สึกนี้อาจทำให้บุคคลเกิดความ ยึดมั่นและอาจแสดงปฏิกิริยาตอบโต้หากมีสิ่งขัดกับความรู้สึกดังกล่าว

3. องค์ประกอบด้านแนวโน้มของพฤติกรรม (Behavior Tendency Component) หมายถึง แนวโน้มของบุคคลที่จะแสดงพฤติกรรม หรือปฏิบัติต่อสิ่งที่ตนชอบหรือเกลียดอันเป็นการตอบสนองหรือการกระทำในทางใดทางหนึ่ง ซึ่งเป็นผลมาจากความคิด ความเชื่อ ความรู้สึกของบุคคลที่ดีต่อประชาธิปไตย บุคคลผู้นั้นก็มีแนวโน้มที่จะแสดงพฤติกรรมแบบเข้าหาหรือแสวงหา (seek contact) ตรงกันข้ามหากมีทัศนคติต่อสิ่งนั้น ๆ ไม่ดี ก็จะทำให้เกิดพฤติกรรมในการถอยหนีหรือหลีกเลี่ยง (avoiding contact) แม้องค์ประกอบของทัศนคติทั้งด้านความคิด ความรู้สึก และแนวโน้มของพฤติกรรมนี้จะมีลักษณะสอดคล้องไปในทิศทางเดียวกันก็ตาม แต่ก็ยังปรากฏการไม่สอดคล้องสัมพันธ์ของปัจจัยทั้ง 3 นี้อยู่ นั่นก็คือ พฤติกรรมอาจเกิดขึ้นในลักษณะที่ไม่สอดคล้องกับความคิดหรือความรู้สึกของบุคคลนั้น ๆ หนึ่งอาจมีความรู้และนิยมในความคิดแบบคอมมิวนิสต์ แต่ก็กลับแสดงการต่อต้านเมื่อมีการเอาระบอบนี้มาใช้ในสังคมไทย ทั้งนี้เพราะคนทั่วไปในสังคมไม่ยอมรับระบอบนี้ เป็นต้น

สรุปได้ว่า ทัศนคติ หมายถึง องค์ประกอบของความรู้สึก ความคิดหรือความเชื่อ และแนวโน้มที่จะแสดงออกในการทำงานที่ได้รับมอบหมาย ซื่อสัตย์ต่อหน้าที่การงาน มีความมานะพยายามไม่ย่อท้อต่ออุปสรรคต่าง ๆ มีความกระตือรือร้นในการทำงานตลอดเวลา

3.3 ปัจจัยด้านครอบครัว

ความหมายของครอบครัว

ฉัตยาพร เสมอใจ (2550) กล่าวว่า ครอบครัว หมายถึง การเลี้ยงดูในสภาพครอบครัวส่งผลทำให้บุคคลมีความแตกต่างกัน ซึ่งการตอบสนองความต้องการของบุคคล

แนวคิดเกี่ยวกับครอบครัว

ชูชัย สมิทธิไกร (2554) กล่าวว่า ครอบครัว หมายถึง บุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไปที่มีความเกี่ยวพันกันทางสายเลือด หรือการแต่งงาน หรือการรับเลี้ยงดูบุคคลที่เข้ามาอาศัยอยู่ด้วยกัน

Burgess & Locke (1995) กล่าวว่า ครอบครัว หมายถึง บุคคลที่รวมกันโดยมีการสมรส หรือความผูกพันทางสายโลหิต หรือการมีบุตรบุญธรรมหรือแสดงความสัมพันธ์ระหว่างสามีภรรยา

Schiffman & Kanuk (2007) กล่าวว่า ครอบครัว หมายถึง บุคคลหลายคนอาศัยอยู่ด้วยกัน และจัดหาหรือใช้สิ่งอุปโภคบริโภค อันจำเป็นแก่การครองชีพร่วมกัน ทั้งนี้ไม่คำนึงถึงว่าบุคคลเหล่านั้นจะมีความสัมพันธ์ฉันญาติพี่น้องหรือไม่ก็ตาม

หน้าที่ของครอบครัว

ฉัตรยาพร เสมอใจ (2550) กล่าวว่า ครอบครัวมีหน้าที่ในการสร้างและพัฒนาพฤติกรรมพื้นฐานของบุคคล ซึ่งสามารถแบ่งหน้าที่พื้นฐานของครอบครัวออกเป็น 4 ประการ ดังนี้

1. หน้าที่ด้านการสร้างลักษณะทางสังคมของสมาชิกในครอบครัว ในการถ่ายทอดลักษณะทางสังคมแก่สมาชิกในครอบครัว ให้สมาชิกในครอบครัวได้ทราบถึงสถานะและแนวทางการปฏิบัติที่เหมาะสมตามบทบาทและหน้าที่ของบุคคล ความคิดการนับถือศาสนา ทักษะการสัมพันธ์กับผู้อื่น มารยาททางสังคมต่าง ๆ ฯลฯ ทั้งนี้เพื่อให้บุคคลสามารถสร้างและมีค่านิยมและแบบแผนในการปฏิบัติที่เหมาะสมและสอดคล้องกับสังคม ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ช่วง คือ

1.1 การสร้างพฤติกรรมการบริโภคในวัยเด็ก เป็นหน้าที่ของครอบครัวในการสร้างและพัฒนาทักษะความรู้ต่าง ๆ

1.2 การสร้างพฤติกรรมการบริโภคในวัยผู้ใหญ่ เมื่อเติบโตขึ้นบุคคลมีสภาพแวดล้อมในการดำรงชีวิตที่เปลี่ยนแปลงไป เข้าสู่การทำงาน

1.3 การสร้างลักษณะทางสังคมระหว่างรุ่น

2. หน้าที่ด้านความเป็นอยู่ที่ดี ครอบครัวมีหน้าที่สร้างความเป็นอยู่ที่ดีและเหมาะสม โดยอาจมีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งซึ่งอาจเป็นได้ทั้งฝ่ายชายหรือฝ่ายหญิงเป็นหัวหน้าที่สร้างรายได้จุนเจือครอบครัว

3. หน้าที่ส่งเสริมด้านอารมณ์ สมาชิกทุกคนในครอบครัวมีหน้าที่ในการสร้างความสุขและความสมบูรณ์ทางอารมณ์ให้แก่กันและกัน โดยให้ความรัก ความเข้าใจและไว้วางใจซึ่งกันและกัน

4. หน้าที่การกำหนดรูปแบบการดำเนินชีวิตของครอบครัวที่เหมาะสมรูปแบบการดำเนินชีวิตของครอบครัวจะเป็นเสมือนแนวทางสำหรับบุคคลในการเลือกปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ ในชีวิตประจำวัน

อำไพ เหมือนสิทธิ์ (2553) กล่าวว่า ครอบครัวมีหน้าที่เกี่ยวข้องกับสังคมทุกด้าน ซึ่งบทบาทหน้าที่ของสถาบันครอบครัวมี 5 ประการ ได้แก่

1. ควบคุมความสัมพันธ์ทางเพศ
2. ให้กำเนิดสมาชิกใหม่
3. อบรมให้เรียนรู้และระเบียบแบบแผนของสังคม
4. ให้ความรักความอบอุ่น
5. กำหนดสถานภาพตำแหน่งหน้าที่ให้กับสมาชิกใหม่ตั้งแต่แรกเกิด

สรุปได้ว่า ครอบครัว หมายถึง การที่มีสมาชิกตั้งแต่ 2 คนขึ้นไปอยู่ร่วมกัน ช่วยกันดูแลรักษาและออกค่าใช้จ่ายภายในบ้านร่วมกัน มีความผูกพันและใช้ชีวิตร่วมกัน ทำหน้าที่เป็นสถาบันหลัก เป็นแกนกลางของสังคมที่เป็นรากฐานสำคัญยิ่งต่อการดำรงชีวิต

3.4 ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมหรือเรียกว่าด้านสถานศึกษา

ความหมายของสภาพแวดล้อม

อำรุง จันทวานิช (2547) กล่าวว่า สภาพแวดล้อม หมายถึง ลักษณะภายนอกของโรงเรียนที่ดี การสังคม มีบรรยากาศ สิ่งแวดล้อมที่เอื้ออำนวยต่อการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพ

ฉัตยาพร เสมอใจ (2550) กล่าวว่า สภาพแวดล้อม หมายถึง สภาพทั่วไป เช่น ความแปรปรวนของอากาศ ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจของบุคคล

ปวีณา กลัดจำปี (2551) กล่าวว่า สภาพแวดล้อม หมายถึง ตัวอาคาร และบริเวณโรงเรียนกว้างขวาง สะอาด ปลอดภัย ห้องเรียนไม่แออัด ฯลฯ รวมถึงการมีสภาพแวดล้อมที่เป็นระเบียบเรียบร้อยเหมาะสมกับการศึกษา

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2543) ได้เสนอแนะแนวทางการจัดสภาพแวดล้อมภายในและภายนอกห้องเรียนไว้ 5 ประการ ดังต่อไปนี้

1. การจัดสภาพแวดล้อมและบรรยากาศ ควรจัดให้ความอบอุ่นคล้ายบ้าน มีพื้นที่ว่างให้เด็กเล่นและเคลื่อนไหวอย่างอิสระโดยไม่เป็นอันตราย
2. สภาพห้องเรียน ควรเป็นห้องขนาด 7*9 ตารางเมตร หรือ 6*8 ตารางเมตรตามมาตรฐานของกระทรวงศึกษาธิการ โดยคำนึงถึงสี แสงสว่าง อากาศ ความสะอาดและความปลอดภัย
3. การจัดมุมประสบการณ์หรือมุมเล่นในห้องเรียน ควรจัดมุมเล่นตามบริเวณต่าง ๆ ในห้องเรียน
4. สื่อ ควรจัดให้มีจำนวนเพียงพอกับจำนวนเด็ก หลากหลายและเหมาะสมกับวัยของเด็ก เพื่อกระตุ้นประสาทสัมผัสต่าง ๆ
5. สภาพแวดล้อมภายนอกห้องเรียน โรงเรียนควรจัดให้มีสนามเด็กเล่นที่มีผิวหลายประเภท

สรุปได้ว่า สภาพแวดล้อม หมายถึง การจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยต่อผู้เรียน เช่น มีอาคารเรียน ห้องเรียนกว้างขวาง สวยงาม มีระบบความปลอดภัยภายในโรงเรียนและบรรยากาศร่มรื่นเอื้อต่อการเรียนรู้

3.5 ปัจจัยด้านหลักสูตรและการสอน

ความหมายของหลักสูตร

ความหมายของหลักสูตรได้มีผู้ให้คำนิยามไว้แตกต่างกันมากมาย ความหมายและขอบเขตของหลักสูตรมีการเปลี่ยนแปลงไปอยู่เสมอ และสะท้อนให้เห็นถึงปรัชญาการศึกษาในแต่ละสมัย ดังนั้นผู้วิจัยได้คัดเลือกความหมายที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย ดังนี้

สุนีย์ ภูพันธ์ (2546) ได้อธิบายความหมายของหลักสูตรไว้ว่า “หลักสูตร” แปลมาจากคำภาษาอังกฤษว่า “Curriculum” มีรากศัพท์มาจากภาษาละติน คือ “Currere” หมายถึง “Running Course” หรือเส้นทางที่ใช้วิ่งแข่งการที่เปรียบเทียบหลักสูตรกับสนามหรือเส้นทางที่ใช้

วิ่งแข่ง เนื่องจากการที่ผู้เรียนจะสำเร็จการศึกษาในระดับใดหรือหลักสูตรใดก็ตาม ผู้เรียนจะต้องฟันฝ่าความยากของวิชาหรือประสบการณ์การเรียนรู้ตามลำดับขั้นที่กำหนดไว้ในหลักสูตร เช่นเดียวกับนักวิ่งที่ต้องวิ่งแข่งและฟันฝ่าไปสู่ชัยชนะและความสำเร็จให้ได้

สวัสดี จงกล (2539) ได้กล่าวไว้ หลักสูตร คือ ข้อกำหนดซึ่งระบุจุดมุ่งหมายของการศึกษาเนื้อหาสาระ เพื่อให้การจัดการเรียนการสอนสนับสนุนส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถ ทักษะ ทักษะสังคม และทักษะสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตรที่วางไว้

ใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์ (ม.ป.ป. อ้างถึงใน ภริมา อินทรกำแหง, 2544) ได้กล่าวไว้ในวารสารวิชาการเรื่อง ระบบการจัดการเรียนการสอน ได้ให้ความหมายของหลักสูตร ตามตัวย่อ 5 ตัว “SOPEA” ดังนี้

1. หลักสูตร คือ รายวิชาหรือเนื้อหาที่เรียน (Curriculum as Subjects and Subjects Matter)
2. หลักสูตร คือ จุดมุ่งหมายที่ผู้เรียนพึงบรรลุ (Curriculum as Objectives)
3. หลักสูตร คือ แผนสำหรับจัดโอกาสการเรียนรู้หรือประสบการณ์ที่คาดหวังแก่นักเรียน (Curriculum as Plans)
4. หลักสูตร คือ ประสบการณ์ทั้งปวงของผู้เรียนที่จัดโดยโรงเรียน (Curriculum as Learners' Experiences)
5. หลักสูตร คือ กิจกรรมทางการศึกษาที่จัดให้กับผู้เรียน (Curriculum as Educational Activities)

การที่ให้นิยามของหลักสูตรจะแตกต่างกันตามแนวความคิดการมองและสภาพการณ์ของผู้รู้ ดังนี้

บุญชม ศรีสะอาด (2546) ให้ความหมายของหลักสูตรไว้ 4 ประการ กล่าวคือ หลักสูตรในระดับชาติหลักสูตรระดับท้องถิ่นหลักสูตรระดับสถานศึกษาหลักสูตรระดับห้องเรียน

1. หลักสูตรระดับชาติ คือ หลักสูตรแม่บทเป็นหลักสูตรแกนที่เขียนไว้กว้างและบรรจุสาระที่จำเป็นที่ทุกคนในประเทศต้องเรียนรู้เหมือน ๆ กัน
2. หลักสูตรระดับท้องถิ่น คือ หลักสูตรที่เหมาะสมกับสภาพชีวิตความเป็นอยู่ของชุมชนนั้น สาระการเรียนรู้จะสอดคล้องและสัมพันธ์กับท้องถิ่น มุ่งการเรียนรู้ที่จะนำไปใช้ได้ในชีวิตจริง
3. หลักสูตรระดับสถานศึกษา คือ หลักสูตรที่สถานศึกษาจัดขึ้น เพื่อนำไปใช้จริง โดยนำหลักสูตรแม่บทมาปรับให้เป็นหลักสูตรสถานศึกษา
4. หลักสูตรระดับห้องเรียน คือ เป็นหลักสูตรที่สำคัญที่สุดผู้ที่เป็หัวใจสำคัญของการพัฒนาหลักสูตรระดับนี้ ได้แก่ ครูซึ่งจะนำหลักสูตรระดับชาติระดับท้องถิ่น ระดับสถานศึกษามาพิจารณาและมาปรับใช้ให้เหมาะสม เพื่อให้บรรลุตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรที่กำหนดไว้

ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ (2539) ได้กล่าวไว้ว่า หลักสูตรหมายถึง มวลประสบการณ์และกิจกรรมต่าง ๆ ที่โรงเรียนจัดขึ้นทั้งในและนอกชั้นเรียน

กั๊วล เทียนกันท์เทคน์ (2540) ได้ให้ทศนะเกี่ยวกับหลักสูตร ไว้ว่าหลักสูตร หมายถึง ประมวลประสบการณ์ที่สถาบันการศึกษากำหนด โดยมีความมุ่งหมายทางพฤติกรรมที่มุ่งให้เกิดเปลี่ยนแปลง

องค์ประกอบของหลักสูตร

บุญชม ศรีสะอาด (2546) ได้กล่าวไว้ในหนังสือการพัฒนาหลักสูตรและการวิจัยเกี่ยวกับหลักสูตรกล่าวถึง องค์ประกอบพื้นฐานของหลักสูตรมี 4 ประการคือ

1. จุดประสงค์หรือความมุ่งหมายซึ่งจะเป็นตัวกำหนดทิศทางและขอบเขตในการให้การศึกษา

2. การจัดเนื้อหาสาระและมวลประสบการณ์

3. กระบวนการเรียนการสอน

4. การประเมินผล

พิสนุ พงศ์ศรี (2549) กล่าวถึง ทศนะขององค์ประกอบหลักสูตรไว้ในหนังสือการประเมินทางการศึกษาแนวคิดสู่การปฏิบัติไว้ 4 ประการกล่าวคือ จุดมุ่งหมายหรือวัตถุประสงค์เนื้อหาวิชา หรือสาระการเรียนรู้ การนำหลักสูตรไปใช้หรือจัดกิจกรรมการเรียนการสอนการประเมินผล ซึ่งแต่ละองค์ประกอบมีสาระสำคัญ ดังนี้

1. จุดมุ่งหมายหรือวัตถุประสงค์เป็นการกำหนดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียน ซึ่งจะกำหนดให้ครบทั้ง 3 ด้าน คือ ด้านพุทธิพิสัย ด้านจิตพิสัย และด้านทักษะพิสัย

2. เนื้อหาวิชาหรือสาระการเรียนรู้เป็นเนื้อหาสาระสำคัญที่ต้องจัดไว้อย่างเป็นระบบ เพื่อเอื้อต่อการบรรลุจุดมุ่งหมายของหลักสูตร โดยทั่วไปถ้าเป็นหลักสูตรระดับอุดมศึกษามักจะเรียกว่าเนื้อหารายวิชา แต่ถ้าหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งเป็นหลักสูตรกลางเรียกว่าสาระการเรียนรู้

3. การนำหลักสูตรไปใช้หรือจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเป็นหน้าที่ของอาจารย์ผู้สอนและผู้ที่เกี่ยวข้องที่จะต้องจัดส่วนประกอบต่าง ๆ เช่น คู่มือครูแผนการสอนสื่อต่าง ๆ ในการจัดการเรียนการสอนเพื่อให้หลักสูตรบรรลุจุดมุ่งหมายได้

4. การประเมินผลเป็นการพิจารณาตัดสินว่ามีคุณค่าบรรลุตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้หรือไม่เพียงใด

Ralph Tyler (1968 อ้างถึงใน รุจิรุ ภูสวระ, 2546) กล่าวถึงองค์ประกอบที่สำคัญของหลักสูตรตามแนวคิดของนักการศึกษา ดังนี้

1. จุดมุ่งหมายของหลักสูตร (Education Purpose) หมายถึง ความตั้งใจหรือความคาดหวังที่ต้องการให้เกิดขึ้น ในตัวผู้ที่จะผ่านหลักสูตรจุดมุ่งหมายของหลักสูตรมีความสำคัญ เพราะเป็นตัวกำหนดทิศทางและขอบเขตในการให้การศึกษาแก่เด็ก ช่วยในการเลือกเนื้อหาและกิจกรรม ตลอดจนใช้เป็นมาตรการหนึ่งในการประเมินผล

2. ประสบการณ์ (Education Experience) โดยการเลือกเนื้อหาประสบการณ์การเรียนรู้ต่าง ๆ ที่คาดว่าจะให้ผู้เรียนพัฒนาไปสู่จุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ โดยดำเนินการเลือกเนื้อหาและประสบการณ์การเรียนรู้ลำดับเนื้อหาสาระ พร้อมทั้งการกำหนดเวลาเรียนที่เหมาะสม

3. วิธีการจัดประสบการณ์ (Organization of Education Experience)

เป็นการนำหลักสูตรไปสู่การปฏิบัติซึ่งประกอบด้วยกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การจัดทำวัสดุหลักสูตร ได้แก่ คู่มือครู เอกสารหลักสูตร แผนการสอน แนวการสอน และแบบเรียน ซึ่งการดำเนินการสอนเป็นกิจกรรมที่สำคัญที่สุด ในขั้นการนำหลักสูตรไปใช้ เพราะหลักสูตรจะได้ผลหรือไม่ ขึ้นอยู่กับพฤติกรรมการสอนของครู อาจารย์ผู้สอนต้องมีความรู้ในการดำเนินการถ่ายทอดเนื้อหาความรู้ การวัดและการประเมินผลจิตวิทยาการสอน ตลอดจนปรัชญาการศึกษาของแต่ละระดับ จึงทำให้การเรียนรู้ของผู้เรียนบรรลุเป้าหมายของหลักสูตร

4. การประเมินผลหลักสูตร (Evaluation) คือ การหาคำตอบว่าหลักสูตรสัมฤทธิ์ผลตามที่กำหนดไว้ในจุดมุ่งหมายหรือไม่ มากน้อยเพียงใด และอะไรเป็นสาเหตุ

สรุปได้ว่า หลักสูตร หมายถึง แผนโครงการที่ประมวลซึ่งความรู้และประสบการณ์ โดยจัดทำขึ้นเพื่อดำเนินการจัดการเรียนการสอนซึ่งประกอบไปด้วย จุดประสงค์ของหลักสูตรหลักการ จุดมุ่งหมายการจัดเนื้อหา โครงสร้าง สื่อและอุปกรณ์การเรียนการสอน และการส่งเสริมด้านการศึกษาศึกษาของสถานศึกษาที่จัดขึ้นให้นักเรียน/นักศึกษา

3.6 ปัจจัยด้านลักษณะมุ่งอนาคตหรือเรียกว่าด้านอนาคตของงาน

แนวคิดเกี่ยวกับลักษณะมุ่งอนาคต

ลักษณะมุ่งอนาคต (Future Orientation) เป็นลักษณะนามธรรมที่คล้ายกับการคิดเชิงอนาคตที่สามารถพัฒนาให้เกิดแก่ผู้เรียนได้ นักการศึกษาได้ให้ความหมายไว้หลายท่าน ดังนี้

Michael (อ้างถึงใน อุบล เลี้ยววาริณ, 2534) ลักษณะมุ่งอนาคต (Future Orientation) หมายถึง การรู้จักคิดถึงอนาคตที่ยาวไกลออกไป เล็งเห็นผลดีและผลเสียที่จะเกิดขึ้นในอนาคตทั้งใกล้และไกล อันจะเกิดขึ้นกับตนเองและสังคมในอนาคต หรือมากกว่าที่จะได้รับในปัจจุบัน มีการวางแผนเพื่อปฏิบัติและควบคุมตนเองให้ปฏิบัติเป็นขั้นตอนตามแผนที่วางไว้ เพื่อไปสู่เป้าหมายที่ตนเองต้องการในอนาคต ซึ่งการกระทำให้บรรลุตามแผนนั้นใช้เวลานานกว่าจะกว่าจะบรรลุผล

อุบลรัตน์ เตังไตรลักษณ์ (2520) กล่าวว่า ลักษณะมุ่งอนาคตเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับเด็กในการเตรียมตัวเพื่อช่วยชีวิตในอนาคต โรงเรียนจึงเป็นสถาบันการศึกษาที่สำคัญที่จะเริ่มกำหนดจุดประสงค์และวิธีการศึกษาโดยพิจารณาอนาคตมิใช่อดีต

สุพล วังสินธ์ (2534) กล่าวว่า ลักษณะมุ่งอนาคต หมายถึง ความปรารถนาที่จะทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งให้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี แม้จะเผชิญกับอุปสรรคต่าง ๆ ก็ไม่ย่อท้อ มีความกระตือรือร้นที่จะฝ่าฟันอุปสรรค โดยมุ่งที่จะให้เกิดผลสำเร็จในอนาคตโดยยอมรับความลำบากในปัจจุบันเพื่ออนาคตที่ดี

ศศิวิมล เกลียวทอง (2557) กล่าวว่า ลักษณะมุ่งอนาคต หมายถึง ความสามารถของนักเรียนในการคาดคะเนเหตุการณ์ในอนาคตข้างหน้าเกี่ยวกับการศึกษาและการประกอบอาชีพในอนาคต ตามที่นักเรียนมุ่งหวังทั้งผลดีและผลเสียที่เกิดจากการกระทำในปัจจุบันของตนเอง และสามารถวางแผนปฏิบัติเพื่อรองรับผลดีหรือป้องกันผลเสียที่เกิดในอนาคต

ความสำคัญลักษณะมุ่งอนาคต

ดวงเดือน พันธุมนาวิน (2538) อธิบายลักษณะมุ่งอนาคตของนักเรียนไว้ว่า การมุ่งอนาคตนั้นเกิดจากการสั่งสมประสบการณ์ตั้งจากการเรียนรู้ในอดีตของนักเรียนเกี่ยวกับลักษณะความมั่นคงของสภาพแวดล้อม ได้แก่

- 1) ความสามารถในการคาดการณ์ไกล หมายถึง ความสามารถในการคาดคะเนแนวโน้มของเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้นในอนาคต เห็นความสำคัญของอนาคตและตัดสินใจกระทำอย่างเหมาะสม
- 2) ความเชื่อเกี่ยวกับสิ่งที่เกิดขึ้นในอนาคตนั้น อาจเกิดกับตนเองได้ เช่นเดียวกับที่เกิดขึ้นกับผู้อื่น หมายถึง ความเชื่อว่าสิ่งที่เกิดขึ้นกับผู้อื่นอาจเกิดขึ้นกับตนเองได้เช่นกัน จึงมีการตั้งจุดมุ่งหมายในการเรียน และทำงานเพื่อให้เรียนและงานนั้นเป็นไปอย่างมีระเบียบแบบแผน และเป็นขั้นตอนตามจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้
- 3) การเห็นคุณค่าของตนเองหรือความสำคัญของสิ่งที่เกิดขึ้นในอนาคต ในปริมาณที่ไม่ลดลง หมายถึง ความสามารถในการเห็นคุณค่าของตนเองเกี่ยวกับการกระทำ พฤติกรรมที่เล็งเห็นผลดีหรือผลเสียเกิดขึ้นภายหลัง มีความเชื่อในผลของการกระทำหรือการเห็นความสำคัญของสิ่งที่เกิดขึ้นในอนาคตในปริมาณที่ลดลง

วลัยกร สังฆบุตร (2555, หน้า 35) กล่าวว่า ลักษณะมุ่งอนาคตเป็นคุณลักษณะที่สำคัญประการหนึ่งเกี่ยวกับพฤติกรรมการเป็นพลเมืองดี มีจริยธรรม สามารถปฏิบัติตนได้เหมาะสมกับกาลเทศะ มีเป้าหมายในชีวิต มีการวางแผน เพื่ออนาคตมีความเพียรพยายามเพื่อประสบความสำเร็จในชีวิต ดังนั้นจึงควรพัฒนาส่งเสริมให้เกิดกับวัยรุ่น ซึ่งเป็นวัยที่เป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศชาติต่อไปในอนาคต

สรุปได้ว่า ลักษณะมุ่งอนาคต หมายถึง ความสามารถทางปัญญาในการมองอนาคตข้างหน้าของเยาวชนเกี่ยวกับการเรียน การประกอบอาชีพ การตัดสินใจเลือกแนวทางที่ดีที่สุดโดยการคาดการณ์อนาคตถึงผลดีและผลเสีย การวางแผนดำเนินการตามเป้าหมายรู้จักเลือกที่จะทำและแก้ปัญหา มีความพากเพียรพยายามในปัจจุบันเพื่อความสำเร็จในอนาคต

3.7 ปัจจัยด้านความรู้และประสบการณ์วิชาชีพ

คุณลักษณะของอาจารย์ผู้สอนที่เข้ามาประกอบวิชาชีพต้องมีความรู้ความสามารถ และมีประสบการณ์พร้อมที่จะประกอบวิชาชีพทางการศึกษาหรือการแสดงพฤติกรรมปฏิบัติงานและการพัฒนางาน ซึ่งต้องปฏิบัติตาม เพื่อให้เกิดผลตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายการเรียนรู้ หรือการจัดการศึกษารวมทั้งต้องฝึกฝนให้มีทักษะหรือความชำนาญสูงขึ้นอย่างต่อเนื่องได้แก่ การบูรณาการความรู้ทั้งหมดมาใช้ในการปฏิบัติการสอนในสถานศึกษา ได้แก่ การจัดทำแผนการ-

จัดการเรียนรู้ที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ การจัดกระบวนการเรียนรู้ การเลือกใช้ การผลิตสื่อและนวัตกรรมที่สอดคล้องกับการจัดการเรียนรู้ การใช้เทคนิคและยุทธวิธีในการจัดการเรียนรู้ การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ การทำวิจัยในชั้นเรียนเพื่อพัฒนาผู้เรียน การนำผลการประเมินมาพัฒนาการจัดการเรียนรู้และพัฒนาคุณภาพผู้เรียน การบันทึกและรายงานผลการจัดการเรียนรู้ และการสัมมนาทางการศึกษา

ประกาศคณะกรรมการการการครูสภา เรื่องสาระและสมรรถนะของผู้ประกอบวิชาชีพครู ผู้บริหาร สถานศึกษา และผู้บริหารการศึกษา ตามมาตรฐานความรู้และประสบการณ์วิชาชีพ ลงวันที่ 8 กุมภาพันธ์ 2549 มีสาระที่เกี่ยวข้องในงานวิจัย ดังนี้

สาระความรู้และสมรรถนะของผู้ประกอบวิชาชีพครูตามมาตรฐานความรู้

1. ภาษาและเทคโนโลยีสำหรับครู ประกอบด้วย

(ก) สาระความรู้

- (1) ภาษาไทยสำหรับครู
- (2) ภาษาอังกฤษหรือภาษาต่างประเทศอื่น ๆ สำหรับครู
- (3) เทคโนโลยีสารสนเทศสำหรับครู

(ข) สมรรถนะ

(1) สามารถใช้ทักษะในการฟัง การพูด การอ่าน การเขียนภาษาไทย เพื่อสื่อสารความหมายได้อย่างถูกต้อง

(2) สามารถใช้ทักษะในการฟัง การพูด การอ่าน การเขียน ภาษาอังกฤษหรือภาษาต่างประเทศอื่น ๆ เพื่อสื่อสารความหมายได้อย่างถูกต้อง

- (3) สามารถใช้คอมพิวเตอร์ขั้นพื้นฐาน

2. การพัฒนาหลักสูตร ประกอบด้วย

(ก) สาระความรู้

- (1) ปรัชญา แนวคิดทฤษฎีการศึกษา
- (2) ประวัติความเป็นมาและระบบการจัดการศึกษาไทย
- (3) วิสัยทัศน์และแผนพัฒนาการศึกษาไทย
- (4) ทฤษฎีหลักสูตร
- (5) การพัฒนาหลักสูตร
- (6) มาตรฐานและมาตรฐานช่วงชั้นของหลักสูตร
- (7) การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา
- (8) ปัญหาและแนวโน้มในการพัฒนาหลักสูตร

(ข) สมรรถนะ

- (1) สามารถวิเคราะห์หลักสูตร
- (2) สามารถปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรได้อย่างหลากหลาย
- (3) สามารถประเมินหลักสูตรได้ทั้งก่อนและหลังการใช้หลักสูตร
- (4) สามารถจัดทำหลักสูตร

3. การจัดการเรียนรู้ ประกอบด้วย

(ก) สารความรู้

- (1) ทฤษฎีการเรียนรู้และการสอน
- (2) รูปแบบการเรียนรู้และการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอน
- (3) การออกแบบและการจัดประสบการณ์การเรียนรู้
- (4) การบูรณาการเนื้อหาในกลุ่มสาระการเรียนรู้
- (5) การบูรณาการการเรียนรู้แบบเรียนรวม
- (6) เทคนิค และวิทยาการจัดการเรียนรู้
- (7) การใช้และการผลิตสื่อและการพัฒนานวัตกรรมในการเรียนรู้
- (8) การจัดการเรียนรู้แบบยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ
- (9) การประเมินผลการเรียนรู้

(ข) สมรรถนะ

- (1) สามารถนำประมวลรายวิชามาจัดทำแผนการเรียนรู้รายภาค

และตลอดภาค

- (2) สามารถออกแบบการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับวัยของผู้เรียน

- (3) สามารถเลือกใช้ พัฒนาและสร้างสื่ออุปกรณ์ที่ส่งเสริมการเรียนรู้

ของผู้เรียน

- (4) สามารถจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนและจำแนก

ระดับการเรียนรู้ของผู้เรียนจากการประเมิน

4. จิตวิทยาสำหรับครู ประกอบด้วย

(ก) สารความรู้

- (1) จิตวิทยาพื้นฐานที่เกี่ยวข้องกับพัฒนาการมนุษย์
- (2) จิตวิทยาการศึกษา
- (3) จิตวิทยาการแนะแนวและให้คำปรึกษา

(ข) สมรรถนะ

- (1) เข้าใจธรรมชาติของผู้เรียน
- (2) สามารถช่วยเหลือผู้เรียนให้เรียนรู้และพัฒนาได้ตามศักยภาพ

ของตน

- (3) สามารถให้คำแนะนำช่วยเหลือผู้เรียนให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

- (4) สามารถส่งเสริมความถนัดและความสนใจของผู้เรียน

5. การวัดและประเมินผลการศึกษา ประกอบด้วย

(ก) สารความรู้

- (1) หลักการและเทคนิคการวัดและประเมินผลการศึกษา
- (2) การสร้างและการใช้เครื่องมือวัดผลและประเมินผลการศึกษา
- (3) การประเมินตามสภาพจริง
- (4) การประเมินจากแฟ้มสะสมงาน

(5) การประเมินภาคปฏิบัติ

(6) การประเมินผลแบบย่อยและแบบรวม

(ข) สมรรถนะ

(1) สามารถวัดและประเมินผลได้ตามสภาพความเป็นจริง

(2) สามารถนำผลการประเมินไปใช้ในการปรับปรุงการจัดการเรียนรู้

และหลักสูตร

6. การบริหารจัดการในห้องเรียน ประกอบด้วย

(ก) สาระความรู้

(1) ทฤษฎีและหลักการบริหารจัดการ

(2) ภาวะผู้นำทางการศึกษา

(3) การคิดอย่างเป็นระบบ

(4) การเรียนรู้วัฒนธรรมองค์กร

(5) มนุษยสัมพันธ์ในองค์กร

(6) การติดต่อสื่อสารในองค์กร

(7) การบริหารจัดการชั้นเรียน

(8) การประกันคุณภาพการศึกษา

(9) การทำงานเป็นทีม

(10) การจัดทำโครงการทางวิชาการ

(11) การจัดโครงการฝึกอาชีพ

(12) การจัดโครงการและกิจกรรมเพื่อพัฒนา

(13) การจัดระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารจัดการ

(14) การศึกษาเพื่อพัฒนาชุมชน

(ข) สมรรถนะ

(1) มีภาวะผู้นำ

(2) สามารถบริหารจัดการในชั้นเรียน

(3) สามารถสื่อสารได้อย่างมีคุณภาพ

(4) สามารถในการประสานประโยชน์

(5) สามารถนำนวัตกรรมใหม่ ๆ มาใช้ในการบริหารจัดการ

7. การวิจัยทางการศึกษา ประกอบด้วย

(ก) สาระความรู้

(1) ทฤษฎีการวิจัย

(2) รูปแบบการวิจัย

(3) การออกแบบการวิจัย

(4) กระบวนการวิจัย

(5) สถิติเพื่อการวิจัย

(6) การวิจัยในชั้นเรียน

- เรียนรู้
- (7) การฝึกปฏิบัติการวิจัย
 - (8) การนำเสนอผลงานวิจัย
 - (9) การค้นคว้า ศึกษางานวิจัยในการพัฒนากระบวนการจัดการ
 - (10) การใช้กระบวนการวิจัยในการแก้ปัญหา
 - (11) การเสนอโครงการเพื่อทำวิจัย
- (ข) สมรรถนะ
- (1) สามารถนำผลการวิจัยไปใช้ในการจัดการเรียนการสอน
 - (2) สามารถทำวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนและพัฒนาผู้เรียน
8. นวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศทางการศึกษา ประกอบด้วย
- (ก) สาระความรู้
- (1) แนวคิด ทฤษฎี เทคโนโลยีและนวัตกรรมการศึกษาที่ส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้
 - (2) เทคโนโลยีและสารสนเทศ
 - (3) การวิเคราะห์ปัญหาที่เกิดจากการใช้นวัตกรรมเทคโนโลยีและสารสนเทศ
 - (4) แหล่งการเรียนรู้และเครือข่ายการเรียนรู้
 - (5) การออกแบบ การสร้าง การนำไปใช้ การประเมินและการ
- ปรับปรุงนวัตกรรม
- (ข) สมรรถนะ
- (1) สามารถเลือกใช้ ออกแบบ สร้างและปรับปรุงนวัตกรรมเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่ดี
 - (2) สามารถพัฒนาเทคโนโลยีและสารสนเทศเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่ดี
 - (3) สามารถแสวงหาแหล่งการเรียนรู้ที่หลากหลายเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน
9. ความเป็นครู ประกอบด้วย
- (ก) สาระความรู้
- (1) ความสำคัญของวิชาชีพครู บทบาท หน้าที่ ภาระงานของครู
 - (2) พัฒนาการของวิชาชีพครู
 - (3) คุณลักษณะที่ดีของครู
 - (4) การสร้างทัศนคติที่ดีต่อวิชาชีพครู
 - (5) การเสริมสร้างศักยภาพและสมรรถภาพความเป็นครู
 - (6) การเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้และการเป็นผู้นำทางวิชาการ
 - (7) เกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครู

(8) จรรยาบรรณวิชาชีพครู

(9) กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา

(ข) สมรรถนะ

(1) รัก เมตตา และปรารถนาดีต่อผู้เรียน

(2) อุดหนุนและรับผิดชอบ

(3) เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้และเป็นผู้นำทางวิชาการ

(4) มีวิสัยทัศน์

(5) ศรัทธาในวิชาชีพครู

(6) ปฏิบัติตามจรรยาบรรณของวิชาชีพครู สาระการฝึกทักษะและ

สมรรถนะของผู้ประกอบวิชาชีพครูตามมาตรฐานประกอบวิชาชีพ

10. การฝึกปฏิบัติวิชาชีพระหว่างเรียน ประกอบด้วย

(ก) สาระการฝึกทักษะ

(1) การบูรณาการความรู้ทั้งหมดมาใช้ในการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ

ในสถานศึกษา

(2) ฝึกปฏิบัติการวางแผนการศึกษาผู้เรียน โดยการสังเกต สัมภาษณ์

รวบรวมข้อมูลและนำเสนอผลการศึกษา

(3) มีส่วนร่วมกับสถานศึกษาในการพัฒนาและปรับปรุงหลักสูตร

รวมทั้งการนำหลักสูตรไปใช้

(4) ฝึกการจัดทำแผนการเรียนรู้ร่วมกับสถานศึกษา

(5) ฝึกปฏิบัติการดำเนินการจัดกิจกรรมเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้

โดยเข้าไปมีส่วนร่วมในสถานศึกษา

(6) สามารถจัดทำโครงการทางวิชาการ

(ข) สมรรถนะ

(1) สามารถศึกษาและแยกแยะผู้เรียนได้ตามความแตกต่างของ

ผู้เรียน

(2) สามารถจัดทำแผนการเรียนรู้

(3) สามารถฝึกปฏิบัติการสอน ตั้งแต่การจัดทำแผนการสอน

ปฏิบัติการสอนประเมินผลและปรับปรุง

(4) มีสามารถจัดทำโครงการทางวิชาการ

11. การปฏิบัติการสอนในสถานศึกษาในสาขาวิชาเฉพาะ ประกอบด้วย

(ก) สาระการฝึกทักษะ

(1) การบูรณาการความรู้ทั้งหมดมาใช้ในการปฏิบัติการสอนใน

สถานศึกษา

(2) การจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ที่ผู้เรียนเป็นสำคัญ

(3) การจัดกระบวนการเรียนรู้

- เรียนรู้
- (4) การเลือกใช้ การผลิตสื่อและนวัตกรรมที่สอดคล้องกับการจัดการ
 - (5) การใช้เทคนิคและยุทธวิธีในการจัดการเรียนรู้
 - (6) การวัดและประเมินผลการเรียนรู้
 - (7) การทำวิจัยในชั้นเรียนเพื่อพัฒนาผู้เรียน
 - (8) การนำผลการประเมินมาพัฒนาการจัดการเรียนรู้และพัฒนา
- คุณภาพผู้เรียน
- (9) การบันทึกและรายงานผลการจัดการเรียนรู้
 - (10) การสัมมนาทางการศึกษา
- (ข) สมรรถนะ
- (1) สามารถจัดการเรียนรู้ในสาขาวิชาเฉพาะ
 - (2) สามารถประเมิน ปรับปรุง และพัฒนาการจัดการเรียนรู้ให้
- เหมาะสมกับศักยภาพของผู้เรียน
- (3) สามารถทำวิจัยในชั้นเรียนเพื่อพัฒนาผู้เรียน
 - (4) สามารถจัดทำรายงานผลการจัดการเรียนรู้และการพัฒนาผู้เรียน
- สรุปได้ว่า ปัจจัยด้านความรู้และประสบการณ์วิชาชีพ หมายถึง ผู้สอนที่เข้ามาประกอบวิชาชีพต้องมีความรู้ความสามารถ และมีประสบการณ์พร้อมที่จะประกอบวิชาชีพทางการศึกษา

3.8 ปัจจัยด้านปฏิบัติงานในวิชาชีพ

คุณลักษณะของอาจารย์ผู้สอนหรือการแสดงพฤติกรรมกาปฏิบัติงานและการพัฒนางาน ซึ่งต้องปฏิบัติตาม เพื่อให้เกิดผลตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายการเรียนรู้ หรือการจัดการศึกษารวมทั้งต้องฝึกฝนให้มีทักษะหรือความชำนาญสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง

ประกาศคณะกรรมการการครูสภา ได้กำหนดมาตรฐานการปฏิบัติงาน 12 มาตรฐาน ดังนี้

- มาตรฐานที่ 1 ปฏิบัติกิจกรรมทางวิชาการเกี่ยวกับการพัฒนาวิชาชีพครูอยู่เสมอ
- มาตรฐานที่ 2 ตัดสินใจปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ โดยคำนึงถึงผลที่จะเกิดแก่ผู้เรียน
- มาตรฐานที่ 3 มุ่งมั่นพัฒนาผู้เรียนให้เต็มศักยภาพ
- มาตรฐานที่ 4 พัฒนาแผนการสอนให้สามารถปฏิบัติได้เกิดผลจริง
- มาตรฐานที่ 5 พัฒนาสื่อการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพอยู่เสมอ
- มาตรฐานที่ 6 จัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยเน้นผลถาวรที่เกิดขึ้นแก่ผู้เรียน
- มาตรฐานที่ 7 รายงานผลการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

มาตรฐานที่ 8 ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้เรียน

มาตรฐานที่ 9 ร่วมมือกับผู้อื่นในสถานศึกษาอย่างสร้างสรรค์

มาตรฐานที่ 10 ร่วมมือกับผู้อื่นในชุมชนอย่างสร้างสรรค์

มาตรฐานที่ 11 แสวงหาและใช้ข้อมูลข่าวสารในการพัฒนา

มาตรฐานที่ 12 สร้างโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ในทุกสถานการณ์

สรุปได้ว่า ปัจจัยด้านปฏิบัติงานในวิชาชีพ หมายถึง การแสดงพฤติกรรมในการปฏิบัติงาน เพื่อให้เกิดผลตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายการเรียนรู้ หรือการจัดการศึกษา

3.9 ปัจจัยด้านจรรยาบรรณวิชาชีพ

ความหมายของจรรยาบรรณวิชาชีพครู

ผกา สัตธรรม, (2544) กล่าวว่า จรรยาบรรณ หมายถึง ความประพฤติที่ผู้ประกอบวิชาชีพต่าง ๆ ได้กำหนดหลักปฏิบัติขึ้นเพื่อรักษาชื่อเสียง เกียรติคุณของวิชาชีพนั้น ๆ โดยบัญญัติหรือเขียนไว้เป็นลายลักษณ์อักษร

สถาบันพระปกเกล้า, (2545) ได้ให้ความหมายของคำว่า จรรยาบรรณ หมายถึง มาตรฐานของความประพฤติและการใช้ดุลพินิจทางศีลธรรมที่ว่า การกระทำของบุคคล/บริษัท ถูก หรือผิด สมควรหรือไม่สมควร

ในข้อบังคับ ก.พ. ว่าด้วยจรรยาบรรณของข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2534 ได้ให้ความหมายของคำว่า "จรรยาบรรณ" ว่าเป็นประมวลความประพฤติเพื่อรักษาไว้ซึ่งศักดิ์ศรีและส่งเสริมชื่อเสียงเกียรติคุณ เกียรติฐานะของข้าราชการพลเรือน อันจะยังผลให้ผู้ประพฤติเป็นที่เลื่อมใสศรัทธาและยกย่องของบุคคลทั่วไป (สำนักส่งเสริมสร้างวินัยและรักษาระบบคุณธรรม (สำนัก ก.พ. 2543)

คำว่า "จรรยาบรรณ" เป็นคำสมาสระหว่าง "จรรยา" ซึ่งหมายถึง ความประพฤติ หรือกิจวัตร ที่ควรประพฤติ และอีกคำหนึ่ง คือ "บรรณ" ซึ่งหมายถึง เอกสารหรือหนังสือ เมื่อรวมความเข้าด้วยกัน จึงหมายถึง เอกสารหรือหนังสือที่วาดด้วยข้อควรประพฤติปฏิบัติของบุคคลกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งหรืออาชีพใด อาชีพหนึ่ง

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พุทธศักราช 2525 ให้ความหมายของ "จรรยา" ไว้ว่าเป็นคำนาม หมายถึง ความประพฤติ กิจวัตรที่ควรประพฤติในหมู่คณะ เช่น จรรยาแพทย์ นิยมใช้ในทางที่ดี ถ้าไม่มีจรรยาก็หมายถึงไม่มีความประพฤติที่ดี ส่วนคำว่า "จรรยาบรรณ" หมายถึง ประมวลความประพฤติที่ผู้ประกอบวิชาชีพการงานแต่ละอย่างกำหนดขึ้น เพื่อรักษาและส่งเสริมเกียรติคุณชื่อเสียงและฐานะของสมาชิก อาจเขียนเป็นลายลักษณ์อักษรหรือไม่ก็ได้

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พุทธศักราช 2542 ได้ให้ความหมายของคำว่า "จรรยาบรรณ" ไว้ว่าเป็นประมวลความประพฤติที่ผู้ประกอบอาชีพการงานแต่ละอย่างกำหนดขึ้น เพื่อรักษาและส่งเสริมเกียรติคุณ ชื่อเสียง และฐานะของสมาชิก อาจเขียนเป็นลายลักษณ์อักษรหรือไม่ก็ได้ (พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542)

ฉลอง มาปรีดา (2537) กล่าวว่า ศาสตราจารย์ ดร.อมร รักษาสัตย์ ให้ความหมายของจรรยาบรรณ ว่าเป็นการที่คณะหรือบุคคลรวมกลุ่ม ร่วมอาชีพ ร่วมกันก่อตั้งสมาคมหรือองค์กรขึ้นมาเพื่อประกอบวิชาชีพนั้นแล้วช่วยกันทำนุบำรุงรักษาความดีงามในวิชาชีพนั้นให้ยืนยาวต่อไป การใช้เกณฑ์ข้อบังคับของหมู่ในเชิงที่เห็นว่าดีงามมาบีบบังคับมวลหมู่สมาชิกในองค์กรนั้น ๆ เอง เป็นการใช้ความมีวินัยในตนเองมาเป็นเครื่องควบคุมระเบียบวินัยของคนหมู่มากนั่นเอง

อรณพ จินะวัฒน์, (2539) กล่าวว่า จรรยาบรรณวิชาชีพครู หมายถึง การกำหนดข้อปฏิบัติหรือคุณธรรมเพื่อใช้หลักปฏิบัติในวิชาชีพครูของผู้ที่เป็นครู เพื่อให้เกิดความพอใจทั้งแก่ผู้กำหนดเองคือ ครู และผู้ที่เกี่ยวข้องด้วย คือ ศิษย์ โดยมีหลักการที่ถูกต้องเหมาะสม เมื่อปฏิบัติแล้วทำให้เกิดความพอใจ ความสำเร็จ ความเจริญก้าวหน้า ทั้งแก่อาจารย์ผู้สอนและยังผลดีแก่ศิษย์เอง อันจะก่อให้เกิดผลดีต่อครูเอง ลูกศิษย์และส่วนรวมคือสังคมและประเทศชาติอีกด้วย

สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา (2549) ได้ให้ความหมายของคำว่า จรรยาบรรณวิชาชีพครู หมายถึง กฎแห่งความประพฤติสำหรับสมาชิกวิชาชีพครู ซึ่งองค์กรวิชาชีพครูเป็นผู้กำหนดและสมาชิกในวิชาชีพทุกคนต้องถือปฏิบัติโดยเคร่งครัด หากมีการละเมิดจะมีการลงโทษ

จรรยาบรรณวิชาชีพครู หมายถึง ประมวลความประพฤติ หรือกิริยาอาการที่ผู้ประกอบวิชาชีพครูควรประพฤติปฏิบัติ เพื่อรักษาส่งเสริมเกียรติคุณชื่อเสียงและฐานะของความเป็นครู

สรุปได้ว่า การเป็นผู้มีคุณธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพ หมายถึง ลักษณะหรือพฤติกรรมที่บ่งบอกถึงการวางตนอย่างมีแบบแผนอยู่ในศีลธรรมอันดีงาม มีจิตใจที่ดีงาม ประพฤติปฏิบัติตนในสิ่งที่ดีงามถูกต้องตามขนบธรรมเนียม ระเบียบ กฎหมายของสังคม ซึ่งอยู่ในกรอบของจรรยาบรรณวิชาชีพ

แนวคิดเกี่ยวกับจรรยาบรรณวิชาชีพครู

กระทรวงศึกษาธิการ โดยสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูได้กำหนดนโยบายการพัฒนาข้าราชการครูขึ้น เพื่อเป็นกรอบเป้าหมายและมาตรฐานในการพัฒนาข้าราชการครู โดยมีหลักการมุ่งส่งเสริมให้ข้าราชการครูทุกระดับ ทุกคนได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ทั้งในด้านการปฏิบัติวิชาชีพ อันเป็นผลทำให้เกิดการพัฒนาผู้เรียนอย่างรอบด้าน เต็มศักยภาพและคุณธรรมจริยธรรมและจรรยาบรรณ รวมทั้งให้มีค่านิยมในการพัฒนาตนเองอยู่เสมอ (สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครู, 2539)

ในการประกอบอาชีพทุกอาชีพผู้ประกอบอาชีพจะต้องมีจรรยาบรรณและผู้ประกอบอาชีพครู นั้นมีระเบียบคุรุสภาเรื่องจรรยาบรรณครู โดยกระทรวงศึกษาธิการให้ความเห็นชอบ ครูที่อยู่ในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการหรือผู้ที่เป็นสมาชิกขององค์การคุรุสภาเท่านั้น นอกจากคุรุสภาได้กำหนดจรรยาบรรณครูแล้วคุรุสหายังส่งเสริมและพัฒนาวิชาชีพครู โดยกำหนดเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครูขึ้น เมื่อปี พ.ศ. 2533 ประกอบด้วย ด้านรอบรู้ สอนดี มีคุณธรรม จรรยาบรรณ และมุ่งพัฒนา และได้มีการพัฒนาตลอดมา จนถึงปี พ.ศ. 2548 คุรุสภาได้แบ่งเกณฑ์มาตรฐานออกเป็น มาตรฐาน ความรู้และประสบการณ์วิชาชีพ มาตรฐานการปฏิบัติงาน และ มาตรฐานการปฏิบัติตนหรือจรรยาบรรณของวิชาชีพ (สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา, 2549)

จากจรรยาบรรณวิชาชีพครู พ.ศ. 2548 ที่คุรุสภากำหนดให้มีรายละเอียดดังนี้

จรรยาบรรณต่อตนเอง

ข้อ 1 ครูย่อมพัฒนาตนทั้งในด้านวิชาชีพ ด้านบุคลิกภาพ และวิสัยทัศน์ให้ทันต่อการพัฒนาทางวิทยาการ เศรษฐกิจ สังคมและการเมืองอยู่เสมอ

หลักการ

สังคมและวิทยาการมีการพัฒนาและเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ ดังนั้นครูในฐานะผู้พัฒนาทรัพยากรมนุษย์ จึงต้องพัฒนาตนเองให้ทันต่อความเปลี่ยนแปลงและแนวโน้มที่จะเปลี่ยนแปลงในอนาคต

คำอธิบาย

การพัฒนาตนเองทั้งในด้านวิชาชีพ ด้านบุคลิกภาพ และวิสัยทัศน์ ให้ทันต่อการพัฒนาทางวิทยาการ เศรษฐกิจ สังคมและการเมืองอยู่เสมอ หมายถึง การใฝ่รู้ ศึกษาค้นคว้า ริเริ่ม สร้างสรรค์ ความรู้ใหม่ให้ทันสมัย ทันเหตุการณ์ และทันต่อการเปลี่ยนแปลง ทั้งด้าน เศรษฐกิจ สังคม การเมือง และเทคโนโลยี สามารถพัฒนาบุคลิกภาพและวิสัยทัศน์

1. ใส่ใจศึกษาค้นคว้า ริเริ่มสร้างสรรค์ความรู้ใหม่เกี่ยวกับวิชาชีพอยู่เสมอ

ตัวอย่างเช่น

- 1.1 หาความรู้จากเอกสาร ตำรา และสื่อต่าง ๆ ตามโอกาส
- 1.2 จัดทำและเผยแพร่ความรู้ต่าง ๆ ผ่านสื่อตามโอกาส
- 1.3 เข้าร่วมประชุม อบรม สัมมนา หรือฟังคำบรรยายหรืออภิปรายทาง

วิชาการ

2. มีความรอบรู้ ทันสมัย ทันเหตุการณ์ สามารถนำมาวิเคราะห์ กำหนดเป้าหมายแนวทาง พัฒนาตนเองและวิชาชีพ ทันต่อการเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจ การเมือง อาชีพและเทคโนโลยี ตัวอย่างเช่น

- 2.1 นำเทคโนโลยีที่เหมาะสมมาใช้ประกอบการเรียนการสอน
- 2.2 ติดตามข่าวสารเหตุการณ์บ้านเมือง เศรษฐกิจ สังคม การเมือง อยู่

เสมอ

- 2.3 วางแผนพัฒนาตนเองและพัฒนางาน

3. แสดงออกทางร่างกาย กิริยา วาจา อย่างสง่างามเหมาะสมกับกาลเทศะ

ตัวอย่างเช่น

- 3.1 รักษาสุขภาพและปรับปรุงบุคลิกภาพอยู่เสมอ
- 3.2 มีความเชื่อมั่นในตนเอง
- 3.3 แต่งกายสะอาดเหมาะสมกับกาลเทศะและทันสมัย
- 3.4 มีความกระตือรือร้น ใฝ่ต่อความรู้สึกรักของสังคม

จรรยาบรรณต่อวิชาชีพ

ข้อ 2. ครูย่อมรักและศรัทธาในวิชาชีพครู และเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กรวิชาชีพ

ครู

หลักการ

ความรักและเชื่อมั่นในอาชีพของตนย่อมทำให้การทำงานได้อย่างมีความสุขและมุ่งมั่นอันจะส่งผลให้อาชีพนั้นเจริญรุ่งเรืองและมั่นคง ดังนั้น ครูย่อมรักและศรัทธาในอาชีพครูและเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กรวิชาชีพครูด้วยความเต็มใจ

คำอธิบาย

ความรักและศรัทธาในวิชาชีพครูและเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กรวิชาชีพครู หมายถึง การแสดงออกด้วยความชื่นชมและเชื่อมั่นในอาชีพครูด้วยตระหนักว่าอาชีพนี้เป็นอาชีพที่มีเกียรติ มีความสำคัญและจำเป็นต่อสังคม ครูพึงปฏิบัติงานด้วยความเต็มใจและภูมิใจ รวมทั้งปกป้องเกียรติภูมิของอาชีพครู เข้าร่วมกิจกรรมและสนับสนุนองค์กรวิชาชีพครู

พฤติกรรมที่สำคัญ

1. เชื่อมมั่น ชื่นชม ภูมิใจในความเป็นครูและองค์กรวิชาชีพ ว่ามีความสำคัญและจำเป็นต่อสังคม ตัวอย่างเช่น

- 1.1 ชื่นชมในเกียรติและรางวัลที่ได้รับ รักษาไว้อย่างเสมอต้นเสมอปลาย
- 1.2 ยกย่องชื่นชมเพื่อนครูที่ประสบความสำเร็จเกี่ยวกับการสอน
- 1.3 เผยแพร่ผลสำเร็จของตนเองและเพื่อนครู
- 1.4 แสดงตนว่าเป็นครูอย่างภาคภูมิใจ

2. เป็นสมาชิกองค์กรวิชาชีพครูและสนับสนุนหรือเข้าร่วม หรือเป็นผู้นำใน

กิจกรรมพัฒนาวิชาชีพครู ตัวอย่างเช่น

- 2.1 ปฏิบัติตามเงื่อนไขข้อกำหนดขององค์กร
- 2.2 ร่วมกิจกรรมที่องค์กรจัดขึ้น
- 2.3 เป็นกรรมการหรือคณะทำงานองค์กร

3. ปกป้องเกียรติภูมิของครูและองค์กรวิชาชีพครู ตัวอย่างเช่น

- 3.1 เผยแพร่ประชาสัมพันธ์ ผลงานของครูและองค์กรวิชาชีพ
- 3.2 เมื่อมีผู้เข้าใจผิดเกี่ยวกับวงการวิชาชีพครู ก็ชี้แจงและทำความเข้าใจ

ให้ถูกต้อง

จรรยาบรรณต่อผู้รับบริการ

ข้อ 3 ครูต้องรักและเมตตาศิษย์ โดยให้ความเอาใจใส่ช่วยเหลือ ส่งเสริม ให้กำลังใจในการศึกษาเล่าเรียนแก่ศิษย์โดยเสมอหน้า

หลักการ

การแสดงออกของบุคคลในทางที่ดี เป็นผลมาจากสภาวะจิตใจที่ดีงามและความเชื่อถือที่ถูกต้องของบุคคล บุคคลที่มีความรักและเมตตาย่อมแสดงออกด้วยความปรารถนาในอันที่จะก่อให้เกิดผลดีต่อบุคคลอื่น มีความสุภาพ ไตร่ตรองถึงผลแล้วจึงแสดงออกอย่างจริงจัง ครูจึงต้องมีความรักและเมตตาต่อศิษย์อยู่เสมอ ซึ่งจะเป็นผลให้พฤติกรรมของครูที่แสดงออกต่อศิษย์เป็นไปในทางสุภาพ เอื้ออาทรส่งผลดีต่อศิษย์ในทุก ๆ ด้าน

คำอธิบาย

ครูต้องรักและเมตตาศิษย์ โดยให้ความเอาใจใส่ช่วยเหลือ ส่งเสริมให้กำลังใจในการศึกษาเล่าเรียนแก่ศิษย์โดยเสมอหน้า หมายถึง การตอบสนองต่อความต้องการ ความถนัด ความสนใจของศิษย์อย่างจริงจัง สอดคล้องกับความเคารพ การยอมรับ การเห็นอกเห็นใจต่อสิทธิพื้นฐานของศิษย์จนเป็นที่ไว้วางใจเชื่อถือและชื่นชมได้ รวมทั้งเป็นผลไปสู่การพัฒนารอบด้านอย่างเท่าเทียมกัน

พฤติกรรมที่สำคัญ

1. สร้างความรู้สึกเป็นมิตร เป็นที่พึ่งพาและวางใจได้ของศิษย์แต่ละคนและทุกคน ตัวอย่างเช่น

- 1.1 ให้ความเป็นกันเองกับศิษย์
- 1.2 รับฟังปัญหาของศิษย์และให้ความช่วยเหลือศิษย์
- 1.3 ร่วมทำกิจกรรมกับศิษย์เป็นครั้งคราวตามความเหมาะสม
- 1.4 สนทนาไต่ถามทุกข์สุขของศิษย์

2. ตอบสนองข้อเสนอและการกระทำของศิษย์ในทางสร้างสรรค์ตามสภาพปัญหาความต้องการและศักยภาพของศิษย์แต่ละคนและทุกคน ตัวอย่างเช่น

- 2.1 สนใจคำถามและคำตอบของศิษย์ทุกคน
- 2.2 ให้โอกาสศิษย์แต่ละคนได้แสดงออกตามความสามารถ ความถนัดและความสนใจ
- 2.3 ช่วยแก้ไขข้อบกพร่องของศิษย์
- 2.4 รับการนัดหมายของศิษย์เกี่ยวกับการเรียนรู้ก่อนงานอื่น ๆ

3. เสนอและแนะแนวทางการพัฒนาของศิษย์แต่ละคน และทุกคนตามความถนัด ความสนใจ และศักยภาพของศิษย์ ตัวอย่างเช่น

- 3.1 มอบหมายงานตามความถนัด
- 3.2 จัดกิจกรรมหลากหลายตามสภาพความแตกต่างของศิษย์ เพื่อให้แต่ละคนประสบความสำเร็จเป็นระยะอยู่เสมอ
- 3.3 แนะนำแนวทางที่ถูกต้องให้แก่ศิษย์
- 3.4 ปรึกษาหารือกับครู ผู้ปกครอง เพื่อนนักเรียน เพื่อหาสาเหตุและวิธีแก้ปัญหของศิษย์

4. แสดงผลงานที่ภูมิใจของศิษย์แต่ละคนและทุกคน ทั้งในและนอกสถานศึกษา ตัวอย่างเช่น

- 4.1 ตรวจผลงานของศิษย์อย่างสม่ำเสมอ
- 4.2 แสดงผลงานของศิษย์ในห้องเรียน (ห้องปฏิบัติการ)
- 4.3 ประกาศหรือเผยแพร่ผลงานของศิษย์ที่ประสบผลสำเร็จ

ข้อ 4 ครูต้องอบรม สั่งสอน ฝึกฝน สร้างเสริมความรู้ ทักษะและนิสัยที่ถูกต้องดีงามให้แก่ศิษย์อย่างเต็มความสามารถด้วยความบริสุทธิ์ใจ

หลักการ

ครูที่ดี ต้องมีความมุ่งมั่นในการพัฒนาศิษย์ให้เจริญได้อย่างเต็มศักยภาพ และถือว่าความรับผิดชอบของตนจะสมบูรณ์ต่อเมื่อศิษย์ได้แสดงออก ซึ่งผลแห่งการพัฒนานั้นแล้ว ครูจึงต้องเรียนรู้เกี่ยวกับศักยภาพของศิษย์แต่ละคนและทุกคน เลือกกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลาย เหมาะสม สอดคล้องกับการพัฒนาตามศักยภาพนั้น ดำเนินการให้ศิษย์ได้ลงมือทำกิจกรรมการเรียนรู้ จนเกิดผล อย่างชัดแจ้ง และยังกระตุ้นยั่วยุให้ศิษย์ทุกคนได้ทำกิจกรรมต่อเนื่อง เพื่อความเจริญก้าวหน้าอย่างไม่มีที่สิ้นสุด

คำอธิบาย

ครูต้องอบรม สั่งสอนฝึกฝนสร้างเสริมความรู้ ทักษะ และนิสัยที่ถูกต้องดีงามให้เกิดแก่ศิษย์อย่างเต็มความสามารถด้วยความบริสุทธิ์ใจ หมายถึง การดำเนินงานตั้งแต่การเลือกกำหนดกิจกรรมการเรียนรู้ที่มุ่งผลการพัฒนาในตัวศิษย์อย่างแท้จริง การจัดให้ศิษย์มีความรับผิดชอบและเป็นเจ้าของการเรียนรู้ตลอดจนการประเมินร่วมกับศิษย์ในผลการเรียนและการเพิ่มพูนการเรียนรู้ภายหลังบทเรียนต่าง ๆ ด้วยความปรารถนาที่จะให้ศิษย์แต่ละคนและทุกคนพัฒนาได้อย่างเต็มศักยภาพ

พฤติกรรมสำคัญ

1. อบรม สั่งสอน ฝึกฝนและจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เพื่อพัฒนาศิษย์อย่างมุ่งมั่นและตั้งใจ ตัวอย่างเช่น

- 1.1 สอนเต็มเวลา ไม่เบียดบังเวลาของศิษย์ไปหาผลประโยชน์ส่วนตน
- 1.2 เอาใจใส่ อบรม สั่งสอนศิษย์จนเกิดทักษะในการปฏิบัติงาน
- 1.3 อุทิศเวลาเพื่อพัฒนาศิษย์ตามความจำเป็นและเหมาะสม
- 1.4 ไม่ละทิ้งชั้นเรียนหรือขาดการสอน

2. อบรมสั่งสอน ฝึกฝนและจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เพื่อพัฒนาศิษย์อย่างเต็มศักยภาพ ตัวอย่างเช่น

2.1 เลือกใช้วิธีการที่หลากหลายในการสอนให้เหมาะสมกับสภาพของศิษย์

- 2.2 ให้ความรู้โดยไม่ปิดบัง
- 2.3 สอนเต็มความสามารถ
- 2.4 เปิดโอกาสให้ศิษย์ได้ฝึกปฏิบัติอย่างเต็มความสามารถ
- 2.5 สอนเต็มความสามารถและด้วยความเต็มใจ
- 2.6 กำหนดเป้าหมายที่ท้าทายและพัฒนาขึ้น
- 2.7 ลงมือจัด และเลือกกิจกรรมที่นำไปสู่ผลจริง ๆ
- 2.8 ประเมิน ปรับปรุง ให้ได้ผลจริง
- 2.9 ภูมิใจเมื่อศิษย์พัฒนา

3. อบรม สั่งสอน ฝึกฝนและจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาศิษย์ด้วยความบริสุทธิ์ใจ ตัวอย่างเช่น

3.1 สั่งสอนศิษย์โดยไม่ปิดเบียนหรืออำพราง

3.2 อบรมสั่งสอนศิษย์โดยไม่เลือกที่รักมักที่ชัง

3.3 มอบหมายงานและตรวจผลงานด้วยความยุติธรรม

ข้อ 5 ครูต้องประพฤติ ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ศิษย์ทั้งทางกาย วาจา ใจ
หลักการ

การเรียนรู้ในด้านค่านิยมและจริยธรรม จำเป็นต้องมีตัวแบบที่ดี เพื่อให้
ผู้เรียนยึดถือและไปปฏิบัติตาม ครูที่ดีจึงถ่ายทอดค่านิยมและจริยธรรมด้วยการแสดงตนเป็นตัวอย่าง
เสมอ การแสดงตนเป็นตัวอย่างนี้ถือว่าครูเป็นผู้นำในการพัฒนาศิษย์อย่างแท้จริง

คำอธิบาย

การประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี หมายถึง การแสดงออกอย่าง
สม่ำเสมอของครูที่ศิษย์สามารถสังเกตรับรู้ได้เอง และเป็นการแสดงที่เป็นไปตามมาตรฐานแห่ง
พฤติกรรมระดับสูงตามค่านิยม คุณธรรม และวัฒนธรรมอันดีงาม

พฤติกรรมที่สำคัญ

1. ตระหนักว่าพฤติกรรมการแสดงออกของครูมีผลต่อการพัฒนาพฤติกรรม
ของศิษย์อยู่เสมอ ตัวอย่างเช่น

1.1 ระมัดระวังในการกระทำ และการพูดของตนอยู่เสมอ

1.2 ไม่โกรธง่ายหรือแสดงอารมณ์ฉุนเฉียวต่อหน้าศิษย์

1.3 มองโลกในแง่ดี

2. พุดจาสุภาพและสร้างสรรค์โดยคำนึงถึงผลที่จะเกิดขึ้นกับศิษย์และ

สังคม ตัวอย่างเช่น

2.1 ไม่พูดคำหยาบหรือก้าวร้าว

2.2 ไม่นินทาหรือพุดจาส่อเสียด

3. กระทำตนเป็นแบบอย่างที่ดีสอดคล้องกับคำสอนของตนและวัฒนธรรม

ประเพณีอันดีงาม ตัวอย่างเช่น

3.1 ปฏิบัติตนให้มีสุภาพดี และบุคลิกภาพที่ดีอยู่เสมอ

3.2 แต่งกายสะอาดสุภาพเรียบร้อยเหมาะสมกับกาลเทศะ

3.3 แสดงกิริยามารยาทสุภาพเรียบร้อยอยู่เสมอ

3.4 ตรงต่อเวลา

3.5 แสดงออกซึ่งนิสัยที่ดีในการประหยัด ซื่อสัตย์ อดทน และสามัคคีมีวินัย

3.6 รักษาสาธารณะสมบัติและสิ่งแวดล้อม

ข้อ 6 ครูต้องไม่กระทำตนเป็นปฏิปักษ์ต่อความเจริญทางกาย สติปัญญา จิตใจ
อารมณ์ และสังคมของศิษย์

หลักการ

การแสดงออกของครูใด ๆ ก็ตามย่อมมีผลในทางบวกหรือลบต่อความเจริญ
เติบโตของศิษย์เมื่อครูเป็นผู้รับผิดชอบโดยตรงต่อการพัฒนาทุก ๆ ด้านของศิษย์ จึงต้องพิจารณาเลือก
แสดง แต่เฉพาะการแสดงออกที่มีผลทางบวกพึงระงับและละเว้นการแสดงใด ๆ ที่นำไปสู่การชะลอหรือ

ขีดขวางความก้าวหน้าของศิษย์ทุก ๆ ด้าน

คำอธิบาย

การไม่กระทำตนเป็นปฏิปักษ์ต่อความเจริญทางกาย สติปัญญา จิตใจ อารมณ์ และสังคมของศิษย์ หมายถึง การตอบสนองต่อศิษย์ในการลงโทษหรือให้รางวัลหรือการกระทำอื่นใดที่นำไปสู่การลดพฤติกรรมที่ไม่พึงปรารถนาหรือเพิ่มพฤติกรรมที่พึงปรารถนา

พฤติกรรมที่สำคัญ

1. ละเว้นการกระทำให้ศิษย์เกิดความกระตือรือร้นต่อจิตใจ สติปัญญา อารมณ์และสังคมของศิษย์ ตัวอย่างเช่น

- 1.1 ไม่นำปมด้อยของศิษย์มาล้อเลียน
- 1.2 ไม่ประจานศิษย์
- 1.3 ไม่พูดจาหรือกระทำการใด ๆ ที่เป็นการซ้ำเติมปัญหาหรือข้อบกพร่อง

ของศิษย์

- 1.4 ไม่นำความเครียดมาระบายต่อศิษย์ ไม่ว่าด้วยคำพูด หรือสีหน้าท่าทาง
- 1.5 ไม่เปรียบเทียบฐานะความเป็นอยู่ของศิษย์
- 1.6 ไม่ลงโทษศิษย์เกินกว่าเหตุ

ตัวอย่างเช่น

2. ละเว้นการกระทำที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพและร่างกายของศิษย์

- 2.1 ไม่ทำร้ายร่างกายศิษย์
- 2.2 ไม่ลงโทษศิษย์เกินกว่าระเบียบกำหนด
- 2.3 ไม่จัดหรือปล่อยให้สภาพแวดล้อมเป็นอันตรายต่อศิษย์
- 2.4 ไม่ใช้ศิษย์เกินกว่าเหตุ

3. ละเว้นการกระทำที่สกัดกั้นพัฒนาการทางสติปัญญา อารมณ์ จิตใจ และสังคมของศิษย์ ตัวอย่างเช่น

- 3.1 ไม่ตัดสินคำตอบถูกผิดโดยยึดคำตอบของครู
- 3.2 ไม่ดูค่าซ้ำเติมศิษย์ที่เรียนช้า
- 3.3 ไม่ขีดขวางโอกาสให้ศิษย์ได้แสดงออกทางสร้างสรรค์
- 3.4 ไม่ตั้งฉายาในทางลบให้ศิษย์

ข้อ 7 ครูต้องไม่แสวงหาประโยชน์อันเป็นอามิสสินจ้างจากศิษย์ในการปฏิบัติหน้าที่หลักการ

การใช้ตำแหน่งหน้าที่ในวิชาชีพแสวงหาประโยชน์ตนโดยมิชอบ ย่อมทำให้เกิดความลำเอียงในการปฏิบัติหน้าที่ สร้างความไม่เสมอภาค นำไปสู่ความเสื่อมศรัทธาในบุคคลและวิชาชีพ ดังนั้น ครูจึงไม่แสวงหาประโยชน์อันมิควรได้จากศิษย์ หรือใช้ศิษย์ไปแสวงหาประโยชน์ให้แก่ตนโดยมิชอบ

คำอธิบาย

การไม่แสวงหาประโยชน์อันเป็นอามิสสินจ้างจากศิษย์ ในการปฏิบัติหน้าที่ปกติและไม่ใช้ศิษย์กระทำการใด ๆ อันเป็นการหาประโยชน์ให้แก่ตนโดยมิชอบ หมายถึง การไม่กระทำการใด ๆ ที่จะได้มาซึ่งผลตอบแทนเกินสิทธิที่พึงมีพึงได้จากการปฏิบัติหน้าที่ในความรับผิดชอบตามปกติ

พฤติกรรมที่สำคัญ

1. ไม่รับหรือแสวงหาอามิสสินจ้างหรือผลประโยชน์อันมิควรจาก

ศิษย์ ตัวอย่างเช่น

- 1.1 ไม่หารายได้จากการนำสินค้ามาขายให้ศิษย์
- 1.2 ไม่ตัดสินผลงานหรือผลการเรียน โดยมีสิ่งแลกเปลี่ยน
- 1.3 ไม่บังคับหรือสร้างเงื่อนไขให้ศิษย์มาเรียนพิเศษ เพื่อหารายได้
2. ไม่ใช้ศิษย์เป็นเครื่องมือหาประโยชน์ให้กับตนโดยมิชอบด้วย

กฎหมาย ขนบธรรมเนียมประเพณีหรือความรู้สึกของสังคม ดังตัวอย่างเช่น

- 2.1 ไม่นำผลงานของศิษย์ไปแสวงหากำไรส่วนตน
- 2.2 ไม่ใช้แรงงานศิษย์เพื่อประโยชน์ส่วนตน
- 2.3 ไม่ใช้หรือจ้างวานศิษย์ไปทำสิ่งผิดกฎหมาย

จรรยาบรรณต่อผู้ร่วมประกอบวิชาชีพ

ข้อ 8 ครูพึงช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกันอย่างสร้างสรรค์ โดยยึดมั่นในระบบ

คุณธรรม สร้างความสามัคคีในหมู่คณะ

หลักการ

สมาชิกการของสังคมใดพึงผนึกกำลังกัน พัฒนาสังคมนั้นและเกื้อกูลสังคมรอบข้างในวงวิชาชีพครู ผู้ประกอบอาชีพครูพึงร่วมและช่วยเหลือเกื้อกูลกันด้วยความเต็มใจอันจะยังผลให้เกิดพลังและศักยภาพในการพัฒนาวิชาชีพครูและการพัฒนาสังคม

คำอธิบาย

การช่วยเหลือเกื้อกูลครูและชุมชนในทางสร้างสรรค์ หมายถึง การให้ความร่วมมือแนะนำปรึกษาช่วยเหลือแก่เพื่อนครู ทั้งเรื่องส่วนตัว ครอบครัว และการทำงานตามโอกาสอย่างเหมาะสม รวมทั้งเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชน โดยการให้คำปรึกษาแนะนำแนวทางปฏิบัติตนปฏิบัติงาน เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในชุมชน

พฤติกรรมที่สำคัญ

1. ให้ความร่วมมือแนะนำ แก่เพื่อนครูตามโอกาสและความเหมาะสม

ตัวอย่างเช่น

- 1.1 ให้คำปรึกษาการจัดทำผลงานทางวิชาการ
- 1.2 ให้คำแนะนำการผลิตสื่อการเรียนการสอน
2. ให้ความช่วยเหลือด้านทุนทรัพย์ สิ่งของแก่เพื่อนครูตามโอกาส และความ

เหมาะสม ตัวอย่างเช่น

- 2.1 ร่วมงานกุศล
- 2.2 ช่วยทรัพย์เมื่อครูเดือดร้อน
- 2.3 จัดตั้งกองทุนเพื่อช่วยเหลือซึ่งกันและกัน
3. เข้าร่วมกิจกรรมของชุมชนรวมทั้งให้คำปรึกษาแนะนำทางปฏิบัติตน

ตัวอย่างเช่น

- 3.1 ปฏิบัติงาน เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในชุมชน
- 3.2 เน้นแนวทางป้องกัน และกำจัดมลพิษ

จรรยาบรรณต่อสังคม

ข้อ 9 ครูพึงประพฤติ ปฏิบัติตน เป็นผู้นำในการอนุรักษ์และพัฒนาภูมิปัญญาและ

วัฒนธรรมไทย

หลักการ

หน้าที่สำคัญประการหนึ่งของการศึกษา คือ การพัฒนาคนให้มีภูมิปัญญาและรู้จักเลือกวิธีการดำเนินชีวิตที่ดีงาม ในฐานะที่ครูเป็นบุคลากรที่สำคัญทางการศึกษา ครูจึงควรเป็นผู้นำในการอนุรักษ์และพัฒนาภูมิปัญญาและวัฒนธรรมไทย

คำอธิบาย

การเป็นผู้นำในการอนุรักษ์ และพัฒนาภูมิปัญญาและวัฒนธรรมไทย หมายถึง การริเริ่ม ดำเนินกิจกรรม สนับสนุนส่งเสริมภูมิปัญญาและวัฒนธรรมไทยโดยรวบรวมข้อมูล ศึกษาวิเคราะห์ เลือกสรร ปฏิบัติตน และเผยแพร่ศิลปะ ประเพณี ดนตรี กีฬา การละเล่น อาหารเครื่องแต่งกาย ฯลฯ เพื่อใช้ในการเรียนการสอนการดำรงชีวิตตนและสังคม

พฤติกรรมที่สำคัญ

1. รวบรวมข้อมูลและเลือกสรรภูมิปัญญาท้องถิ่น และวัฒนธรรมที่เหมาะสมมาใช้จัดกิจกรรมการเรียนการสอน ตัวอย่างเช่น

- 1.1 เชิญบุคคลในท้องถิ่นมาเป็นวิทยากร
- 1.2 นำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน
- 1.3 นำศิษย์ไปศึกษาในแหล่งวิทยาการชุมชน

2. เป็นผู้นำในการวางแผนและดำเนินการ เพื่ออนุรักษ์และพัฒนาภูมิปัญญา

ท้องถิ่นและวัฒนธรรม ตัวอย่างเช่น

- 2.1 ฝึกการละเล่นท้องถิ่นให้กับศิษย์
- 2.2 จัดตั้งชมรม สนใจศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น
- 2.3 จัดทำพิพิธภัณฑ์ในสถานศึกษา

3. สนับสนุนส่งเสริมเผยแพร่ และร่วมกิจกรรมทางประเพณีวัฒนธรรมของชุมชน

อย่างสม่ำเสมอ ตัวอย่างเช่น

- 3.1 รณรงค์การใช้สินค้าพื้นเมือง
- 3.2 เผยแพร่การแสดงศิลปะพื้นบ้าน
- 3.3 ร่วมงานประเพณีของท้องถิ่น

4. ศึกษา วิเคราะห์ วิจัยภูมิปัญญา และวัฒนธรรมท้องถิ่น เพื่อนำผลมาใช้ในการ จัดกิจกรรมการเรียนการสอน ตัวอย่างเช่น

4.1 ศึกษาวิเคราะห์เกี่ยวกับการละเล่นพื้นบ้าน นิทานพื้นบ้าน เพลงกล่อมเด็ก ตำนาน และความเชื่ออื่น

สรุปได้ว่า การพัฒนาตนเองนั้น ครูต้องดำเนินการปรับปรุงตนเอง เสริมสร้างความรู้ ความสามารถและทักษะในด้านต่าง ๆ อาทิ ด้านวิชาชีพ วิสัยทัศน์ บุคลิกภาพ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ บรรยากาศองค์กร เพื่อให้สามารถปฏิบัติงานที่ตนได้รับมอบหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพและเป็นการเปลี่ยนแปลง พฤติกรรมให้เกิดการเรียนรู้พร้อมต่อกระแสการเปลี่ยนแปลงของโลกในยุคปัจจุบันอยู่ตลอดเวลา

4. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์

4.1 การวิเคราะห์การจำแนก

ความหมายของการวิเคราะห์การจำแนก

การวิเคราะห์การจำแนก เป็นวิธีการทางสถิติที่ใช้วิเคราะห์จำแนกกลุ่มตั้งแต่ 2 กลุ่มขึ้นไป ด้วยการวิเคราะห์จำแนกตัวแปรตาม 1 ตัว และตัวแปรอิสระตั้งแต่ 1 ตัวขึ้นไป การวิเคราะห์ด้วยวิธีนี้นอกจากจะสามารถจำแนกความแตกต่างระหว่างกลุ่มได้แล้ว ยังสามารถบอกธรรมชาติบางอย่างของการจำแนกกลุ่มได้ด้วย เช่น บอกได้ว่าตัวแปรใดจำแนกได้ดีมาน้อยกว่ากัน นั่นคือ สามารถบอกประสิทธิภาพหรือน้ำหนักในการจำแนกของตัวแปรเหล่านั้น การวิเคราะห์จำแนกกลุ่มเป็นการใช้ตัวแปรพยากรณ์หรือตัวแปรอิสระที่ร่วมกันพยากรณ์ตัวแปรตาม ซึ่งเป็นเทคนิคทางสถิติที่คล้ายคลึงกับการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ

วัตถุประสงค์ของการวิเคราะห์การจำแนก

กัลยา วานิชย์บัญชา (2550) ได้กล่าวถึง วัตถุประสงค์ของการวิเคราะห์การจำแนกกลุ่มไว้ 3 ประการ คือ

- 1) เพื่อหาสาเหตุหรือปัจจัยที่ควรใช้ในการแบ่งกลุ่ม
- 2) เพื่อสร้างสมการจำแนกกลุ่มที่ดีที่สุดจากข้อมูล
- 3) เพื่อนำสมการจำแนกกลุ่มมาใช้พยากรณ์หน่วยวิเคราะห์ใหม่ว่าสมควรจัดให้อยู่ในกลุ่มใด

เงื่อนไขและข้อตกลงเบื้องต้น

ข้อตกลงเบื้องต้นที่สำคัญของการวิเคราะห์การจำแนกประเภท มีดังนี้

1. ข้อมูลที่ใช้วิเคราะห์ต้องมีการกระจายแจกแจงเป็นโค้งปกติ โดยเฉพาะตัวแปรอิสระต้องมีการแจกแจงเป็นโค้งปกติเสมอ แต่ตัวแปรตามอาจจะมิใช่ข้อยกเว้นได้ แต่ถ้าข้อมูลทั้งหมดแจกแจงเป็นโค้งปกติก็จะทำให้การวิเคราะห์มีความถูกต้องน่าเชื่อถือยิ่งขึ้น
2. ตัวแปรอิสระมีข้อมูลในระดับอันดับภาคชั้นหรืออัตราส่วน หรืออัตราส่วน หรือตัวแปรนามบัญญัติที่ปรับเป็นตัวแปรหุ่น (Dummy Variable)

3. กลุ่มย่อยในตัวแปรตามมีเมตริกซ์ความแปรปรวน-ความแปรปรวนร่วมเท่ากัน การทดสอบความเป็นเอกพันธ์ของเมตริกซ์ความแปรปรวน-ความแปรปรวนร่วม นิยมใช้ Box's M test ถ้าเมตริกซ์ ดังกล่าวของแต่ละกลุ่มย่อยในตัวแปรตามไม่เท่ากันจะมีผลต่อความผิดพลาดในการจำแนกกลุ่ม

4. ตัวแปรอิสระ 2 ตัวขึ้นไปไม่มีความสัมพันธ์กันสูง ถ้าหากพบว่ามีความสัมพันธ์กันสูงกว่า 0.5 (Multicollinearity) จะต้องตัดตัวแปรอิสระตัวนั้นออก

วิธีการตรวจสอบเงื่อนไขและข้อตกลงเบื้องต้น

1. ตัวแปรอิสระมีการแจกแจงปกติหลายตัวแปร ตรวจสอบได้จากการแจกแจงปกติแบบตัวแปรเดียว (Univariate Normal Distribution) โดยแยกทำการตรวจสอบตัวแปรอิสระทีละตัว หากพบว่าตัวแปรอิสระทุกตัวมีการแจกแจงปกติ ก็มีความน่าจะเป็นสูงที่จะมีการแจกแจงปกติหลายตัวแปรด้วย หรืออาจจะตรวจสอบการแจกแจงปกติหลายตัวแปรด้วยข้อมูลสุดโต่งแบบหลายตัวแปร (Multivariate Outliers) จากการวิเคราะห์ Mahalanobis Distance และถ้าพบว่าไม่มีข้อมูลสุดโต่งแบบหลายตัวแปร ก็มีความน่าจะเป็นสูงที่จะมีการแจกแจงแบบปกติหลายตัวแปรด้วย (ทรงศักดิ์ ภูสีอ่อน. 2551)

2. เมตริกซ์ความแปรปรวนร่วมของตัวแปรอิสระของกลุ่มตัวอย่างต้องเท่ากัน ตรวจสอบได้ด้วยสถิติ Box's M (Hair and et. al. 2006 อ้างถึงใน ทรงศักดิ์ ภูสีอ่อน, 2551)

3. มีความสัมพันธ์เชิงเส้นตรง (Linear of Relationships) ตรวจสอบได้จากสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรของเพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation: r_{xy})

4. ตัวแปรอิสระไม่มีความสัมพันธ์ร่วมเชิงพหุเชิงเส้น ในการตรวจสอบความสัมพันธ์ร่วมเชิงพหุเชิงเส้น ตรวจสอบได้จากวิธีใช้สถิติสหสัมพันธ์เพียร์สัน หรือใช้วิธีตรวจสอบโดยใช้สถิติ Collinearity โดยดูจากค่า Tolerance และ Variance Factor (VIF) หากค่าเข้าใกล้ 0 มากเท่าใด ก็แสดงว่าระดับความสัมพันธ์ร่วมเชิงเส้นของตัวแปรมีปัญหา ส่วนค่า VIF หากมีค่าเข้าใกล้ 10 มากเท่าใดก็แสดงว่าระดับความสัมพันธ์ร่วมเชิงพหุเชิงเส้นของตัวแปรมีปัญหา (ทรงศักดิ์ ภูสีอ่อน. 2551: 289)

ลักษณะข้อมูลและการเตรียมข้อมูลที่จะนำมาวิเคราะห์

ตัวแปรอิสระ ที่ใช้ในการวิเคราะห์จำแนกสามารถคัดเลือกได้จากผลงานวิจัยที่ผ่านมา หรือทฤษฎีที่เกี่ยวข้องรวมทั้งการพิจารณาด้วยเหตุผลว่าตัวแปรใดบ้างที่น่าจะมีความสำคัญต่อการทำนายหรือจำแนกการเป็นสมาชิกของกลุ่มในตัวแปรตาม ตัวแปรอิสระต้องเป็นตัวแปรเชิงปริมาณในระดับอันตรภาคชั้น หรืออัตราส่วน หรือตัวแปรนามบัญญัติที่ปรับเป็นตัวแปรหุ่น (Dummy Variable)

ตัวแปรตาม จะต้องเป็นตัวแปรจัดประเภท ซึ่งอาจเป็น 2 กลุ่ม หรือมากกว่า การจำแนกสมาชิกของแต่ละกลุ่มจะต้องขาดจากกัน (Exclusive) คือ เป็นสมาชิกแค่กลุ่มใดกลุ่มหนึ่งเท่านั้น และการจัดกลุ่มจะต้องครอบคลุมกลุ่มทั้งหมด (Exhaustive) และตัวแปรอิสระแต่ละตัวไม่ควรมีความสัมพันธ์กันสูงมาก

ข้อมูลต้องมาจากกลุ่มตัวอย่างที่มีจำนวนเพียงพอ ซึ่งควรใช้ขนาดกลุ่มตัวอย่างประมาณ 20 เท่าของจำนวนตัวแปรอิสระ นอกจากนี้แต่ละกลุ่มควรมีจำนวนตัวอย่างหรือสมาชิกไม่ต่ำกว่า 20 และแต่ละกลุ่มควรมีจำนวนตัวอย่างใกล้เคียงกันกรณีในกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งมีจำนวนสมาชิกแตกต่างจากกลุ่มอื่น ๆ เป็นอย่างมาก ควรสุ่มสมาชิกออกบางส่วนเพื่อให้จำนวนสมาชิกแต่ละกลุ่มพอ ๆ กัน นอกจากนี้ข้อมูลต้องไม่มีค่า Missing เลย ดังนั้นข้อมูลแต่ละชุดต้องมีตัวแปรอิสระและตัวแปรตามครบทุกตัว

วิธีการสร้างสมการวิเคราะห์การจำแนก

การสร้างสมการจำแนก มี 2 วิธี คือ 1) วิธีตรง (Direct Method) เป็นวิธีการที่ผู้วิจัยต้องการตัวแปรทุกตัว ตามที่ระบุไว้ด้วยเหตุผลทางทฤษฎีว่าจะแบ่งแยกได้ก็สมการ มีลักษณะอย่างไร เพื่อพิสูจน์ตัวแปรที่คิดว่ามีความสำคัญต่อการจำแนกที่ระบุไว้ตามทฤษฎีนั้น แท้จริงแล้วมีความสำคัญหรือไม่ และ 2) วิธีแบบขั้นตอน (Stepwise Method) เป็นวิธีการที่เลือกตัวแปรทีละตัวมาเข้าสมการโดยหาตัวแปรที่ดีที่สุดในการจำแนกมาเข้าสมการเป็นตัวแรก จากนั้นก็จะหาตัวแปรที่ดีที่สุดที่สองมาเข้าสมการเพื่อปรับปรุงแก้ไขทำให้สมการจำแนกกลุ่มดีขึ้น และในขั้นตอนต่อ ๆ ไปก็จะเป็นการนำตัวแปรที่ดีที่สุดแต่ละตัวที่เหลือมาเข้าสมการต่อไปเพื่อจะได้สมการจำแนกกลุ่มที่ดีที่สุด

สถิติสำคัญของการวิเคราะห์การจำแนก

1. ค่าสหสัมพันธ์คาโนนิคอล (Canonical Correlation) เป็นสถิติซึ่งสามารถใช้ในการตัดสินความสำคัญของสมการจำแนก เป็นมาตรวัดความสัมพันธ์ของสมการกับกลุ่มของตัวแปร ซึ่งระบุการเป็นสมาชิกของกลุ่มนั้น ๆ ของตัวแปรตาม โดยชี้ให้เห็นว่าการเป็นสมาชิกกลุ่มมีความสัมพันธ์กับสมการที่หามาได้มากน้อยเพียงใด ดังนั้น ถ้าค่าสหสัมพันธ์คาโนนิคอลมีค่าสูงแสดงว่า การเป็นสมาชิกของกลุ่มสามารถอธิบายความผันแปรของตัวแปรกับสมการจำแนกได้มาก (สมบัติ ม้ายเรือคำ, 2552)

2. ค่าวิลค์แลมบ์ดา (Wilks' Lambda) เป็นสถิติที่ใช้ทดสอบความแตกต่างระหว่างกลุ่ม (ทรงศักดิ์ ภูสีอ่อน, 2551) และเป็นมาตรวัดอำนาจในการจำแนกกลุ่มของตัวแปรด้วย ถ้าค่าวิลค์แลมบ์ดามีค่ามาก ตัวแปรจะอธิบายการเป็นสมาชิกของกลุ่มได้น้อย ถ้าค่าวิลค์แลมบ์ดามีค่าน้อย ตัวแปรจะอธิบายการเป็นสมาชิกของกลุ่มได้มาก (สมบัติ ม้ายเรือคำ, 2552)

สูตรฟังก์ชันการจำแนกกลุ่มจะอยู่ในรูปเชิงเส้น ดังนี้

$$\hat{D} = a + b_1 X_1 + b_2 X_2 + \dots + b_p X_p$$

เมื่อ $\hat{D}$ แทน ตัวแปรตามหรือเรียกว่า Discriminant Score

b_i แทน สัมประสิทธิ์ของสมการจำแนก

X_i แทน ตัวแปรหรือเรียกว่า ตัวแปรจำแนก (Discriminant Variable)
ตัวที่ i ; $i = 1, 2, \dots, p$

p แทน จำนวนตัวแปร

การสรุปหรือแปลผลการวิเคราะห์

การสรุปผลการวิเคราะห์ว่า ตัวแปรอิสระตัวใดมีความสำคัญต่อการจำแนกกลุ่มสามารถพิจารณาจากค่าต่อไปนี้ (ศิริชัย กาญจนวาสี, 2550 และยุท โกยวรรณ, 2549)

1. น้ำหนักการจำแนกมาตรฐาน หรือที่เรียกว่า สัมประสิทธิ์การจำแนก (Discriminant Coefficient) น้ำหนักมาตรฐานที่ได้ ถ้ามีค่าสูงแสดงว่า มีอำนาจจำแนกฟังก์ชันได้มากกว่าตัวที่มีค่าน้อย หมายถึงความสามารถในการจำแนกกลุ่มประชากรออกเป็นกลุ่มต่าง ๆ ได้ดีโดยไม่ต้องพิจารณาค่า + หรือ - เพราะเป็นเพียงค่าที่แสดงถึงทิศทางเท่านั้น
2. น้ำหนักการจำแนก (Discriminant Loading) หรือความสัมพันธ์เชิงโครงสร้างเป็นสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระแต่ละตัวกับฟังก์ชันจำแนกนิยมใช้ค่านี้ในการบอกถึงความสำคัญของตัวแปรจำแนกมากที่สุด

4.2 การวิเคราะห์พหุระดับ

ความหมายของการวิเคราะห์พหุระดับ

การวิเคราะห์พหุระดับ (Multi-level Analysis) เป็นเทคนิคทางสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์อิทธิพลของตัวแปรทำนายหลายระดับที่มีต่อตัวแปรตาม ซึ่งตัวแปรทำนายมีโครงสร้างเป็นระดับลดหลั่น (Hierarchical) อย่างน้อย 2 ระดับ โดยตัวแปรทำนายและตัวแปรตามที่อยู่ระดับล่างต่างมีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน และได้รับอิทธิพลร่วมกันจากตัวแปรทำนายที่อยู่ระดับบน

ความสำคัญของการวิเคราะห์พหุระดับ

การวิเคราะห์ข้อมูลที่มีโครงสร้างพหุระดับโดยใช้โมเดลสมการถดถอยแบบประเพณีนิยมที่ใช้กันทั่วไป จะเผชิญปัญหาทางเทคนิคที่สำคัญ 3 ประการ ได้แก่ ปัญหาความลำเอียงของการสรุปข้ามระดับ (Aggregation Bias) ปัญหาความผิดพลาดในการคำนวณค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน (Misestimated Standard Error) ปัญหาความผันแปรของสัมประสิทธิ์การถดถอย (Heterogeneity of Regressions) (ศิริชัย กาญจนวาสี, 2550) โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1. ปัญหาความลำเอียงของการสรุปข้ามระดับ เนื่องจากตัวแปรแต่ละตัวเมื่ออยู่ต่างระดับก็มีความหมายต่างกันและย่อมส่งผลต่อตัวแปรตามในลักษณะที่ต่างกัน การวิเคราะห์พหุระดับจะช่วยศึกษาส่วนประกอบของความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรที่สังเกตได้ จำแนกเป็นความผันแปรในระดับบุคคลหรือระดับที่ 1 กับความผันแปรระดับองค์กรหรือระดับที่ 2
2. ความผิดพลาดในการคำนวณค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน ถ้าการวิเคราะห์ไม่คำนึงความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กันในกลุ่มหรือหน่วยการวิเคราะห์ การสุ่มตัวอย่างแบบยกกลุ่มมักจะให้ได้กลุ่มที่มีความแตกต่างกัน ความสัมพันธ์ภายในแต่ละกลุ่มจึงมีลักษณะเฉพาะและมีความแตกต่างจากกลุ่มอื่น การวิเคราะห์พหุระดับแก้ปัญหานี้โดยใช้โมเดลทางสถิติที่มีอิทธิพลสุ่ม ซึ่งเปิดโอกาสให้มีความผันแปรที่เป็นลักษณะเฉพาะของกลุ่มได้ ความผันแปรของอิทธิพลสุ่มระหว่างกลุ่มจะช่วยในการประมาณค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานที่ปรับค่าสำหรับความสัมพันธ์ภายในชั้นของข้อมูลแล้ว

3. ความผันแปรของสัมประสิทธิ์การถดถอย ความผันแปรของสัมประสิทธิ์การถดถอยเกิดจากความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรทำนายกับตัวแปรตามมีความแตกต่างระหว่างกลุ่มหรือองค์กรที่ทำการวิเคราะห์ ปัจจัยที่ส่งผลต่อความผันแปรดังกล่าวจึงเป็นสิ่งที่ผู้วิจัยให้ความสนใจติดตามศึกษา การวิเคราะห์พหุระดับจะช่วยวิเคราะห์สัมประสิทธิ์การถดถอยภายในแต่ละกลุ่มหรือองค์กร ซึ่งความผันแปรของสัมประสิทธิ์การถดถอยภายในแต่ละกลุ่มจะถูกนำไปใช้เป็นตัวแปรตามในระดับที่สูงขึ้น เพื่อศึกษาตัวแปรทำนายระดับกลุ่มที่ส่งผลต่อความผันแปรดังกล่าว

สรุปได้ว่า การวิเคราะห์ข้อมูลที่มีโครงสร้างเป็นพหุระดับจะช่วยลดปัญหาความลำเอียงของการสรุปข้ามระดับ ปัญหาความผิดพลาดในการคำนวณค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน และช่วยลดปัญหาความผันแปรของสัมประสิทธิ์การถดถอยได้อีกด้วย

วัตถุประสงค์ของการวิเคราะห์พหุระดับ

นางลักษณ์ วิรัชชัย (2538) ได้สรุปจุดมุ่งหมายของการวิเคราะห์พหุระดับไว้ 4 ประการดังต่อไปนี้

1. เพื่อศึกษาความเปลี่ยนแปลง (Change) หรือ พัฒนาการเจริญเติบโต (Growth) ในช่วงเวลาหนึ่ง ๆ
2. เพื่อประมาณค่าส่วนประกอบความแปรปรวนแต่ละตัว และวิเคราะห์ความแปรปรวนของตัวแปรในแต่ละระดับว่ามีความแตกต่างกันหรือไม่ มากน้อยเพียงไร เช่น การศึกษาความแปรปรวนในตัวแปรตามระหว่างวิทยาลัย และระหว่างนักเรียน/นักศึกษา (แต่ละวิทยาลัย) ว่ามีขนาดความแตกต่างกันอย่างไร
3. เพื่อศึกษาอิทธิพลของตัวแปรต้นที่มีต่อตัวแปรตามในแต่ละระดับ และอิทธิพลของตัวแปรต้นนั้น ๆ เมื่ออยู่ในรูปผลรวม หรืออิทธิพลบริบท (Contextual Effects) ที่มีต่อตัวแปรตามการวิเคราะห์ใช้หลักการวิเคราะห์ความแปรปรวนร่วม แยกทั้งตัวแปรอิสระ ตัวแปรร่วม และตัวแปรตามเป็นสองส่วน แล้วนำไปวิเคราะห์ความสัมพันธ์ด้วยการวิเคราะห์การถดถอยแยกเป็นสองโมเดลคือ โมเดลภายในกลุ่มและโมเดลระหว่างกลุ่ม
4. เพื่อศึกษาอิทธิพลของตัวแปรต้นที่มีต่อตัวแปรตามในระดับย่อยและศึกษาว่าในระดับสูงขึ้นไป ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต้นกับตัวแปรตามนั้นแยกเป็นส่วนที่เป็นอิทธิพลสุ่มได้อย่างไร แต่ละส่วนอธิบายได้ด้วยตัวแปรใด

การวิเคราะห์พหุระดับด้วยโปรแกรม HLM

ในการวิเคราะห์ข้อมูล 2 ระดับ มีขั้นตอนในการวิเคราะห์ ดังนี้

1. วิเคราะห์ระดับนักเรียน/นักศึกษา (Micro Level) มี 2 ขั้นตอน คือ
 - 1.1 การวิเคราะห์ตัวแบบหลัก (Baseline)
 - 1.2 การวิเคราะห์ตัวแบบอย่างง่าย (Level-1)

การวิเคราะห์ตัวแบบหลัก

เป็นการวิเคราะห์ขั้นแรกเพื่อให้เห็นภาพรวมของตัวแปรตามโดยไม่นำตัวแปรอิสระใด ๆ เข้าร่วมในการพิจารณา และเพื่อตรวจสอบว่าตัวแปรตามมีความผันแปรภายในหน่วยหรือระหว่างหน่วยเพียงพอที่จะวิเคราะห์ตัวแปรอิสระที่มีอิทธิพลในขั้นตอนต่อไปหรือไม่โดยมีรูปแบบสมการดังนี้

Within-Unit Model

$$Y_{ij} = \beta_{0j} + e_{ij}$$

Between-Unit Model

$$\beta_{0j} = \gamma_{00} + u_{0j}$$

เมื่อ Y_{ij} แทน ตัวแปรตามระดับนักเรียนของนักเรียนคนที่ i วิทยาลัยที่ j

β_{0j} แทน ค่าจุดตัดของตัวแปรระดับนักเรียนวิทยาลัยที่ j

γ_{00} แทน ค่าคงที่ของ β_{01}

e_{ij} แทน ค่าความคลาดเคลื่อนระดับนักเรียนในการทำนาย Y_{ij}

u_{0j} แทน ค่าความคลาดเคลื่อนระดับวิทยาลัยในการทำนาย Y_{ij}

จากสมการกำหนดให้ β_{0j} เป็นค่าที่เปลี่ยนแปลงไปได้และความคลาดเคลื่อน

ในการประมาณค่าระหว่างวิทยาลัยในการวิเคราะห์เอชแอลเอ็ม (HLM) จะแบ่งผลของพารามิเตอร์ออกเป็นผลคงที่ (Fixed Effect) และผลเชิงสุ่ม (Random Effect) และใช้สถิติการทดสอบที (t-test) ในการทดสอบอิทธิพลคงที่ (Fixed Effect) ($H_0 : \gamma_{00} = 0$) ถ้าไม่เป็นศูนย์แสดงว่ามีค่าคงที่และตัวแปรอิสระส่งผลต่อ Y_{ij} แต่ถ้ามีค่าเป็นศูนย์ แสดงว่าไม่ส่งผลต่อ Y_{ij} นอกจากนี้โปรแกรมเอชแอลเอ็ม (HLM) ยังใช้ χ^2 - test ทดสอบความแปรปรวนของผลเชิงสุ่ม (Random Effect) หรือค่าพารามิเตอร์ของความแปรปรวน $H_0 : Var(\beta_{0j}) = 0$, ($H_0 : Var(u_{0j}) = 0$) ถ้าไม่เป็นศูนย์แสดงว่าพารามิเตอร์ β_{0j} มีความแปรปรวนระหว่างหน่วยสามารถตั้ง β_{0j} ให้เป็นตัวแปรตามในการวิเคราะห์ตัวแบบอย่างง่ายได้

การวิเคราะห์ตัวแบบอย่างง่าย

เป็นการวิเคราะห์หลังจากพบว่า ผลการวิเคราะห์ตัวแบบหลัก ค่าจุดตัดและตัวพยากรณ์มีผลต่อคุณลักษณะทางวิชาชีพของนักเรียน/นักศึกษาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ด้วยการนำตัวแปรอิสระระดับนักเรียน/นักศึกษา (Micro Level) เข้ามาวิเคราะห์ทีละตัวเพื่อตรวจสอบว่าตัวแปรอิสระเหล่านั้นมีอิทธิพลต่อ β_{0j} หรือ β_{ij} หรือไม่ ตลอดจนเพื่อตรวจสอบว่าตัวแปรอิสระเหล่านั้น เมื่อนำมาวิเคราะห์แล้ว ทำให้เกิดความแปรปรวนระหว่างหน่วยที่ศึกษา เพียงพอที่จะนำไปวิเคราะห์หาผลของตัวแปรอิสระระดับวิทยาลัยต่อไปหรือไม่ มีรูปแบบสมการดังนี้

Within-Unit Model

$$Y_{ij} = \beta_{0j} + \beta_{ij}X_{ij} + e_{ij}$$

Between-Unit Model

$$\beta_{0j} = \gamma_{00} + u_{0j}$$

$$\beta_{1j} = \gamma_{10} + u_{1j}$$

เมื่อ	Y_{ij}	แทน	ตัวแปรตามระดับนักเรียนของนักเรียนคนที่ i วิทยาลัยที่ j
	X_{ij}	แทน	ตัวแปรอิสระระดับนักเรียนของนักเรียนคนที่ i วิทยาลัยที่ j
	β_{0j}	แทน	ค่าจุดตัดของตัวแปรอิสระระดับนักเรียนคนที่ i วิทยาลัยที่ j
	β_{1j}	แทน	ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอย (Regression Slope) ซึ่งเป็น ขนาดความสัมพันธ์ของ X_{ij} ต่อ Y_{ij} ในวิทยาลัยที่ j
	γ_{00}	แทน	ค่าคงที่ของ β_{0j}
	γ_{10}	แทน	ค่าคงที่ของ β_{1j}
	e_{ij}	แทน	ค่าความคลาดเคลื่อนระดับนักเรียนในการทำนาย Y_{ij}
	u_{0j}	แทน	ค่าความคลาดเคลื่อนระดับวิทยาลัยในการทำนาย β_{0j} วิทยาลัยที่ j
	u_{1j}	แทน	ค่าความคลาดเคลื่อนระดับวิทยาลัยในการทำนาย β_{1j} วิทยาลัยที่ j

จากสมการจะการใช้การทดสอบที (t-test) ในการทดสอบอิทธิพลคงที่ (Fixed Effect) ($H_0 : \gamma_{00} = 0 : \gamma_{10} = 0$) แล้วใช้ χ^2 -test ทดสอบความแปรปรวนของผลเชิงสุ่ม (Random Effect) ($H_0 : Var(\beta_{0j}) = 0, H_0 : Var(u_{0j}) = 0$)

2. วิเคราะห์ระดับวิทยาลัย (Macro Level)

เป็นการวิเคราะห์ตัวแบบตามสมมติฐานการวิจัย (Level-2) โดยนำตัวแปรอิสระระดับนักเรียน/นักศึกษาที่ผ่านการวิเคราะห์และพิจารณาแล้วว่าเหมาะสมจากการวิเคราะห์ระดับนักเรียน/นักศึกษามาวิเคราะห์ร่วมกับตัวแปรอิสระระดับวิทยาลัย เพื่อตรวจสอบอิทธิพลของตัวแปรระดับวิทยาลัยที่มีต่อตัวแปรตามระดับนักเรียน/นักศึกษา มีรูปแบบคือ

Within-Unit Model

$$Y_{ij} = \beta_{ij}(X_{1j}) + \beta_{2j}(X_{2j}) + \dots + r_{ij}$$

Between-Unit Model

$$\beta_{0j} = \gamma_{00} + \gamma_{1j}(Z_{1j}) + \gamma_{2j}(Z_{2j}) + \dots + u_{0j}$$

$$\beta_{1j} = \gamma_{10} + \gamma_{11}(Z_{1j}) + \gamma_{12}(Z_{2j}) + \dots + u_{1j}$$

$$\beta_{2j} = \gamma_{20} + \gamma_{21}(Z_{1j}) + \gamma_{22}(Z_{2j}) + \dots + u_{2j}$$

จากสมการจะการใช้การทดสอบที (t-test) ในการทดสอบอิทธิพลคงที่ (Fixed Effect) ($H_0 : \gamma_{00} = 0 : \gamma_{10} = 0$) แล้วใช้ χ^2 -test ทดสอบความแปรปรวนของผลเชิงสุ่ม (Random Effect) ($H_0 : Var(\beta_{0j}) = 0, H_0 : Var(u_{0j}) = 0$) ในทำนองเดียวกับการทดสอบตัวแบบอย่างง่าย

5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จักรี ทองแก้ว (2550) ศึกษาเรื่อง การศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเข้าศึกษาต่อในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง วิทยาลัยเทคนิคในภาคใต้ตอนบน กรณีศึกษาสาขาวิชาช่างยนต์ ตัวอย่างเป็นนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง สาขาวิชาช่างยนต์ ชั้นปีที่ 1 ปีการศึกษา 2550 วิทยาลัยเทคนิคในภาคใต้ตอนบน จำนวน 234 คน เครื่องมือการวิจัยเป็นแบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การหาค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว และสถิติไคสแควร์ ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเข้าศึกษาต่อในระดับมาก คือ ปัจจัยด้านเจตคติ ปัจจัยด้านบุคคล และสื่อ ปัจจัยด้านสถานศึกษาและสภาพแวดล้อม ปัจจัยด้านหลักสูตรและการสอน และเมื่อวิเคราะห์ปัจจัยโดยวิเคราะห์แบบความแปรปรวนแบบทางเดียว ปัจจัยด้านเจตคติ ปัจจัยด้านบุคคลและสื่อ ปัจจัยด้านสถานศึกษาและสภาพแวดล้อม ปัจจัยด้านหลักสูตรและการสอน มีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 และเมื่อเปรียบเทียบความสัมพันธ์โดยใช้สถิติไคสแควร์ ปัจจัยด้านเจตคติ ปัจจัยด้านบุคคลและสื่อ ปัจจัยด้านสถานศึกษาและสภาพแวดล้อม ปัจจัยด้านหลักสูตรและการสอน พบว่า มีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

รัตติกาล สารกอง (2551) ศึกษาเรื่อง ปัจจัยจูงใจในการตัดสินใจเข้าศึกษาต่อระดับมัธยมศึกษาตอนปลายของนักเรียน ในเขตพื้นที่สูง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาน่าน เขต 2 ตัวอย่างเป็นนักเรียนในเขตที่ราบสูง ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาน่าน เขต 2 ปีการศึกษา 2550 จำนวน 864 คน เครื่องมือการวิจัยเป็นแบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยจูงใจในการตัดสินใจเข้าศึกษาต่อ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการประกอบอาชีพอยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนปัจจัยด้านส่วนตัวนักเรียนและด้านการสนับสนุนของผู้อื่นอยู่ในระดับมาก

ภาณุวัฒน์ สุภักควรกุล (2552) ศึกษาเรื่อง การศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเข้าศึกษาต่อในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง วิทยาลัยเทคนิคในสถาบันการอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 5 กรณีศึกษาสาขาวิชาเทคนิคการผลิต ตัวอย่างเป็นนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง สาขาวิชาเทคนิคการผลิต ชั้นปีที่ 1 ปีการศึกษา 2552 วิทยาลัยเทคนิคในภาคใต้ตอนบน จำนวน 253 คน เครื่องมือการวิจัยเป็นแบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การหาค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติ ไคสแควร์ (Chi-Square) ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเข้าศึกษาต่อในระดับมาก คือ ปัจจัยด้านเจตคติ ปัจจัยด้านบุคคลและสื่อ ปัจจัยด้านสถานศึกษาและสภาพแวดล้อม ปัจจัยด้านหลักสูตรและการสอน และเมื่อเปรียบเทียบความสัมพันธ์โดยใช้สถิติไคสแควร์ (Chi-Square) ปัจจัยด้านเจตคติ ปัจจัยด้านบุคคลและสื่อ ปัจจัยด้านสถานศึกษาและสภาพแวดล้อม ปัจจัยด้านหลักสูตรและการสอน มีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

นฤมลย์ นิตยาเทศน์ (2554) ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจศึกษาต่อของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จังหวัดลพบุรี ตัวอย่างเป็นนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จังหวัดลพบุรี จำนวน 357 คน เครื่องมือการวิจัยเป็นแบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบที่ การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว เมื่อพบนัยสำคัญทางสถิติจะทดสอบความแตกต่างค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ด้วยวิธีการของฟิชเชอร์ ผลการวิจัยพบว่า 1) ปัจจัย 10 ด้าน ที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจศึกษาต่อของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จังหวัดลพบุรี ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยด้านมากไปน้อย ดังนี้ ด้านความต้องการ ด้านทัศนคติ ด้านการเรียนรู้ ด้านรับรู้ ด้านครอบครัว ด้านบุคลิกภาพ ด้านแรงจูงใจ ด้านสังคม ด้านสภาพเศรษฐกิจ และด้านสภาพแวดล้อม 2) การเปรียบเทียบปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจศึกษาต่อของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง เมื่อจำแนกตามประเภทวิชา เกaredเฉลี่ย และภูมิสำเนา พบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อจำแนกตามเพศ รายได้ของบิดามารดา จำนวนสมาชิกในครอบครัว และเงินที่ได้รับจากผู้ปกครอง ต่อเดือนไม่พบว่าแตกต่างกันที่ระดับ .05

หญิงสายม่าน เปลี่ยนเหล็ก สันติรัฐ นันสะอาจ และ สุปรียา ศิริพัฒนกุลขจร (2554) ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกเข้าศึกษาต่อในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) สาขาวิชาเครื่องมือกลและซ่อมบำรุง ในวิทยาลัยเทคนิค สังกัดสถาบันการอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 5 และภาคเหนือ 3 ตัวอย่างเป็นนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) สาขาวิชาเครื่องมือกลและซ่อมบำรุง ในวิทยาลัยเทคนิค สังกัดสถาบันการอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 5 และภาคเหนือ 3 จำนวน 305 คน เครื่องมือการวิจัยเป็นแบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบสถิติที่ และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนมีระดับการตัดสินใจเลือกเข้าศึกษาต่อในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) สาขาวิชาเครื่องมือกลและซ่อมบำรุง ในวิทยาลัยเทคนิค สังกัดสถาบันการอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 5 และภาคเหนือ 3 โดยรวมทุกด้านอยู่ในระดับมาก และพบว่าปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกเข้าศึกษาต่อในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) อยู่ในระดับมาก คือ ด้านความต้องการของนักเรียน รองลงมาคือ ด้านความคาดหวังของนักเรียนด้านสถานศึกษา ด้านสถานศึกษา และด้านความถนัด/ความสนใจ นอกจากนี้ยังพบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกเข้าศึกษาต่ออย่างมีนัยสำคัญที่ .05 ได้แก่ คะแนนเฉลี่ยสะสม จำนวนพี่น้องที่อยู่ในความรับผิดชอบของผู้ปกครอง และผลการเปรียบเทียบ พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกเข้าศึกษาต่อในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ในวิทยาลัยเทคนิค ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 5 และภาคเหนือ 3 ซึ่งทั้งสองภาคไม่แตกต่างกัน

พจนาวรรณ อนุพันธ์ และ นันทรัตน์ เจริญกุล (2555) ศึกษาเรื่อง การสำรวจ ความพึงพอใจของสถานประกอบการที่มีต่อผู้สำเร็จการศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงของ โรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชน จังหวัดศรีสะเกษ ตัวอย่างเป็นผู้บริหารและบุคลากรของสถานประกอบการ จำนวน 110 คน เครื่องมือการวิจัยเป็นแบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า ความพึงพอใจของสถานประกอบการที่มีต่อผู้สำเร็จการศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงของโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชน จังหวัดศรีสะเกษ อยู่ในระดับมากทุกด้านโดยเรียงลำดับความพึงพอใจจากมากไปหาน้อยดังนี้ 1. ด้านคุณธรรม จริยธรรม 2. ด้านมนุษยสัมพันธ์ 3. ด้านทัศนคติที่มีต่อวิชาชีพ 4. ด้านบุคลิกภาพ 5. ด้านทักษะในการประกอบอาชีพ และ 6. ด้านความรู้ความสามารถทางวิชาการ

พรณพัชร วัฒนทรง (2555) ศึกษาเรื่อง คุณลักษณะตามสภาพจริงและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิตระดับปริญญาตรีตามความคิดเห็นขององค์กรผู้ใช้บัณฑิตในจังหวัดนครศรีธรรมราช ตัวอย่างเป็นผู้บริหาร ผู้จัดการ หัวหน้างาน และเจ้าของกิจการ จำนวน 368 คน เครื่องมือการวิจัยเป็นแบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติเชิงอนุมาน ผลการวิจัยพบว่า บัณฑิตระดับปริญญาตรีในจังหวัดนครศรีธรรมราช มีคุณลักษณะตามสภาพจริงด้านบุคลิกภาพเป็นอันดับหนึ่ง รองลงมาคือ คุณลักษณะด้านคุณธรรม จริยธรรม ด้านความรู้ความสามารถ ด้านภาวะผู้นำ และด้านทักษะการปฏิบัติงาน ตามลำดับ และผู้ใช้บัณฑิตคาดหวังและพึงประสงค์ให้บัณฑิตระดับปริญญาตรีมีคุณลักษณะด้านคุณธรรม จริยธรรม สูงเป็นอันดับหนึ่ง รองลงมาคือ คุณลักษณะด้านบุคลิกภาพ ด้านทักษะการปฏิบัติงาน ด้านความรู้ความสามารถ และด้านภาวะผู้นำ ตามลำดับ และผลการเปรียบเทียบคุณลักษณะตามสภาพจริงและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิตระดับปริญญาตรีตามความคิดเห็นขององค์กรผู้ใช้บัณฑิตใน จังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านความรู้ความสามารถ ด้านทักษะการปฏิบัติงาน ด้านบุคลิกภาพ ด้านภาวะผู้นำ และคุณลักษณะด้านคุณธรรม จริยธรรมมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติทุกด้าน

อารม มะแซ็ง มูฮัมมัด ซูยี อัมพรณดี ยูโซะ และ ชีระ เทพพรหม (2555) ศึกษาเรื่อง คุณลักษณะของผู้สำเร็จการศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) ประเภทวิชาช่างอุตสาหกรรม สาขาวิชาก่อสร้างตามความต้องการของสถานประกอบการในเขตจังหวัดนราธิวาส ตัวอย่างเป็นเจ้าของสถานประกอบการหรือผู้จัดการ ตลอดจนผู้ควบคุมการฝึกงาน เครื่องมือการวิจัยเป็นแบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและการทดสอบค่าที (t-test) ผลการวิจัยพบว่า ความต้องการของสถานประกอบการที่มีต่อคุณลักษณะของผู้สำเร็จการศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) ประเภทวิชาช่างอุตสาหกรรม สาขาวิชาก่อสร้าง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า สถานประกอบการมีความต้องการคุณลักษณะของผู้สำเร็จการศึกษาด้านคุณธรรม จริยธรรมมากกว่าด้านอื่น รองลงมาคือ ด้านบุคลิกภาพ ด้านวิชาชีพ และด้านวิชาการ ตามลำดับ และพบว่า การตอบสนองของผู้สำเร็จการศึกษาที่สถานประกอบการได้รับจริงในด้านบุคลิกภาพ ได้รับการตอบสนองมากกว่าด้านอื่น รองลงมาคือ ด้านคุณธรรม จริยธรรม ด้านวิชาชีพ และวิชาการ ตามลำดับ และผลเปรียบเทียบความต้องการของสถานประกอบการที่มีต่อคุณลักษณะของผู้สำเร็จการศึกษากับการตอบสนองจริงที่สถานประกอบการได้รับ

โดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่าทุกด้านมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

มนตรี ศรีสถาพร (2555) ศึกษาเรื่อง คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนฝึกประสบการณ์วิชาชีพพระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพสังกัดวิทยาลัยเทคโนโลยีและการจัดการปวงตัวอย่างเป็นสถานประกอบการรัฐบาล/รัฐวิสาหกิจ จำนวน 20 คน และสถานประกอบการเอกชนจำนวน 15 คน เครื่องมือการวิจัยเป็นแบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า ศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนฝึกประสบการณ์วิชาชีพพระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพสังกัดวิทยาลัยเทคโนโลยีและการจัดการปวงของสถานประกอบการสังกัดรัฐบาล/รัฐวิสาหกิจกับสถานประกอบการสังกัดเอกชน ทั้ง 4 ด้าน มีค่าเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.17$, $\sigma = 0.49$) โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยความคิดเห็นพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือด้านบุคลิกภาพและมนุษยสัมพันธ์ มีค่าเฉลี่ยระดับมาก ($\mu = 4.32$, $\sigma = 0.49$) รองลงมาคือ ด้านเจตคติต่ออาชีพ มีค่าเฉลี่ย ($\mu = 4.23$, $\sigma = 0.51$) ส่วนราชการที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือด้านวิชาการ มีค่าเฉลี่ยระดับมาก ($\mu = 4.00$, $\sigma = 0.51$)

ประกาศิต วาดเขียน สุวรรณหา โขติสุกานต์ และ ภิเชก จันทรเยี่ยม (2555) ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจเลือกศึกษาสายสามัญหรือสายอาชีวะของนักเรียนมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 3 โรงเรียนฤทธิยะวรรณาลัย ตัวอย่างเป็นนักเรียนมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 3 โรงเรียนฤทธิยะวรรณาลัย ปีการศึกษา 2553 ทั้งหมด 2 โรงเรียน จำนวน 309 คน เครื่องมือการวิจัยเป็นแบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การหาค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติทดสอบไคสแควร์ ผลการวิจัยพบว่า 1) นักเรียนส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีผลการเรียนเฉลี่ยสะสมอยู่ในระดับ 1.00-2.00 ผู้ปกครองส่วนใหญ่ประกอบอาชีพพนักงานบริษัท/รับจ้างและรายได้ต่อเดือนของบิดามารดาารวมกันต่อเดือน โดยประมาณ 5,001-10,000 บาท 2) ปัจจัยที่ใช้ประกอบการตัดสินใจเลือกศึกษาต่อ ได้แก่ ด้านบุคลิกภาพ ด้านค่านิยมในการศึกษาต่อ ด้านการสนับสนุนจากครอบครัว ด้านอิทธิพลจากรุ่นพี่ ด้านอิทธิพลจากเพื่อน และด้านสถานศึกษา โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก โดยให้ความสำคัญด้านสถานศึกษามากกว่าด้านอื่น ๆ 3) การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่ใช้ประกอบการตัดสินใจเลือกศึกษาต่อกับสายการเรียนที่นักเรียนจะตัดสินใจเลือกศึกษา โดยภาพรวมและรายด้าน พบว่า ด้านบุคลิกภาพ ด้านการสนับสนุนจากครอบครัว และด้านสถานศึกษา ไม่มีความสัมพันธ์กับสายการเรียนที่นักเรียนจะตัดสินใจเลือกศึกษา ยกเว้น ด้านค่านิยมในการศึกษาต่อ ด้านอิทธิพลจากรุ่นพี่ และด้านอิทธิพลจากเพื่อน มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ณัฐลักษณ์ อิสสระ กษมน รุ่งโรจน์รังสรรค์ นาอิมะห์ หะยีบานุง และ อาฟีฟิ ลาเต๊ะ (2556) ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อคุณลักษณะทางวิชาชีพของนักเรียน/นักศึกษา วิทยาลัยอาชีวศึกษาปัตตานี ตัวอย่างเป็นนักเรียน/นักศึกษา วิทยาลัยอาชีวศึกษาปัตตานี อำเภอเมือง จังหวัดปัตตานี จำนวน 214 คน เครื่องมือการวิจัยเป็นแบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์ความสัมพันธ์หุคูณ และการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน ผลการวิจัยพบว่า บุคลิกภาพ ทักษะคิด แรงจูงใจ อนาคตของงาน ค่านิยม และคุณลักษณะทางวิชาชีพ มีความสัมพันธ์ทางบวกกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีค่า

สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ ระหว่าง .430 - .762 การสร้างสมการพยากรณ์ได้พบว่า แรงจูงใจ ทักษคติ อนาคตของงาน และบุคลิกภาพ ที่สามารถพยากรณ์คุณลักษณะทางวิชาชีพอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05 โดยมีสมการในรูปคะแนนดิบและคะแนนมาตรฐาน ดังนี้

$$\hat{Y} = 0.067 + 0.318(\text{แรงจูงใจ}) + 0.315(\text{ทักษะคติ}) + 0.213(\text{อนาคตของงาน}) + 0.138(\text{บุคลิกภาพ})$$

$$Z = 0.060(\text{แรงจูงใจ}) + 0.055(\text{ทักษะคติ}) + 0.053(\text{อนาคตของงาน}) + 0.050(\text{บุคลิกภาพ})$$

ลิต้า ลิมาน ปัทมา ปาเนาะ อัสมา เจะเว และอาฟีฟี ลาเต๊ะ (2556) ศึกษาเรื่อง ปัจจัยการเลือกเข้าศึกษาต่อคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี ตัวอย่างเป็นนักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี จำนวน 350 คน เครื่องมือการวิจัยคือ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลคือ วิเคราะห์ปัจจัยด้วยวิธีการวิเคราะห์องค์ประกอบหลักและหมุนแกนปัจจัยด้วยวิธีแวนแม็กซ์ ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยการเลือกเข้าศึกษาต่อ คณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี ประกอบไปด้วย 4 ปัจจัยคือ ปัจจัยด้านอนาคตของงาน ปัจจัยด้านความภาคภูมิใจ ปัจจัยด้านการเรียนการสอนและปัจจัยด้านแรงจูงใจ

อรชิสา กิจสุขฤกษ์ และ ชัญญ์ญาณ์ คำบุญ (2557) ศึกษาเรื่อง ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อพฤติกรรมการตัดสินใจเข้าศึกษาต่อระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ของนักเรียน วิทยาลัยเทคโนโลยีหมู่บ้านครู เขตหนองแขม ตัวอย่างเป็นนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) วิทยาลัยเทคโนโลยีหมู่บ้านครู เขตหนองแขม กรุงเทพมหานคร จำนวน 300 คน เครื่องมือการวิจัยคือ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติไคสแควร์ ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อพฤติกรรมการตัดสินใจเข้าศึกษาอยู่ในระดับมากทุกด้านและเมื่อพิจารณารายด้านนักเรียนให้ความสำคัญด้านผลิตภัณฑ์มากที่สุด ($\bar{X} = 2.83$, S.D. = 0.29) รองลงมาคือด้านกระบวนการ ($\bar{X} = 2.82$, S.D. = 0.31) และอันดับสุดท้ายด้านราคา ($\bar{X} = 2.70$, S.D. = 0.42) ตามลำดับ

ฐิติพงศ์ สายอยู่ (2557) ศึกษาเรื่อง ปัจจัยการตัดสินใจเลือกศึกษาต่อในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงของนักศึกษาศาขางานเทคนิคยานยนต์ วิทยาลัยเทคนิคปทุมธานี ตัวอย่างเป็นนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงชั้นปีที่ 1 - 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2557 ของวิทยาลัยเทคนิคปทุมธานี จำนวน 123 คน เครื่องมือการวิจัยคือ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทำการทดสอบสมมติฐานโดยการทดสอบที และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว ผลการวิจัยพบว่า การตัดสินใจเลือกศึกษาต่อในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงของนักศึกษาศาขางาน เทคนิคยานยนต์ วิทยาลัยเทคนิคปทุมธานี โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยดังนี้ ด้านการได้รับการยอมรับในสังคม ด้านความก้าวหน้าในอาชีพ ด้านการสนับสนุนจากบุคคลที่เกี่ยวข้อง และด้านความถนัดและความสนใจในอาชีพ

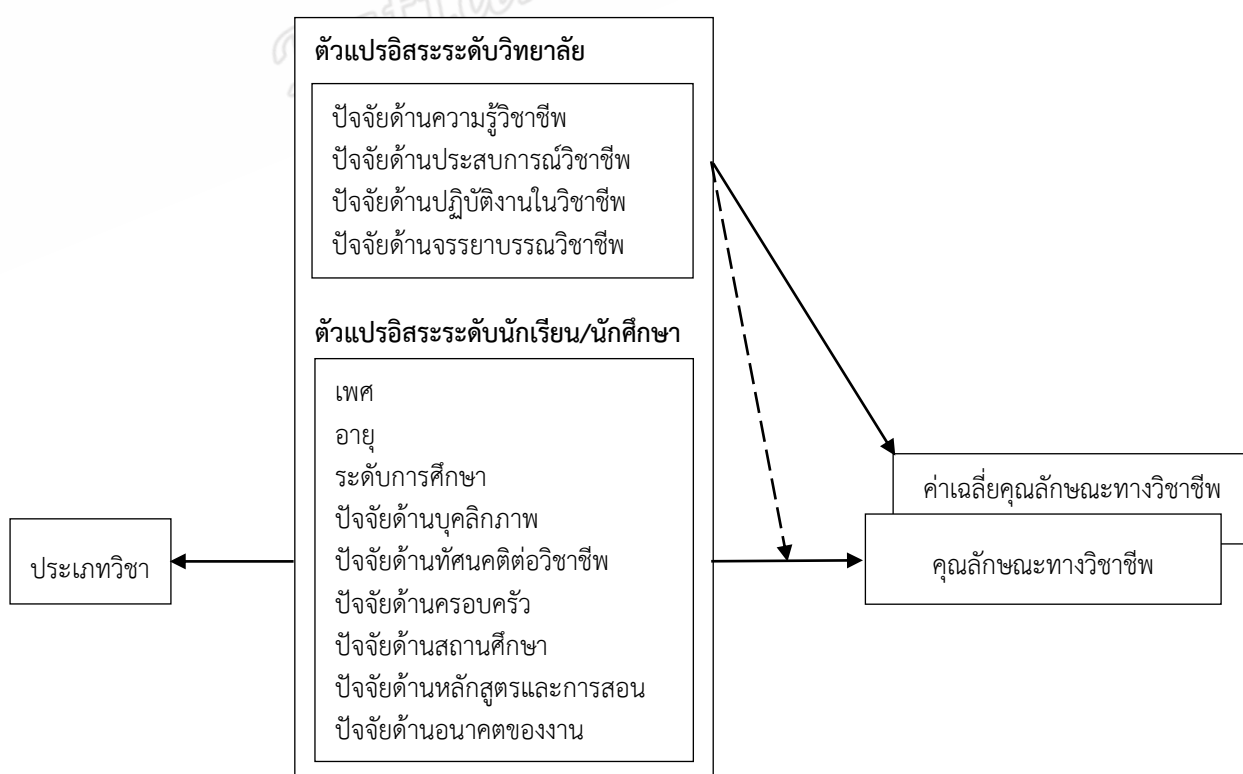
สำนักวิจัยและพัฒนาการอาชีวศึกษา (2557) ศึกษาเรื่อง การตัดสินใจเลือกศึกษาต่อสายวิชาชีพในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ตัวอย่างเป็นผู้เรียนที่มาจากทั่วประเทศไทยในระดับมัธยมศึกษาและอาชีวศึกษาที่มาร่วมงานอาชีวศึกษาทวิภาคีไทยที่จัดขึ้นระหว่างวันที่ 27-28 พฤศจิกายน 2557 ณ อิมแพค เมืองทองธานี จังหวัดนนทบุรี จำนวน 854 คน เครื่องมือการวิจัยเป็นแบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์ปัจจัย การวิเคราะห์ความแปรปรวน และการวิเคราะห์ถดถอย พบว่า ผลการวิจัยพบว่า 1) การวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกศึกษาต่อสายอาชีพ พบว่ามีปัจจัย 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการประชาสัมพันธ์ของสถานศึกษา ด้านชื่อเสียงของสถานศึกษา ด้านการสนับสนุนของผู้ปกครอง ด้านพฤติกรรมการณ์ของผู้เรียน และด้านการจัดการเรียนการสอนของสถานศึกษา 2) นักเรียนระดับมัธยมศึกษาและอาชีวศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกศึกษาต่อสายอาชีพ ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยทั้ง 5 ด้าน ในภาพรวมอยู่ระดับมาก เมื่อพิจารณาปัจจัยแต่ละด้านพบว่า มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงจากปัจจัยที่มีค่าเฉลี่ยมากไปหาค่าเฉลี่ยน้อย ได้แก่ ด้านการจัดการเรียนการสอนของสถานศึกษา ด้านชื่อเสียงของสถานศึกษา ด้านการประชาสัมพันธ์ของสถานศึกษา ด้านการสนับสนุนของผู้ปกครอง และด้านพฤติกรรมการณ์ของผู้เรียน

โนซีลา สาลิม อีระวัฒน์ ยศดำ และ อาฟีฟี ลาเต๊ะ (2558) ศึกษาเรื่อง การศึกษาภาพลักษณ์ของอาชีวศึกษาตามการรับรู้ของนักเรียน/นักศึกษา วิทยาลัยการอาชีพปัตตานี ตัวอย่างเป็นนักเรียน/นักศึกษา วิทยาลัยการอาชีพปัตตานี ปีการศึกษา 2558 จำนวน 80 คน เครื่องมือการวิจัยเป็นแบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การวิเคราะห์ข้อมูลใช้ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติการทดสอบค่าที ผลการวิจัยพบว่า ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับภาพลักษณ์ของอาชีวศึกษาตามการรับรู้ของนักเรียน/นักศึกษา วิทยาลัยการอาชีพปัตตานี ภาพรวมอยู่ในระดับเห็นด้วย โดยมี $\bar{X} = 4.01$, S.D. = .47 เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ความคิดเห็นต่อภาพลักษณ์ด้านการมีส่วนร่วมกับชุมชนสูงสุด ($\bar{X} = 4.09$) รองลงมาคือ ด้านสื่อการเรียนการสอน ($\bar{X} = 4.08$) ส่วนต่ำสุดคือ ด้านการศึกษาต่อ ($\bar{X} = 3.91$) และเมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับภาพลักษณ์ของอาชีวศึกษาตามการรับรู้ของนักเรียน/นักศึกษา วิทยาลัยการอาชีพปัตตานี จำแนกตามเพศ พบว่า ความคิดเห็นของนักเรียน/นักศึกษา เพศชายและหญิงต่อภาพลักษณ์ด้านผู้บริหาร และคณาจารย์และด้านการจัดการเรียนการสอนแตกต่างกัน จำแนกตามระดับการศึกษา พบว่า ความคิดเห็นของนักเรียน/นักศึกษาระดับชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพ และระดับชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงต่อภาพลักษณ์ด้านการจัดการเรียนการสอนแตกต่างกัน และเมื่อจำแนกตามประเภทวิชา พบว่า ความคิดเห็นของนักเรียน/นักศึกษา ประเภทวิชาอุตสาหกรรมและพาณิชยกรรมต่อภาพลักษณ์ด้านนักเรียน/นักศึกษาแตกต่างกันอย่างมีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 ตามลำดับ ในขณะที่ด้านอื่น ๆ มีความคิดเห็นที่ไม่แตกต่างกัน

ปัญหา ชูช่วย (2559) ศึกษาเรื่อง ปัจจัยในการให้บุตรหลานศึกษาต่อในสถาบัน อาชีวศึกษาของผู้ปกครองในพื้นที่เฉพาะกิจ จังหวัดชายแดนใต้ ตัวอย่างเป็นผู้ปกครองในพื้นที่เฉพาะ กิจสามจังหวัดชายแดนใต้ที่ให้บุตรหลานศึกษาต่อในสถาบันอาชีวศึกษา จำนวน 400 คน เครื่องมือ การวิจัยเป็นแบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบสถิติที และการวิเคราะห์ความแปรปรวน ผลการวิจัยพบว่า ศึกษาปัจจัยของผู้ปกครองใน การให้บุตรหลานศึกษาต่อในสถาบันอาชีวศึกษาของผู้ปกครองในพื้นที่เฉพาะกิจสามจังหวัดชาย แดนใต้ ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลางมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.42 โดยด้านสถาบันการศึกษามีค่าเฉลี่ยมาก ที่สุด เท่ากับ 3.49 รองลงมาเป็นด้านการประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสาร ด้านทัศนคติต่อการเรียน อาชีวศึกษาและด้านนโยบายเกี่ยวกับการจัดการศึกษาของภาครัฐ ด้านภาพลักษณ์ของสถาบันอาชีว- ศึกษา ด้านบุคคลที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกศึกษาต่อ ด้านค่านิยมทางการศึกษา และด้านความ ก้าวหน้าในอาชีพมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.45, 3.43, 3.40, 3.40, 3.39, 3.36 และ 3.34 ตามลำดับ

6. กรอบแนวคิดการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้ประยุกต์แนวคิดจากมาตรฐานการศึกษาวิชาชีพตามกรอบ มาตรฐานคุณวุฒิอาชีวศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2556 คือ ด้านคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ด้านสมรรถนะ หลักและสมรรถนะทั่วไป และด้านสมรรถนะวิชาชีพ ทำให้ได้คุณลักษณะทางวิชาชีพ ดังนี้ 1) ด้าน คุณธรรม จริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพ 2) ด้านความรู้และทักษะวิชาชีพ และ 3) ด้านผลสัมฤทธิ์ ในการปฏิบัติงานวิชาชีพ นอกจากนี้แล้วปัจจัยที่มีผลต่อคุณลักษณะทางวิชาชีพของนักเรียน/นักศึกษา ได้จากผลการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องรายละเอียดของตัวแปรอิสระระดับนักเรียน/ นักศึกษา และระดับวิทยาลัย ผู้วิจัยสามารถเขียนกรอบแนวคิดของการวิจัยได้ดังนี้

แผนภาพประกอบ 5 กรอบแนวคิดการวิจัย

และจากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยได้สรุปผลการศึกษานักวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อคุณลักษณะทางวิชาชีพในระดับต่าง ๆ ทำให้ได้ตัวแปรอิสระ (ระดับนักเรียน/นักศึกษา) ดังนี้

ตัวแปรที่ศึกษา ชื่อผู้ทำการวิจัย	1. จักรี ทองแก้ว, (2550)	2. รัตติกาล สารทอง, (2551)	3. ภาณุวัฒน์ สุวัตรกุล, (2552)	4. นฤมลย์ นิตยาเทศน์, (2554)	5. หึงสายमान เปลี่ยนเหล็ก, (2554)	6. พจนาวรรณ อนุพันธ์ และคณะ, (2555)	7. พรณพัชร วิมลทรง, (2555)	8. อารง มະเซ็ง และคณะ, (2555)	9. มนตรี ศรีสภาพร, (2555)	10. ประภาศิต วาดเขียน, (2555)	11. ณัฐลักษณ์ อิสสระ, (2556)	12. ลิต้า ลิมาน และคณะ, (2556)	13. อริสา กิจสุฤกษ์ และ คณะ, (2557)	14. ฐิตพงศ์ สายอยู่ (2557)	15. สำนักวิจัยและพัฒนาการอาชีวศึกษา	16. โนชิล่า สาลิม, (2558)	17. ปัญญา ชูช่วย, (2559)
1. เพศ	✓*	✓*	*	✓*	*	*	*	*	*	*	✓*	*	*	*	*	*	*
2. อายุ	✓*		✓*			✓*				✓*	✓*						
3. ระดับการศึกษา						✓*				✓*	✓*				✓*	✓*	
4. ประเภทวิชา/สาขาวิชา				✓*							✓*					✓*	
5. เกรดเฉลี่ยสะสม/ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน				✓*	✓*						✓*						
6. รายได้ของบิดา-มารดาต่อเดือน				✓*	✓*												
7. จำนวนสมาชิกในครอบครัว				✓*													
8. เงินที่ได้รับจากผู้ปกครองต่อเดือน				✓*													
9. ภูมิฐานะ				✓*													
10. ปัจจัยด้านความต้องการ				✓*	✓*												
11. ปัจจัยด้านแรงจูงใจ		✓*		*							✓*	✓*					
12. ปัจจัยด้านบุคลิกภาพ				✓*		✓*	✓*	✓*	✓*	*	✓*						
13. ปัจจัยด้านทัศนคติ	✓*		✓*	*		✓*			✓*		✓*						
14. ปัจจัยด้านการรับรู้				*													

ตัวแปรที่ศึกษา	ชื่อผู้ทำการวิจัย																
	1. จักรี ทองแก้ว, (2550)	2. รัตติกาล สารทอง, (2551)	3. ภาณุวัฒน์ สุทธิวรกุล, (2552)	4. นฤมลย์ นิตยาเทศน์, (2554)	5. หญิงสายมา นเปลี่ยนเหล็ก, (2554)	6. พจนาวรรณ อนุพันธ์ และคณะ, (2555)	7. พรณพัชร วัฒนพร, (2555)	8. อารง มะแข็ง และคณะ, (2555)	9. มนต์รี ศรีสภาพร, (2555)	10. ประภาศิต วาตเขียน, (2555)	11. ณัฐลักษณ์ อิสสระ, (2556)	12. ลิต้า ภิมา น และคณะ, (2556)	13. อรชิสรา กิจสุฤกษ์ และ คณะ, (2557)	14. รุติพงษ์ สายอยู่ (2557)	15. สำนักวิจัยและพัฒนาการอาชีวศึกษา	16. โนชิลลา สาลิม, (2558)	17. ปัญญา ชูช่วย, (2559)
15. ปัจจัยด้านการเรียนรู้				✓*		✓*	✓*								✓*	✓*	
16. ปัจจัยด้านสภาพเศรษฐกิจ				✓*													
17. ปัจจัยด้านครอบครัว				✓*						*		*	✓*				
18. ปัจจัยด้านสังคม				✓*						*							
19. ปัจจัยด้านสถานศึกษา/ด้านสภาพแวดล้อม	✓*		✓*	✓*	✓*										*		
20. ปัจจัยด้านอนาคตของงาน				✓*			*				✓*	✓*				*	✓*
21. ปัจจัยด้านค่านิยม										✓*	*			*			
22. ปัจจัยด้านหลักสูตรและการสอน	✓*		✓*													*	
23. ปัจจัยด้านผู้บริหารและคณาจารย์									*							*	
24. ปัจจัยด้านสื่อการเรียนการสอน												✓*				*	
25. ปัจจัยด้านความก้าวหน้าในอาชีพ		✓*				✓*								✓*		*	
26. ปัจจัยด้านการศึกษาต่อ								*								*	
27. ปัจจัยด้านภาพลักษณ์ของสถาบันอาชีวศึกษา																	
28. ปัจจัยด้านการประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสาร									*						✓*		

*** หมายถึง

✓* เป็นตัวแปรที่เกี่ยวข้องและผู้วิจัยสนใจศึกษา เนื่องจากพบว่า ตัวแปรนี้มีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

* เป็นตัวแปรที่เกี่ยวข้อง แต่พบว่า ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ผู้วิจัยจึงไม่สนใจนำมาศึกษา